

1038/99

1770

TAISTELU SAATANANPALVONTAA VASTAAN

- Auttamisen ja ennaltaehkäisyn tueksi kasvattajille

Kati Karjalainen

Anne Koivunen

Pro gradu -tutkielma

Kevät 1999

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Eira Korpinen

TIIVISTELMÄ

Karjalainen, K. & Koivunen, A. 1999. Taistelu saatananpalvontaa vastaan - ennaltaehkäisyyn ja auttamisen tueksi. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.

Tiesitkö, ettei meillä ole taistelu vain lihaa ja verta vastaan, vaan myös henkimaailman pahoja olentoja vastaan, tässä pimeydessä hallitsevia maailmanvaltiaita vastaan? Nuoristamme käydään todellista taistelua, ja vastassa on Raamatun ja nuorten omien todistusten mukaan persoonallinen Saatana. Tutkimuksemme tarkoitus on selvittää, mitkä syyt ovat edistämässä saatananpalvontaan joutumista ja kuinka voimme ennaltaehkäistä sitä. Samalla pyrimme selvittämään auttamiskeinoja niiden kohdalla, jotka ovat jo saatananpalvojia. Tulokset soveltuvat muidenkin okkultististen ilmiöiden pariin joutuneiden auttamiseen. Media on antanut saatananpalvonnasta vääristynyttä tietoa. Saatananpalvojat on usein leimattu vähättelevästi mielenvikaisiksi leikkijöiksi. Kuitenkin saatananpalvonnassa on mukana hyvin erilaisista sosiaalisista lähtökohdista olevia, aivan tavallisia nuoria. Saatananpalvonnan seurauksena mielenterveys sen sijaan usein järkkyä. Lisäksi palvonta saatetaan tuoda esille nuorten normaalina ikävaiheena, jolloin auttaminen edelleen jää ikään kuin tarpeettomaksi. Todellisuudessa kovan ulkokuoren alla on usein hyvin rikkinäinen ihminen, joka odottaa, että joku välittäisi ja olisi rakkaudellisena auktoriteettina myös asettamassa rajoja.

Tiedonhankintamenetelmänä on käytetty laadulliseen tutkimukseen kuuluvaa strukturoimattomaa avointa haastattelua. Haastateltaviamme ovat entinen saatananpalvoja, nykyisen saatananpalvojan perhe sekä tämän hetkiset asiantuntijat. Lisäksi aineistona on runsas määrä julkaistuja artikkeleita ja median välittämää tietoa.

Valitettavasti nuori, joka on kiinnostunut saatananpalvonnasta, löytää runsaasti mahdollisuuksia saada asiasta lisää tietoa. Okkultismin harrastaminen ilmenee ulkoisina ja sisäisinä muutoksina harrastajassa. Palvojat itse katsovat, että heidän elämällään on vain kolme mahdollista suuntaa: mielisairaala, itsemurha tai jengin tappamaksi tuleminen. Tutkimuksemme ilmenneet muut vaihtoehdot ovat vastavoiman löytyminen saatananpalvonnalle eli uskoontulo, tai uuden elämän aloittaminen mahdollisesti uuden henkilöllisyyden turvin uudessa paikassa ympäröivän sitkeän rakkauden ja tuen turvin.

Auttamisessa tärkeintä on ehdoton rakkaus ja hyväksyntä. Saatananpalvojiin tulee suhtautua avoimesti ja rehellisesti, sillä autettavana on ennen kaikkea ihminen, ei saatananpalvoja. Jokainen, joka rakastaa, voi auttaa. Kasvattajat ovat avainasemassa. Opettajat ja vanhemmat ovat niitä, jotka seuraavat nuoren kehitystä aitiopaikalta. Heidän tulee ottaa vastuuta entistä enemmän. Nuori tarvitsee rinnalleen sitkeästi ja pitkäjännitteisesti välittämistä osoittavan henkilön. Välittäminen tulisi osoittaa aluksi kyselemällä, kuuntelemalla ja myös ottamalla vakavasti nuoren kertomus, sillä nuori ei avaudu kertomaan kokemistaan ylikuonnollisista asioista ja peloista henkilölle, joka pitää häntä mielenvikaisena. Auttamistyössä ei tarvitse jäädä yksin. Hengellisen avun laadun tarve riippuu siitä, kuinka syvällä palvonnassa autettava on ollut. Jos hänen harrastuksensa on ollut vain ulkonaista, hän saattaa päästä irti palvonnasta ilman hengellistä apua. Koettuaan henkimaailman todellisuuden nuori tarvitsee kuitenkin vastavoiman. Persoonallisen Saatanan kohtaaminen on aiheuttanut traumoja ja pelkoja, joiden poistamiseen tarvitaan Saatanaakin voimakkaampi, elävä Jeesus. Rukouksen voimaa ei pidä väheksyä. Jatkohoitovaiheessa kannattaa muodostaa eri tahoista koostuva tukiverkko nuoren ympärille pitkäksikin aikaa.

Asiasanat: saatananpalvonta, satanismi, Saatana, okkultismi.

ESIPUHE

Tämä työ on syntynyt pitkän prosessin tuloksena. Olemme selvittäneet okkultismia laajemmaltikin kuin tässä työssä esitetyn suppean sektorin. Näin meille on ehtinyt syntyä kokonaiskuva okkultismista ja samalla nykynuorison tilasta.

Tästä kaikesta kuuluu kuitenkin monet kiitokset eri ihmisille. Olemme erittäin kiitollisia ohjaajallemme Eira Korpiselle, joka on jaksanut taivaltaa rinnallamme tämän vaikean, mutta ajankohtaisen aiheen kimpussa. Myös Pentti Nikkaselle kiitos gradumme tarkastamisesta kiireisen aikataulun keskellä. Kiitämme alan asiantuntijoita neuvoista ja palautteesta sekä kannustuksesta. Riku Rinne, Päivi Niemi ja Keijo Ahorinta, olette olleet meille hyvänä henkisenä tukena. Haastateltavillemme meillä on sanottavana vain myönteistä: kiitos, että olette jaksaneet purkaa näitä teille hyvin kipeitä asioita taas uudelleen. Olette antaneet arvokasta materiaalia, josta toivomme olevan hyötyä mahdollisimman monelle.

Lisäksi kiitämme ystäviämme ja vanhempiamme saamastamme kannustuksesta ja tuesta. Asuintoverillemme Piialle kiitokset, kun olet jaksanut seurata sivusta joka päivä aiheemme käsittelyä. Kiitämme jokaista, joka on osoittanut mielenkiintoa aiheitamme kohtaan. Te olette kannustaneet meitä jatkamaan tämän ajankohtaisen ongelman kimpussa.

Kiitoksin

Kati Karjalainen ja Anne Koivunen

Kati Karjalainen

Anne Koivunen

SISÄLTÖ

1	Soitellen sotaan?	6
2	Tiedonhankinta	8
2.1	Tutkimustehtävän muotoutuminen	8
2.2	Tutkimusmenetelmä	10
2.2.1	Tapaustutkimus	11
2.2.2	Toimintatutkimus	16
2.2.3	Narratiivinen tutkimus	18
2.3	Tutkimusaineisto	18
2.3.1	Haastateltavat ja julkiset tilaisuudet	19
2.3.2	Kirjallisuus, artikkelit, radio- ja TV-ohjelmat	21
2.4	Analysointi	22
2.5	Luotettavuus	23
3	Sotasanasto	26
3.1	Okkultismi	26
3.2	Saatananpaltvonta ja satanismi	27
3.3	Uskoontulo	30
4	Uskoa vai uskottelua?	33
5	Torju vihollinen sen ollessa vielä ulkopuolella!	38
5.1	Saatananpaltvontaan johtavat portit	38
5.2	Miksi porteista käydään sisälle?	41
5.2.1	Ulkoisten asemien vahvistaminen	42
5.2.1.1	Ongelmat yhteiskunnassa	42
5.2.1.2	Ongelmat kotona	44
5.2.1.3	Rakkaudettomuus ja turvattomuus	47
5.2.1.4	Auktoriteetti ja rajat	53
5.2.1.5	Uskonnollisuus ja kaksinaismoraali	57

5.2.2 Sisäisten asemien vahvistaminen	61
5.2.2.1 Identiteetin ja elämäntarkoituksen etsintä	61
5.2.2.2 Salaperäisyys ja elämykset kiehtovat	65
5.2.2.3 Voiman ja vallan tavoittelu	67
5.2.2.4 Pettymys, viha ja kapina	69
6 Vastustajan saavutukset	73
6.1 Myönteiset vaikutukset	74
6.2 Kielteiset vaikutukset	76
6.2.1 Ulkoinen muutos	76
6.2.2 Sisäinen muutos	77
6.2.3 Toisiin kohdistuva uhka	82
7 Haavoittuneen auttaminen	84
7.1 Rakasta!	84
7.2 Kuuntele ja keskustele	87
7.3 Rukouksen voima	91
7.4 Jatkohoito	94
7.5 Okkultististen voimien kohtaaminen	97
7.6 Ojasta allikkoon - vai kalliolle?	100
8 Jälkipuinti	103
LÄHTEET	104
LIITTEET	113

1 Soitellen sotaan?

Olemmeko lähteneet kevein perustein sotimaan saatananpalvontaa vastaan? Ilmiö on ollut kaikkien lehtien otsikoissa kuluvana talvena Hyvinkään paloittelusurman tultua julki ja aihe on ilmeisen vakava. Emme olisi tähän työhön ryhtyneet, ellemmme olisi kokeneet siihen selvää kutsumusta jo kaksi vuotta sitten. Silloinhan kohu saatananpalvonnan ympärillä oli taas hetkeksi vaimentunut, kun saatananpalvontarintamalla oli vuosien 1993 - 1994 toistuvien hautausmaavandalismitapausten jälkeen ollut hiljaista. Luokanopettajakoulutuksemme ei antanut meille välineitä kohdata nuoria, jotka ovat kiinnostuneita saatananpalvonnasta tai siinä mukana. Päätimme tarttua haasteeseen ja ottaa asioista selvää. Sahamies (1997) on tutkinut saatananpalvontaa ilmiönä, siihen johtavia syitä ja sen seurauksia haastatteleamalla kolmea saatananpalvonnassa ollutta henkilöä, joista yksi oli edelleen satanisti. Tutkimus osoitti tiedotusvälineiden luoman kuvan saatananpalvonnasta osittain virheelliseksi. Sahamies toteaa tutkimuksensa lopuksi, että jatkossa olisi erittäin tärkeää selvittää saatananpalvonnasta vapautumista. (Sahamies 1997, 98.) Heinonen pitää tärkeänä, että opettajat pystyvät tunnistamaan saatananpalvonnan ilmenemisen ja ottamaan asian esille oppilaan vanhempien kanssa. Sen jälkeen vastuu jakaantuu muuallekin kuin kouluun. Ministeri epäilee, ettei kaikilla opettajilla ole riittävää tuntemusta saatananpalvonnasta ja siksi hän kaipaakin lisää tiedonvälitystä asiasta. (Ahokas 1998, A18.)

Työssämme määrittelemme metodiosuuden jälkeen aiheeseen liittyvää käsitteistöä, "sotasanaa". Koska ilmiö on hengellinen ja tutkimus perustuu pitkälti uskonvaraisiin asioihin, pohdimme saatananpalvontailmiön todellisuutta kappaleessa "Uskoa vai uskotte-lua". Auttajan on syytä ratkaista oma kantansa ilmiöön ja siihen tämä kappale tarjoaa mahdollisuuden. Paneudumme myös saatananpalvonnan ennaltaehkäisyyn tutustumalla niihin kanaviin, joita pitkin nuoret saavat tietoa saatananpalvonnasta sekä niihin syihin, jotka ovat nuoren aiheesta kiinnostumisen taustalla. Jotta kasvattajat oppisivat tunnistamaan saatananpalvonnan siihen törmätessään, tuomme sen jälkeen esiin saatananpalvonnan seurauksia niin nuorena kuin tämän ympärilläkin. Lopuksi selvitämme auttamiskeinot, jotka tutkimuk-sesamme ilmenivät. Pyrimme löytämään kasvattajille välineitä saatananpalvontailmiön ymmär-tämiseen, ennaltaehkäisemiseen ja auttamiseen.

Ilmiön hengellisyydestä johtuen tutkimme ilmiötä kristinuskon näkökulmasta, sillä elämme kristityssä maassa ja itse olemme tunnustavia kristittyjä. Tutkimuksemme teemaksi nousee luontevasti taisteluteema, koska uskomme Raamatun sanan ja nuorten kertomukset siitä, että Saatana ja pimeyden henkivallat ovat todellisia. Nuoret, jotka ovat jääneet saatananpalvonnan koukkuun, käyvät taistelua omasta elämästään. Monet ovat jo

antaneet henkensä Saatanan alttarille jättäen jälkeensä epätoivoisia viestejä. Taistelu on siis varsin todellinen. Me käymme osaltamme taisteluun nuorten puolesta. Jokainen, joka rakastaa, voi auttaa tässä taistelussa.

Lähes poikkeuksetta tutkijat, kirjailijat ja toimittajat kirjoittavat Saatanan pienellä kirjaimella. Raamatussa Saatana on persoona ja se kirjoitetaan isolla kirjaimella (Job 1:6-12, 2:1-7, Sak 3:1-2, Luuk 10:18, Ilm 12:9). Siksi kirjoitamme sen isolla kirjaimella myös tässä tutkimuksessa. Luotettavuuden lisäämiseksi olemme jättäneet lukijalle luettavaksi paljon suoria lainauksia asianomaisten kommentteista. Ne ovat tekstissä kursivoituina ja sisennettyinä. Lukija voi näin itse seurata läheltä saatananpalvonnan kanssa tekemisissä olleiden kokemuksia ja tehdä omat johtopäätöksensä tulkintojemme oikeellisuudesta.

2 Tiedonhankinta

2.1 Tutkimustehtävän muotoutuminen

Tutkimuksemme tavoitteena on luoda kasvattajille kuva saatananpalvonnan todellisuudesta, sen ennaltaehkäisystä sekä sen pariin joutuneiden auttamisesta.

Alunperin tutkimusaihe alkoi hahmottua kesällä 1997. Nuorten parissa seurakunnan katutyössä toimiessamme olimme huomanneet nuorten kiinnostuksen okkultismia kohtaan kasvaneen ja samalla avoimen vihamielisyyden kristinuskoa vastaan lisääntyneen. Monet kantoivat satanistisia symboleja koruina ja vaatteissaan, ja useat heistä kertoivat olevansa saatananpalvojia. Oli toisia nuoria, jotka eivät uskoneet persoonalliseen pahaan, mutta olivat kokeilleet tai kiinnostuneita muista okkultismin muodoista ja mystiikasta. Muita okkultistisia liikkeitä pidettiin yleisesti vaarattomina saatananpalvontaan nähden. Itse tunsimme tarkemmin New Age ilmiötä, ja näimme, että erilaisissa okkultistisissa liikkeissä ja ilmiöissä on paljon yhteneväisyyksiä siinä, kuinka yliluonnollinen niiden parissa on koettu. Ajattelimme tutkia näitä yhtäläisyyksiä. Hypoteesimme oli, että ilmiöiden samankaltaisuudet todistaisivat niiden saman alkuperän, persoonallisen pahan. Ongelma kuuluu kasvatustieteen kenttään sikäli, että kasvatuksen tehtävänä on välittää nuorille hyvää arvomaailmaa. Kasvatus on epäonnistunut tehtävässään, koska nuorten arvot ovat kääntyneet ylösalaisin; pahasta on tullut hyvä ja hyvästä paha. Hyväksyvätkö kasvattajat tällaisen arvomaailman? Eivätkö he näe siinä mitään vikaa?

Aloitimme perehtymällä okkultismia käsittelevään kirjallisuuteen ja lehtiartikkeleihin syksyn 1997 ja kevään 1998 aikana. Kuin sattumalta tutustuimme neljään henkilöön, jotka olivat olleet mukana okkultismin eri suuntauksissa: nuori nainen saatananpalvonnassa, nuori nainen noituudessa sekä nainen ja mies New Agessa. Tutustuttuamme heihin haastattelimme heitä, ensimmäisenä saatananpalvonnassa mukana ollutta 18.4.1998, sitten 23.3.1998 New Agessa mukana ollutta miestä. Kuukauden kuluttua siitä, 23.4.1998, haastattelimme noituudessa mukana ollutta. Kesän jälkeen saimme haastatelluksi myös New Agessa mukana ollutta naista. Tämän viimeisen haastattelun teimme niin, että keskustelimme haastateltavan kanssa puhelimitse aiheesta ja lähetimme hänelle kysymykset ja ääninauhat kirjeitse. Hän puhui niille itse oman tarinansa ja sanoi sen olleen hänelle sopiva menettelytapa, koska hänellä oli aikaa pohtia tarkkaan, mitä sanoi. Hän merkitsi äänityksensä päivämääräksi 4.-18.10.1998. Lehtikirjoittelujen totuudenmukaisuuden varmistamiseksi päätimme haastatella myös saatananpalvojien parissa työtä tekeviä asiantuntijoita mahdollisuuksien mukaan.

Haastattelimme Riku Rinnettä 9.12.1998. Hän kertoi paitsi kokemuksistaan nuorten saatananpalvojen auttamistyössä myös omasta New Age taustastaan ennen uskoontuloaan. Kaikki haastattelut olivat avoimia haastatteluja; olimme määritelleet haastattelurungoksi ainoastaan pääteemat, jotka olivat lähtökohtia muuten avoimelle haastattelun etenemiselle (liite 1).

Pikkuhiljaa alkoi tuntua siltä, että valitsemamme aihe on sellaisenaan liian laaja. Ilmiöissä esiintyviä yhtäläisyyksiä olisi todella vaikea selvittää neljän haastattelun pohjalta. Pelkästään New Age on erittäin laaja, monia okkultistisia ilmiöitä käsittävä alue. Sen takia siihen perehtyminen jäi saatananpalvontaan nähden vähemmälle. Myös noituus jäi saatananpalvonnan varjoon. Se on erittäin läheinen ilmiö saatananpalvonnan kanssa, mutta siitä on maassamme kirjoitettu huomattavasti vähemmän. Saatananpalvonta alkoi hahmottua näistä ilmiöistä sekä akuuteimmaksi että selkeimmäksi lähestyä. Kuitenkin keräsimme edelleen aineistoa kaikista näistä ilmiöistä.

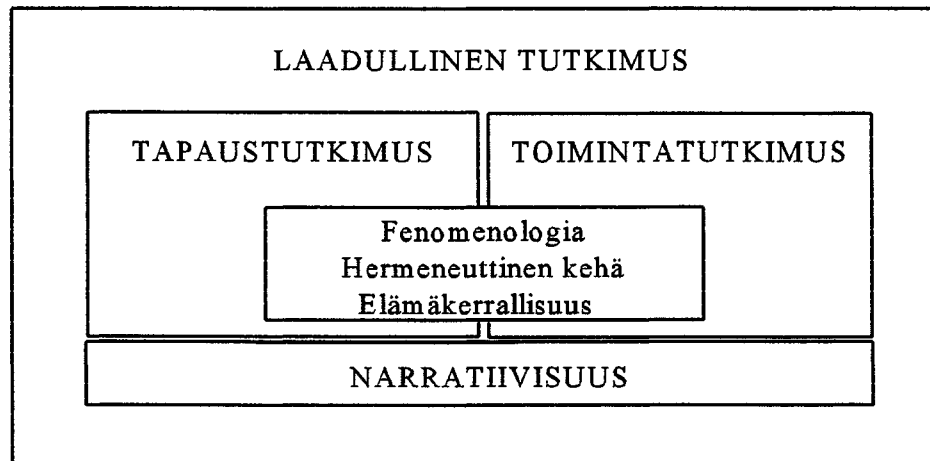
Näkökulmamme saatananpalvontailmiöön laajeni entisestään, kun löysimme jälleen kuin sattumalta haastateltavaksi perheen, jonka poika on ollut saatananpalvonnassa mukana jo vuosia. Perhe toi tutkimukseen mukaan saatananpalvojan rinnalla elämisen näkökulman. Haastattelimme perheen tytärtä 18.1.1999 ja vanhempia yhdessä 24.1.1999. Pian tämän jälkeen aloimme rajata tutkimustamme koskemaan yhä enemmän vain saatananpalvontaa, joka muodostuikin lopulliseksi rajaukseksi. Alkuperäisen hypoteesin todentamisen sijaan tutkimuksemme perustuu näin ollen uuden oivaltamiseen tästä yksittäisestä ilmiöstä. Kuitenkaan muut haastattelut eivät olleet mielestämme turhia. Ne auttavat meitä hahmottamaan kokonaiskuvaa okkultismista, josta saatananpalvonta on vain pieni osa ja ääri-ilmiö. Kevään 1999 aikana haastattelimme lisää asiantuntijoita nimenomaan saatananpalvonnasta sekä osallistuimme heidän järjestämiinsä tiedotus- ja koulutustilaisuuksiin. Järjestimme itsekkin kasvattajille tiedotustilaisuuden aiheesta 12.4.1999. Siellä oli mukana entinen saatananpalvoja Päivi Niemi. Myös hän antoi henkilökohtaisen haastattelun 15.5.1999. (Lopullisessa työssämme käytetyt haastattelut ja niiden ajankohdat koottu lähdeluetteloon kohta 2. A. 2.)

Edellisten lisäksi aineistoomme kuulu radio- ja televisio-ohjelmia sekä tutkimuksia. Aloimme jäsenellä aineistoa talvella 1999. Aluksi kiinnitimme huomiomme muutamaan teemaan, jotka selkeästi liittyivät aiheeseen. Nämä olivat saatananpalvontaan johtavat syyt, nuorten siellä kokemat ilmiöt sekä saatananpalvonnan vaikutukset nuoreen. Mitä enemmän kävimme aineistoa läpi, sitä useampia teemoja alkoi nousta esille. Muut teemat liittyivät julkisen mielipiteen vastakkainasetteluun nuorten kokemuksiin nähden sekä auttamisen

keinoihin. Koko tutkimuksemme päämääräksi alkoi hahmottua saatananpalvontailmiön ymmärtäminen nimenomaan ilmiön ennaltaehkäisemiseksi ja auttamiskeinojen löytämiseksi. Pyrimme löytämään opetustyön ja kasvatuksen käytäntöön sovellettavia vastauksia.

2.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on laadullinen, kriittinen tapaus- ja toimintatutkimus. Samalla se on narratiivinen tutkimus. Kriittisyys toteutuu fenomenologian ja hermeneuttisen kehän kautta. Tutkimus sivuaa myös elämäkerrallista lähestymistapaa.

KUVIO 1. Tutkimusmenetelmä.

Lehtovaaran (1993) mukaan ero kvalitatiivisen eli laadullisen ja kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen välillä nähdään usein vain metodien laadussa. Kvalitatiivisinkin keinoin kerätty tieto usein niputetaan "tyyppikuvauksiksi". Silloin on sama käytetäänkö ilmaisutapana "numerokieltä" vai luonnollista kieltä - tutkimuskohde nähdään kuitenkin kvantifioitavana. Lehtovaara arvostelee tällaista tilastollista yleistävää ihmistutkimusta ja pitää sitä perustavalla tavalla ongelmallisena, koska se vieraannuttaa ainutkertaisesta inhimillisestä todellisuudesta. Tilastolliset keskiarvofunktiot neutralisoivat ihmiset. Selittäminen tapahtuu siis keskiarvoihmisestä käsin. Tulokseksi saadaan Jokamies Kukatahansa ja menetetään mahdollisuus ymmärtää ihminen kokonaisuutena. (Lehtovaara 1993, 15, 21 - 22) Emme tee tutkimuksemme tilastollisesti päteviä yleistyksiä vaan säilytämme sen näkökulman, että haastateltavat

ovat yksilöllisiä persoonia. He ovat kokeneet saatananpalvonnan persoonallisella tavalla ja käsitelleet sitä oman persoonallisen prosessin kautta. Huotelinin (1996) mukaan identiteetti viittaa siihen, kuinka ihminen hahmottaa itsensä sosiaalisten suhteiden verkostossa ja miten hän kokee jäsentävänsä sosiaaliseen rakenteeseen, kun taas persoonallisessa minässä korostuu ihmisen yksilöllinen ainutkertaisuus. Yksilö kertoo siten elämästään sekä omien yksilöllisten kokemustensa viitekehyksessä että esimerkiksi tiettyyn ikäryhmään, sukupuoleen, sosioekonomiseen asemaan ja kulttuuriin kuuluvana. (Huotelin 1996, 24 - 25.) Tuomme esiin niitä eri syitä, jotka haastateltujen kokemustensa perusteella voivat olla johtamassa saatananpalvontaan, heidän kokemiaan seurauksia ja irrottautumiskeinoja. Ne voivat vaihdella eri yksilöillä. Eri näkökulmista ilmiötä tarkastelevat haastateltavat sekä muu aineisto vahvistivat kuitenkin toisiaan monilta osin, joten uskallamme tuoda tutkimuksessa nuo tulokset esiin yleisinä neuvoina kasvattajille.

2.2.1 Tapaustutkimus

Tapaustutkimuksessa tutkijoiden mielenkiinto kohdistuu yksittäiseen ihmiseen, ihmisjoukkoon tai ilmiöön. Meidän tutkimuksemme tapauksena on ilmiö, saatananpalvonta, jota lähestytään monesta eri suunnasta. Todellisuudessa tutkittava ilmiö ei ole ilmiö itse, vaan se merkitys, joka ilmiöllä on ihmiselle (Varto 1992, 85). Tapaustutkimus on tutkimus, joka pyrkii tarkastelemaan kohdetta kokonaisvaltaisesti ja löytämään selityksiä nykyisille ja menneille tapahtumille. Tapaustutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat kokonaisvaltaisuuden lisäksi mm. yksilöllistäminen, monitieteisyys, luonnollisuus, vuorovaikutuksellisuus, joustavuus ja arvosidonnaisuus. (Syrjälä & Ahonen & Syrjäläinen & Saari 1994, 10 - 14.) Tapaustutkimuksessa on tarkoitus ymmärtää jotakin tiettyä rajallista tapausta syvällisesti (Yin 1994, 13). Stake (1994, 236) on samaa mieltä: tapauksen syvälinen ymmärtäminen on tärkeämpää kuin yleistysten tekeminen. Todisteiden tarkasteleminen eri näkökulmista laajentaa mahdollisuuksia tuottaa hyvä ja mallikelpoinen syvälinen tapaustutkimus (Yin 1994, 149). Lähestymme saatananpalvontailmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja syvälinen erilaisten haastateltavien, kirjallisuuden ja median mielipiteiden tutkimisen kautta. Yin (1994, 138) esittää, että tapaustutkimus voi olla kuvaileva, selittävä tai tulkitseva. Meidän tutkimuksemme on sekä kuvaileva että selittävä: pyrimme määrittelemään saatananpalvonta-ilmiötä kuvailemalla sen ideologiaa ja ilmiön kanssa tekemisiin joutuneiden kokemuksia sekä löytämään syitä, jotka selittävät lapsen tai nuoren kiinnostumista saatananpalvonnasta.

Stake (1994) jaottelee tapaustutkimukset kolmeen ryhmään sen mukaan, kuinka aineistoa käytetään. Aineistot voivat olla ensisijaisena tutkimuksen analysoinnin kohteena, kuten esimerkiksi elämäkerrallisessa tutkimuksessa. Toinen ääripää on, että aineisto käsitellään nimettömänä yksilöllistämättä aineiston osia. Tämä tutkimus kuuluu kolmanteen ryhmään, joka on edellisten välimuoto; aineistoon perehdytään syvällisesti ja sen osat eritellään, mutta aineistot sinänsä eivät ole tutkimuksemme ensisijaisena kohteena vaan ilmiö. Aineistomme toimii ikään kuin väylänä ilmiöön. Staken jaottelun mukaan tutkimustamme voi siksi kutsua instrumentaaliseksi tapaustutkimukseksi. (Stake 1994, 237.) Honkonen (1995, 182) painottaa, että yleensä edes silloin kun tehdään elämäkertatutkimus yhdestä henkilöstä, ei olla kiinnostuneita juuri tämän henkilön ainutkertaisesta elämästä, vaan jostakin laajemmasta kysymyksestä.

Tapaustutkimuksen kohteen valinnasta Hamel & Dufour & Fortin (1993) huomauttavat, ettei ole helppoa määritellä tutkimuksen kohdetta niin, että se selittää sosiaalisen aiheen tai ilmiön. Kaiken kaikkiaan tapaustutkimus on induktiivinen lähestymistapa, ehkä jopa ideaalinen induktiivinen lähestymistapa, joka ei tarkoita sitä, että kohteen määrittely on arvaus tai mahdollisuus. (Hamel & Dufour & Fortin 1993, 41.) Tapaustutkimuksen kohteen valinta perustuu Syrjälän ym. (1994, 23) mukaan tyypillisyyteen, kriittisyyteen, ainutkertaisuuteen tai paljastavuuteen. Tässä tutkimuksessa kohteen valinta on perustunut sen tyypillisyyteen ja paljastavuuteen. Tyypillisyyteen siksi, että ilmiö on meillä yleistynyt ja saanut nuorten keskuudessa yhä enemmän suosiota. Paljastavuuteen taas siitä näkökulmasta, että uskomme ilmiöön tutustumisen paljastavan epäkohtia yhteiskunnassa, kodeissa, kasvatuksessa ja uskonnollisissa rakenteissa. Toisaalta kohteemme valinta perustuu myös ainutlaatuisuuteen, sillä saatananpalvonta on karmeudessaan epätavallinen ilmiö. Yin (1994, 147) esittääkin, että mallikelpoinen tapaustutkimus on sellainen, jossa yksilöllinen tapaus on epätavallinen ja siihen kohdistuu yleisön yleinen mielenkiinto.

Tutkimusmenetelmänä tapaustutkimusta ei voi yleisesti määritellä, koska sen luonne vaihtelee tiede- ja tutkimuskohtaisesti. Yleensä tapaustutkimuksia luonnehditaan niiden erityisominaisuuksien perusteella. (Syrjälä ym. 1994, 10.) Tutkimuksemme erityisominaisuus on tutkimuksen kriittisyys. Se merkitsee tässä tutkimuksessa kaikkien aineistosta nousevien ja omien käsitystemme kyseenalaistamista. Kriittisen suuntauksen keinoina toteutamme tutkimuksessamme kahta lähestymistapaa: fenomenologista näkökulmaa, joka selventää tutkijan subjektiivisuuden käsitettä sekä hermeneuttisen kehän mallia, jonka avulla pyrimme ulos näistä omista subjektiivisista ennakkokäsityksistämme tulkintavirheiden minimoimiseksi. (Lehtovaara 1993, 27 - 28.)

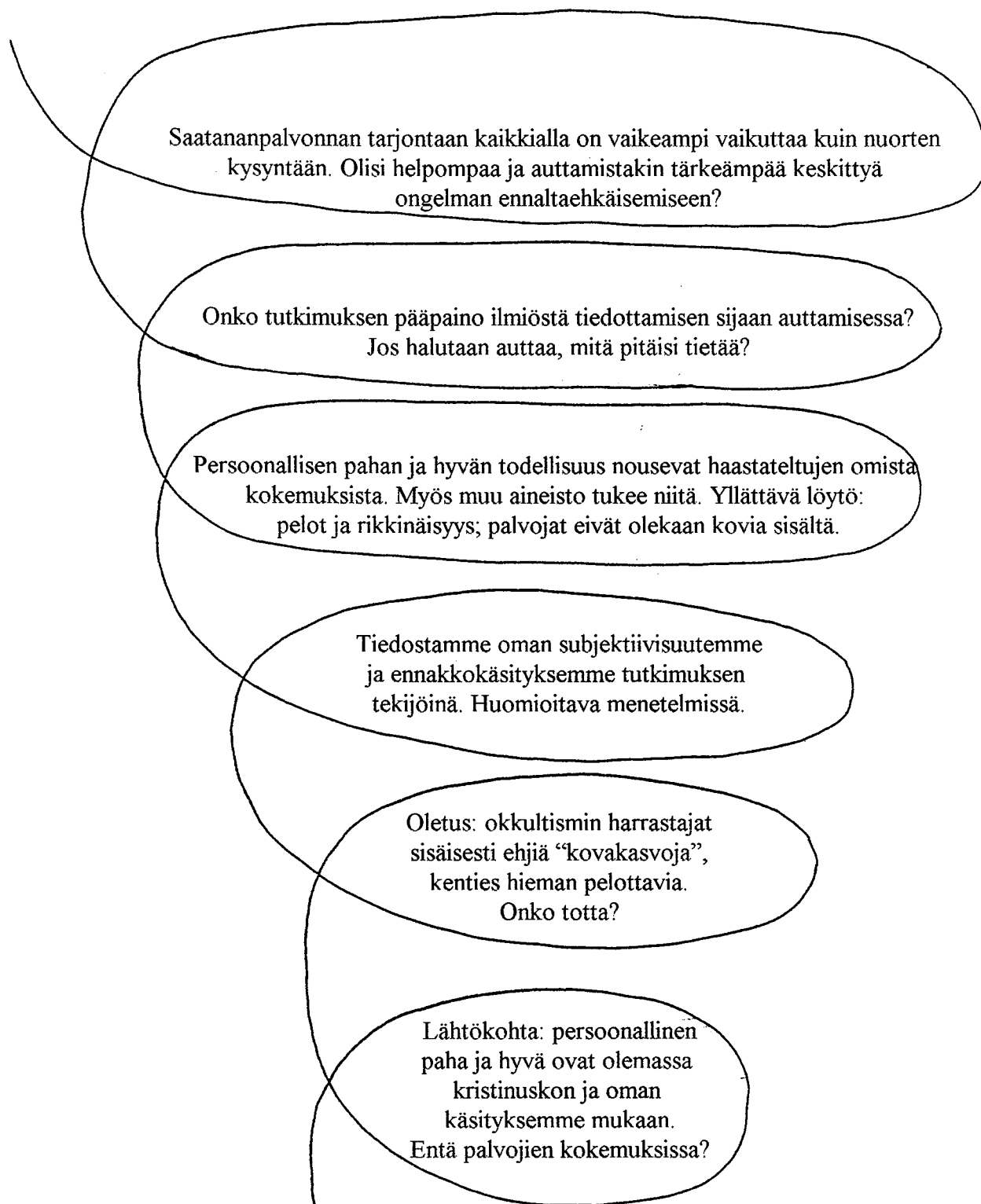
Laadullisen tutkimuksen ongelmana verrattuna määrälliseen tutkimukseen pidetään tutkijan tulkintojen aiheuttamia virheitä. Lehtovaara (1993) on käsitellyt ongelmaa kirjoituksessaan "Fenomenologinen näkökulma ihmisen tutkimisen metodologiaan". Fenomenologia on ilmiöitä ja esiintymiä käsittelevä filosofian osa, myös menetelmä, jolla pyritään kuvaamaan tajunnalle välittömästi esiintyvät ilmiöt sellaisinaan turvautumatta mihinkään teoriaan (Facta 1970, 875). Fenomenologian perusidea on tietoisuudessamme olevan todellisuuden ratkaisematta jättäminen. Toisin sanoen ei oteta todellisuutta annettuna, esimerkiksi sellaisena, joka se meille oman kulttuurimme käsitysten mukaisesti on. Fenomenologia pyrkii jättämään kohdatun silleen. (Lehtovaara 1995, 87.) Ymmärrämme kriittisen tapaustutkimuksen tässä tutkimuksessa nimenomaan siten, että ilmiöön perehdytään perusteellisesti ainutkertaisten yksilöiden subjektiivisten merkityskokemusten kautta siinä elinympäristössä, jossa ne todentuvat. Niillä ei ole mitään kvantitatiivista ulotetta. Vain tällaista ilmiön tarkastelua voidaan pitää ankarassa mielessä laadullisena. Tavoitteena on tällöin selvittää, millaisia merkityssuhteita ilmiössä esiintyy ja miten nuo merkityssuhteet liittyvät toisiinsa, sekä mikä niiden kehityshistoria on ja miten merkityssuhteita voi selkeyttää ja kehittää. (ks. Lehtovaara 1993, 16 - 17.)

Lehtovaara (1993) väittää, ettei tutkijan subjektiviteettia voida milloinkaan kokonaan eliminoida tiedosta. Tutkijan käsitykset, arvot, moraali jne. ovat keskeinen osa tutkimusprosessia. Ne myös vaikuttavat tutkimuksen eri vaiheissa tutkimusaiheiden valinnasta tutkimusmenetelmiin ja tutkimustuloksiin. Lehtovaara toteaa tämän pätevän yhtä hyvin kvanttifysiikassa kuin ihmistieteissäkin. (Lehtovaara 1993, 27 - 28; ks myös Haapasalo 1994, 95.) Olemme tiedostaneet tutkimuksessamme sen, että omat arvomme, lähinnä kristillinen vakaumus, vaikuttavat tekemiimme tulkintoihin, vaikka pyrimmekin irti tulkinnoista. Tuommekin arvomaailmamme selkeästi esille. Lukija tietää, että tutkimuksemme tarkastelee saatananpalvontaa kristillisestä näkökulmasta käsin. Kivirannan (1995) mukaan ilman subjektiivisesti koettuja merkityksiä ei voisi olla yhteisesti koettua kulttuuriakaan. Kokemukset ympäröivästä todellisuudesta ovat aina sidoksissa siihen arkielämän tilanteeseen, jossa ihminen elää. (Kiviranta 1995, 93.) Fenomenologisen tutkimuksen tavoite saavuttaa toisen ihmisen kokemus sellaisena kuin ihminen sen kokee on tietoteoreettisesti tavoiteltava ja mahdollinen, mutta ontologisesti mahdoton päämäärä (Perttula 1995, 46).

Fenomenologisen tutkimuksen ongelmaksi voi muodostua se, että tutkijat saattavat vain tukea omia ennakkokäsityksiään omilla ennakkokäsityksillään päätyen suljettuun empiriseen kehään (Lehtovaara 1993, 28). Onko siis olemassa vaara, että saatananpalvontaa tutkiessamme päätyisimme vain tukemaan jo vallitsevia käsityksiämme?

Mitkä ovat mahdollisuutemme murtautua ulos omista ennakkonäkemyksistämme? Lehtovaara (1993) tarjoaa ratkaisuksi hermeneuttista (merkityksiä selittävää) lähestymistapaa, uudenlaista logiikkaa, joka noudattaa ajattelun todellista, luonnollista tapahtumista, avautuvaa tai avointa kehämäisyyttä. Tällöin uusien osasten ymmärtäminen johtaa kokonaisuuden uudelleenarvioimiseen ja tämä, joistakin ennakkokäsityksistä riisuttu kokonaisuus, johtaa taas uusien osasten avautumiseen jne. Tutkija arvioi omaa subjektiivisuuttaan ja jatkuvasti korjaa jo ymmärtämänsä. Hermeneuttisen kehän emansipatorisuuteen, siihen että kehämäinen lähestymistapa todella laajentaa ja rikastaa tutkimusta, vaikuttavat luonnollisesti tutkijan taidot. Tutkijalta vaaditaan intuitiivisuutta ja yhtä oivaltavan logiikan perustaidoista, hyvien kysymysten tekemisen taitoa. Hedelmällisiä kysymyksiä kysymällä on mahdollista murtautua ennakkokäsitysten läpi uusiin kysymyksiin ja uusiin vastauksiin vähentäen subjektiivisuuden vaikutuksia. (Lehtovaara 1993, 28 - 29.) Siljander (1988, 116 - 117) tiivistää, että ymmärtäminen etenee kehämäisesti; yksittäisten käsitteiden ja ilmiön osa-alueiden merkitysten ymmärtäminen syvenee ajattelun kokonaisuuden ymmärtämisen kautta ja päinvastoin.

Koko tutkimuksen teon ajan olemme joutuneet esittämään itsellemme kysymyksiä, jotka auttaisivat meitä näkemään ennakkokäsitystemme ohi. Kun olemme löytäneet vastauksen johonkin kysymykseen, se on avannut meille uusia näköaloja, mutta on toisaalta pian johtanut uuden kysymyksen esittämiseen. Näin tutkimus on edennyt kehä kehältä kohti päämääräänsä. Ymmärtämisen laajentaminen itselle asetettujen kysymysten kautta on kenties vähentänyt subjektiivisuuttamme. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että tutkimus säilyttää tulkinnallisen luonteensa. Kuten Lehtovaara (1993, 27) totesi: "Tutkijan subjektiiviteettia ei voida milloinkaan kokonaan eliminoida tiedosta."

KUVIO 2. Hermeneuttinen kehä tutkimuksessamme.

Tässä tutkimuksessa sivuamme elämäkerrallista lähestymistapaa sikäli, että elämäkertatieto on tutkittavan tapauksen aineiston osana (Honkonen 1995, 167). Huotelin (1996) esittää,

että elämäkertomus on henkilön vapaamuotoinen kertomus omasta elämästään ja se muotoutuu haastateltavan ja haastattelijan suullisessa vuorovaikutuksessa. Haastatellen koottu elämäkertatieto on siis sellaisenaan validia tutkimusaineistoa. Elämäkertomuksissa yksilöt kertovat itsestään ja antavat merkityksiä kokemuksilleen. Tällöin on haluttu korostaa voimakkaasti sitä, että kulloistakin tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tarkastellaan yksittäisen ihmisen tajunnallisuuden näkökulmasta ja subjektin kokemana. (Huotelin 1996, 14, 28.) Ihminen puolestaan kertoo asiat hänen omasta viitekehyksestään käsin; hän valitsee kerrottaviksi juuri hänelle sillä hetkellä merkityksellisimmät seikat (Atkinson 1998, 14; Honkonen 1995, 182). Suullisen elämäkertomuksen perusoletuksena on, että ihminen kykenee verbalisoimaan asioita ja että toimija itse parhaiten tietää kulloisenkin toiminnan tarkoituksen (Huotelin 1996, 28).

2.2.2 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus on yleisnimitys sellaisille lähestymistavoille, joissa tutkimuskohteeseen pyritään tavalla tai toisella vaikuttamaan, tekemään tutkimuksellisin keinoin käytäntöön kohdistuva interventio, keksintö tai sommitelma (Eskola & Suoranta 1998, 128). Reason (1994, 325) erottaa kolme toimintatutkimuksellista lähestymistapaa: yhteistoiminnallinen tutkimus, osallistuva toimintatutkimus ja pelkkä toimintatutkimus. Tutkimuksemme on pelkkä toimintatutkimus; emme osallistu saatananpalvontaan, emme edes ulkopuolisina tilanteen tarkkailijoina. Kuitenkin osallistumme aiheesta käytävään keskusteluun ja siitä tiedottamiseen. Käytännön kenttätöissä toimintatutkijan rooliin kuuluu tutkimuksellisten toimenpiteiden lisäksi myös toiminnan aktivoiminen (Grönfors 1982, 119). Tutkija ei ole passiivinen havainnoitsija tai kohteen ulkopuolinen kokeen järjestäjä, vaan toiminnan aktiivinen osanottaja. Keskeistä on toisaalta suhteellisen käytännöllisen ongelman ratkaiseminen ja toisaalta tutkijan poikkeuksellinen aktiivinen vaikuttaminen tapahtumiin, ei vain ulkopuolinen havainnointi. (Jyrämä 1983, 57 - 59.)

Koska aiheemme on niin ajankohtainen ja julkisuudessa paljon kohuttu, halusimme tutkimuksen aikana pysyä poissa julkisuudesta työrauhan takaamiseksi. Maalis-huhtikuun vaihteessa 1999 Suur-Jyväskylä lehti otti meihin yhteyttä kuultuaan tutkimuksestamme. He halusivat tehdä haastattelun saatananpalvontaa käsittelevän juttunsa yhteyteen. Suostuimme siihen hieman varauksellisin tuntein, mikä osoittautui aiheelliseksi. Kävimme tarkistamassa ja korjaamassa toimittajan tekstiä kahteen otteeseen. Hän oli hakenut juttuun sensaation makua ja väittänyt omia arvailujaan ja kuulopuheita kirjoituksessa tutkituiksi tiedoiksi meidän

nimissämme. Jo ennen lehtikirjoituksen ilmestymistä järjestimme yliopistolla tiedotus- ja keskustelutilaisuuden okkultismista kasvattajille. Tilaisuuteen saapui kolmisenkymmentä asiasta kiinnostunutta. Palaute oli hyvää. Lehtikirjoituksen ilmestymisen jälkeen meihin on otettu yhteyttä useammalta taholta ja pyydetty tiedottamaan aiheesta. Tulemme varmasti tulevaisuudessa toimimaan asian hyväksi. 11.6.1999 olimme Jyväskylän Ammattikorkeakoululla luennoimassa perhetyön erikoistujille. (Toiminnastamme tarkemmin liitteessä 4.)

Eskolan ja Suorannan (1998) näkemyksen mukaan toimintatutkimuksessa eivät päde perinteiset näkemykset tutkimuksen objektiivisuudesta. Objektiivisuuden vaatimus tarkoittaa tutkimuksessa tavallisesti sitä, että tutkija pyrkii havainnoimaan kohdetta sitä häiritsemättä. Ajatellaan, että ihmisen toiminta ei ole luonnollista, jos hän tietää jonkun ulkopuolisen tarkastelevan sitä. Vastoin tällaista ajattelua toimintatutkimuksessa nähdään tutkimus avoimena toimintana, jossa tutkittavalle avoimesti selvitetään tutkimuksen tarkoitus, pyydetään heitä yhteistyöhön ja suorastaan pyritään vaikuttamaan ihmisten elämään. (Eskola & Suoranta 1998, 128.) Haastateltavamme ovat tienneet, että pyrimme tutkimuksen avulla löytämään auttamiskeinoja kasvattajille, jotka joutuvat tekemisiin saatananpalvelon kanssa.

Lehtovaara (1993) esittää toimintatutkimuksen tavoittelevan sitä, että se ensisijaisesti palvelisi tutkimuksen kohteena olevaa yksilöä tai ryhmää. Tutkimuksen kuluessa tutkittava pohtii elämismaailmaansa, tuo sen itsereflektiivisen analyysin kohteeksi. Tutkittava saattaa vapautua ennakkoluuloistaan, uskomuksistaan ja muista ajattelunsa ja kokemisensa esteistä, jotka ovat muodostuneet hänen oman henkilöhistoriansa kautta. Hän voi päästä jopa näiden kasvatuksellisten ja kulttuuristen merkityskerrostumiensa purkamiseen, onnistuneimmillaan jopa niiden "räjäyttämiseen", jolloin hänen suhteensa todellisuuteen tulee aidosti tieteelliseksi. Lehtovaaran mukaan toimintatutkimus ei siis vastoin varsin yleistä näkemystä palvele niinkään hallintohenkilökuntaa, tutkijakollegoja tai yhteiskuntaa kuin sitä ihmistä, jota tutkimus tai tutkimuksen kohteena oleva vaikuttaminen koskee. (Lehtovaara 1993, 30 -31.) Koska tutkimuksemme kohteena eivät ole ainoastaan ne yksilöt, joita saatananpalvelonta koskee tai on koskenut vaan koko ilmiö, tutkimus tässä tapauksessa palvelee sekä haastateltavia että koko yhteiskuntaa. Tutkimusmenetelmä saattaa haastateltavien kohdalla aikaansaadaksensa jopa Mezirowin (1995) määrittelemää uudistavaa oppimista. Uudistavalla oppimisella (transformative learning) hän tarkoittaa kriittisen reflektion kautta toteutuvaa oppimisprosessia, jonka tuloksena on merkitysperspektiivien muuttaminen niin, että yksilö voi luoda kattavamman, erottelukykyisemmän ja johdonmukaisemman käsityksen omasta kokemuksestaan. (Mezirow 1995, 8.) Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmä pyrkii nimenomaan

liittämään tutkimustulokset käytännön elämään ja aikaansaamaan muutosta, toimintaa ja oppimista.

2.2.3 Narratiivinen tutkimus

Narratiivinen tutkimus etsii vastausta kysymykseen, miksi tietyt ihmiset ovat sitä, mitä ovat ja miten heistä on tullut sellaisia. Narratiivisuudella voidaan tarkoittaa sekä ilmiötä että metodia. Narratiivisuus nimeää strukturoidun kokemuksen ominaisuudet tutkittaviksi ja kyselymuodot sen tutkimiselle. Narratiiviset tutkijat kuvailevat elämää, keräävät ja kertovat tarinoita kertojien elämästä ja kirjoittavat kertomuksia kokemuksista. Tekstit voivat olla joko kuvailevia, selittäviä, kommentoivia tai kertovia. Kaikki nämä tekstityypit voivat palvella yleisöä. (Clandinin & Connelly 1994, 416, 425.) Tutkimuksemme kerronnassa käytämme kaikkia edellä mainittuja tekstityyppejä. Narratiivisuuden voi Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan nähdä laadullista tutkimusta luonnehtivana yleisenä ominaisuutena, joka kertoo yhtä lailla laadullisen tutkimuksen tekijästä kuin hänen käyttämästään aineistosta. Tästä näkökulmasta laadullinen tutkimus on sukeltamista kertomusten ja kertomuksellisuuden monikerroksisiin ja -ulotteisiin maailmoihin. (Eskola & Suoranta 1998, 24.)

Olemme tutkimuksessamme tuoneet esiin vuoroin haastateltavien omaa kerrontaa, vuoroin selittäneet ja kuvailleet omin sanoin heidän kokemuksiaan. Välillä esitämme omia tai asiantuntijoiden kommentteja ja kasvatustieteellistä teoriaa, jotka osaltaan myös selittävät ilmiötä. Tapauskertomukset eivät sinällään riittäisikään kertomaan tutkimuksen tarinaa, vaan analyysi saa ryhtiä teoreettisista käsitteistä sekä teoriataustasta (Eskola & Suoranta 1998, 127). Narratiivisuus tulee esille läpi työn jatkuvana elämäkokemusten kuvauksena ja kerrontana.

2.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoa oli erityisesti median puolelta saatavissa runsaasti, koska aihe on ollut julkisuudessa esillä viime aikoina. Kirjallisuutta sen sijaan on julkaistu varsin rajoitetusti ja tutkimuksia aiheesta on vain vähän. Haastateltavien löytyminen oli meille aluksi suurin kysymysmerkki, mutta koimme siinä suoranaista johdatusta: kaikki yhteydet haastateltaviin syntyivät ilman omia ponnisteluja. Tutustuimme heihin aivan muissa yhteyksissä, kunnes myöhemmin selvisi, että he ovat potentiaalisia haastateltavia. Aineistomme on siis kaiken kaikkiaan monipuolinen. Eskola ja Suoranta (1998, 69) puhuvat tästä aineistotriangulaationa,

jolla tarkoitetaan sitä, että yhdessä tutkimuksessa käytetään useita erilaisia aineistoja keskenään.

2.3.1 Haastateltavat ja julkiset tilaisuudet

Ahorinnan mukaan verivala velvoittaa saatananpalvojaa “pitämään suun kiinni tai kaula katkeaa” (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). Ahorinta on pitkään tehnyt työtä palvojen parissa ja saavuttanut palvojen luottamuksen, joten hänellä on monta sataa omaelämäkertaa. Osa niistä nuorista, jotka voisivat kertoa mitä saatananpaltvonta on, on rajan tuolla puolen, osa on hoidossa ja osa kieltää kaiken (Virnes 1998, 1). Sahamiehen tutkimuksesta (1997) käy ilmi, että haastateltavia oli erittäin vaikea löytää. On siis vaikeaa saada haastateltaviksi niitä, jotka ovat yhä mukana saatananpaltvonnassa. Jo tutkimuksemme aluksi totesimme, ettei se ole tarpeenkaan. Koska tutkimusnäkökulmamme on auttaminen, saatoimme perehtyä ilmiöön muutakin kautta. Julkaistua aineistoa oli saatavilla, mutta haastateltavista ei aluksi ollut tietoaakaan.

Tutkimuksen kuluessa tutustuimme ihmisiin, joilla on kosketuspintaa okkultismiin. Niinpä tutkimusotteestamme tuli hyvin monipuolinen: julkaistun aineiston lisäksi meillä on lopullisessa tutkimuksessa mukana entisen saatananpaltvojan haastattelu, nykyisen saatananpaltvojan perheen haastattelu sekä saatananpaltvojen parissa toimivien nuorisotyöntekijöiden haastattelut. Näin saamme sekä henkilökohtaisia kokemuksia, läheltä seuranneiden havaintoja että näkemyksiä koko Suomen nuorison tilanteesta suoraan kentältä. Kvalitatiivisen aineiston riittävyydelle ei ole olemassa mittalukuja, jotka kertoisivat, milloin aineisto on tarpeeksi kattava. Kvalitatiivista tutkimusaineistossa kerätessä on huomioitava paitsi tapausten määrää myös kustakin tapauksesta kertyvän tekstin määrää. (Mäkelä 1994, 163.) Mielestämme saamamme haastatteluaineisto oli hyvin monipuolinen ja rikas sisällöllisesti. Lisäksi median kautta saamamme aineisto oli hyvin laaja, emmekä katsoneet tarvitsevamme enempää haastateltavia. Pystyimme pureutumaan huolellisesti juuri näihin muutamiin haastateltaviimme ja tarkastelemaan aineistoamme erittäin syvällisesti.

Haastateltavistamme ensimmäinen, Sari (nimi muutettu), on ollut mukana saatananpaltvonnassa. Hän on tavallinen nuori ja vaikuttaa erittäin älykkäältä. Se ilmenee myös hänen sujuvuudessaan tuottaa puhuttua tekstiä haastattelussa. Hän on keskimäinen perheen lapsista ja koki jäävänsä veljensä varjoon. Hän koki myös heikkoutta veljeään vastaan, joka kävi omaa nuoruuden kriisiään ja kohdisti sen Sariin. Koulussa Sari tutustui tyttöihin, jotka pyysivät häntä mukaan illanviettoon. Tämä illanvietto osoittautui saatananpalt-

vojien kokoontumiseksi, eikä Sari uskaltanut enää poistua paikalta, koska oli nähnyt liikaa. Pian tämän jälkeen hän päätti liittyä palvojiin, koska he lupasivat hänelle voimaa vaikeuksiensa voittamiseksi. Sari on myöhemmin tullut uskoon ja pystynyt sitä kautta irrottautumaan saatananpalvonnasta. Hän vaikuttaa tasapainoiselta ja valoisaalta nuorelta.

Toisenlaisen näkökulman aiheeseen saimme haastatteleamalla perhettä, joka on vuosien ajan taistellut poikansa puolesta. Poika, Tomi (nimi muutettu), on edelleen mukana syvällä saatananpalvonnassa. Haastateltavana oli ensin Tomin sisko Hanna (nimi muutettu) ja myöhemmin Tomin vanhemmat (nimet jätetty pois). Lasten ollessa pieniä vanhemmilla oli paljon työkiireitä ja perheelle jäi vain vähän aikaa. Tomissa kehittyi jo pienenä aggressiivinen viha, jota hän osoitti monin tavoin. Hän alkoi myöhemmin pelata ja kehittää saatanallisia roolipelejä toimien pelinjohtajana. Perhe on uskovainen, mutta Tomi pettyi seurakunnan uskonnollisuuteen. Nämä olivat syitä, jotka johtivat Tomin kohdalla saatananpalvonnasta kiinnostumiseen. Perhe uskoo yhä, ettei toivoa ole Tomin kohdalla menetetty.

Asiantuntijoista haastattelimme Riku Rinnettä ja Päivi Niemeä, joka on itse entinen saatananpalvoja. Hän on päässyt saatananpalvonnasta irti uskoontulon kautta. Keijo Ahorintaa emme haastatelleet, koska hänen lausuntojaan on erittäin runsaasti saatavilla. Olemme varmistaneet niiden luotettavuuden antamalla työmme hänelle itselleen luettavaksi ja kommentoitavaksi. Olemme myös olleet häneen yhteydessä puhelimitse. Kaikki kolme kiertävät ympäri Suomea tekemässä valistustyötä saatananpalvonnasta paitsi nuorten, myös erilaisten ammattiauttajatahojen parissa. He myös auttavat niitä nuoria, jotka hakevat apua päästäkseen irti saatananpalvonnasta.

Haastateltaviin, erityisesti Sariin ja Hannaan, tutustuminen auttoi meitä luottamuksellisen suhteen saavuttamisessa. Luottamus on tärkein tekijä, jolla voi varmistaa anonymiteetin säilymisen (Punch 1994, 92). Myös Fontana ja Frey (1994, 367) sekä Eskola ja Suoranta (1998, 94) esittävät, että luottamus on avainkysymys tutkimuksen ja haastattelun teossa. Anonymiteetti ja muut tavat käsitellä tutkimusaineistoa ovat tärkeitä eettisiä kysymyksiä henkilökohtaisten asioiden raportoinnissa (Clandinin & Connelly 1994, 422). Tietojen luottamuksellisuudesta ja anonymiteettisuojasta tulee pitää huolta myös tietoja julkaistaessa (Eskola & Suoranta 1998, 57). Atkinson (1998, 28) esittääkin haastateltavan oikeudeksi antaa kertomuksensa käyttöön nimettömänä. Osa haastateltavistamme haluaa esiintyä tutkimuksessamme peitenimillä, joilla ei ole minkäänlaista yhteyttä todellisiin henkilöllisyyksiin. Kunnioitamme heidän toivomustaan ja olemme tehneet, kuten he ovat pyytäneet. Olemme myös poistaneet suorista lainauksista joitakin henkilötietoja ja muuttaneet tutkimuksen kannalta epäoleennaisia, paljastavia yksityiskohtia.

Fontana ja Frey (1994, 373) korostavat, että tutkijoiden on valittava sellainen haastattelumuoto, joka sopii juuri heidän tutkimukseensa. Meidän tapauksessamme kerättiin syvällistä tietoa, joten tarvittiin avoin haastattelu. Valmiiksi strukturoidut kysymykset olisivat sitoneet ja rajoittaneet haastatteluhetkeä liikaa. Avoimessa haastattelussa tilanne muistuttaa kaikkein eniten tavallista keskustelua (Eskola & Suoranta 1998, 87). Mikäli haastattelu mielletään sosiaalisesti kohtaamiseksi, ajatus johtaa melko nopeasti mahdollisuuteen, ettei haastattelu ole vain neutraali kanava tai vääristelyn lähde vaan pikemminkin tilanne, jossa kerrottavissa oleva tieto voidaan tuotteliaasti koota (Holstein & Gubrium 1995, 3; Lindlof 1995, 173). Saadaksemme tämän tiedon raportoitavaan muotoon, meidän oli ikään kuin asetettava haastateltujen asemaan ymmärtääksemme, mitä haastateltava on yrittänyt sanoa (Fontana & Frey 1994, 367). Tämä johti meidät samalla löytämään yhden tärkeimmistä tutkimustuloksistamme: on suostuttava kuuntelemaan autettavan ajatuksia uskoen toisen kertomukseen ja unohtaen omat ennakkoluulonsa. Vasta tällöin voi ymmärtää sitä todellisuutta, josta toinen kertoo.

Osallistuimme myös julkisiin tilaisuuksiin, joita asiantuntijat Rinne, Niemi, Ahorinta ja Sahamies järjestivät. Ne olivat luonteeltaan tiedotus- ja koulutustilaisuuksia. Itsekin olimme yhdessä tiedotus- ja keskustelutilaisuudessa järjestäjinä. Kutsuimme tuolloin Päivi Niemen tilaisuuteen mukaan. Näistä tilaisuuksista ja muusta aineistosta saimme kattavan kuvan siitä, mitä asiantuntijoilla on sanottavaa. Eri lähteistä saadut tiedot tukivat toisiaan. Siksi asiantuntijoiden perusteellinen haastattelu heidän kiireisten aikataulujensa keskellä olisi ollut heidän aikansa tuhlaamista. Rinteen ja Niemen haastatteluissa kysyimme heiltä vastauksia lähinnä niihin kysymyksiin, joihin kaipasimme täydennystä.

2.3.2 Kirjallisuus, artikkelit, radio- ja TV-ohjelmat

Laadullisesta tutkimuksesta kiinnostuneella tutkijalla on käytettävissään suunnaton määrä valmista aineistoa, joten uutta aineistoa ei aina tarvitse kerätä lainkaan. Erityisesti joukkotiedotus tuottaa kiihtyvällä vauhdilla aineistoa, joka sopii hyvin laadullisen analyysin kohteeksi. (Eskola & Suoranta 1998, 118 - 120.) Aineistoksi voi Alasuutarin (1995, 19) mukaan ottaa valmista materiaalia, kuten tässä kirjallisuutta, lehtiartikkeleita sekä radio- ja TV-ohjelmia. Kirjallisuutta aiheestamme on melko vähän. Ahorinta on kirjoittanut auttamistyöhön kirjan 1997, kun jätti tutkimustyönsä lepäämään. Häntä on tarvittu kipeimmin asiantuntijaksi erilaisille auttajatahoille jakamaan tietoa. Rinne on kirjoittanut neljä kirjaa, joissa hän avaa lukijalle nuorten maailman todellisuutta. Pulling on kirjoittanut kirjan, jossa hän valottaa syitä

saatananpalvontaan joutumiselle, varoittaa nuoria ja toivoo vanhempien avaavan silmänsä. Radio- ja TV-ohjelmista olemme ottaneet aineistoon mukaan muutamia tuoreimpia. Myös lehtiartikkeleiden runsasta määrää olemme pyrkineet rajaamaan sen tuoreuden mukaan ja ottamaan mukaan mahdollisimman paljon vuosikymmenen lopulla julkaistuja artikkeleita. (Ks lähteet.)

2.4 Analysointi

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tunnusomaista havaintojen luokittelu eli analyysiyksiköiden ryhmittely ennalta määriteltyihin kategorioihin tai epämääräisemmän samankaltaisuuden mukaan (Mäkelä 1994, 164). Apon (1990, 65) mukaan tärkeintä on, että kaikki yksiköt referoidaan samalla tarkkuudella. Perehdyttyämme aineistoon luokittelimme sen keskeisiksi teemoiksi. Näitä olivat saatananpalvontaan johtavat syyt, nuorten siellä kokemat ilmiöt sekä saatananpalvonnan vaikutukset nuoreen. Myöhemmin erittelimme myös teemat: media, rakkaus/rakkauttomuus, usko/uskonollisuus sekä rukous (liite 2). Eskola ja Suoranta (1998) esittelevät käyttämäämme analyysitapaa ja kutsuvat sitä teemoitteluksi. Sen avulla tekstiaineistosta saadaan esille erilaisia vastauksia esitettyihin kysymyksiin ja nämä palvelevat parhaiten juuri erilaisia käytännöllisiä intressejä. (Eskola & Suoranta 1998, 175 - 182.)

Mäkelä (1990b, 57; 1994, 167) esittää kolme tapaa vähentää kvalitatiivisen analyysin vaikutelmanvaraisuutta ja parantaa sen arviointia ja joustavuutta: aineiston luettelointi, tulkintaoperaatioiden pilkkominen vaiheisiin sekä ratkaisu- ja tulkintasääntöjen nimenomaistaminen. Meillä aineiston luettelointi tapahtui jaottelemalla eri kanavia pitkin saadut lähteet omiksi osioikseen: haastattelut, lehtiartikkelit sekä radio- ja TV- ohjelmat. Tulkintaoperaatioiden pilkkominen vaiheisiin tapahtui siten, että aluksi etsimme materiaalista pääteemat, jotka jo esittelimme. Pääteemoja tarkastellessa nousi yhden teeman alla esiin useita alakohtia, joista aloimme hahmottaa sisällysluetteloa. Esimerkiksi saatananpalvontaan johtavia syitä alkoi löytyä useita ja niiden pohjalta muokkautui tutkimuksen viides luku. Samoin vaikutuksien alta löytyi useita eri kokonaisuuksia. Kolmannessa vaiheessa alakohtat jäsentyivät vielä omiksi ryhmikseen teemojen alla. Saatananpalvontaan johtavien syiden joukossa oli selkeästi kaksi ryhmää: ulkoiset ja sisäiset tekijät. Vaikutuksissa taas omat kokonaisuutensa. Eskolan ja Suorannan (1998, 65) mukaan tärkeintä ei ole suuri aineisto, vaan tärkeintä on oppia tuntemaan aineistonsa mahdollisimman hyvin, ettei tulkinta nojaa valitun ja rajatun aineiston satunnaisuuksiin.

Mäkelä (1990b, 53; 1994, 163; ks. myös Alasuutari 1995, 29) tuo esiin termin 'analyysin kattavuus', joka tarkoittaa, että tutkija ei perusta tulkintojaan satunnaisiin poimintoihin. Meitä auttoi tutkimuksemme teossa se, että olimme kahlanneet läpi aiheeseen liittyvää materiaalia jo muutaman vuoden ajan omasta mielenkiinnostamme aihetta kohtaan. Kun sitten aloitimme varsinaisen tutkimuksen teon, aihe oli jo hahmottunut. Silti odotimme lopullisten tulkintasääntöjen asettamista siihen saakka, kunnes olimme käyneet läpi koko aineiston. Näin olimme varmoja tulkintasääntöjemme kattavuudesta, siitä, ettei eteemme tule enää mitään, mitä emme ole huomioineet.

Kaikki henkilökohtaisia kokemuksia käyttävät metodit ovat väistämättä myös suhdemetodeja. Ne tarjoavat, paitsi kirjoittajalle, myös lukijalle mahdollisuuden keskustella erilaisten näkemysten ja kokemusten kanssa (Clandinin & Connelly 1994, 425) ja lukijalla on edellytykset hyväksyä tai olla eri mieltä tutkijan tulkintojen kanssa (Mäkelä 1990b, 53; 1994, 164). Lukijahan voi tietää vain sen, minkä tutkija kirjoittaa näkyville (Clandinin & Connelly 1994, 413). Tutkimusainestostamme nousee esille toisilleen vastakkaisia näkemyksiä. Pyrimme tuomaan ne kaikki esille. Yin (1994, 150) huomauttaa, että tutkimuksessa tulee tuoda esille riittävä määrä todisteita, joista kaikki eivät välttämättä tue tutkijoiden mielipidettä asiasta. Olemme pyrkineet tutkimuksemme ottamaan huomioon myös omasta näkökantamme poikkeavat käsitykset ja kommentoimaan niitä etsimällä niille vastaväitteitä tai tukea muusta aineistosta. Olemme jättäneet tutkimusaineistomme tekstiin pitkälti suorina lainauksina, jotta lukijalla on mahdollisuus muodostaa omat mielipiteensä ja tehdä omat tulkintansa sekä verrata omaa tulkintaansa meidän tulkintaamme. Alasuutari (1995, 43) tuokin esiin, että merkitystulkintojen havainnollistamisessa käytetään johtolainkoina myös yksittäisiä viittauksia aineistoon.

2.5 Luotettavuus

Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Eskola & Suoranta 1998, 86). Vaikka haastattelu onkin tällainen vuorovaikutustilanne, on aineistoa läpikäydessä tärkeää pitää erillään tutkijan ja tutkittavien ajatukset. Kun tutkijasta tulee hahmo tutkittavan kertomukseen, kertomus muuttuu. Tutkittavat eivät saa joutua tilanteeseen, jossa heidän tarinansa on muokkautunut heille epäedulliseen muotoon tutkijoiden toimesta. (Clandinin & Connelly 1994, 422.) Samalla kun tarinan täytyy olla totta haastateltavan kannalta, sen todenperäisyys tulee tarkistaa myös tutkimuksen luotettavuuden takia. Meidän tapauksessamme joudumme luottamaan haastateltaviimme, koska useimpien asioiden

suhteen tarkistaminen ei ole mahdollista. Luotettavuutta lisää se, että aineistossa on toisiaan tukevia lausuntoja, jolloin luotettavuus säilyy mahdollisimman hyvänä tarkistamisen puutteesta huolimatta. Esimerkiksi perheen haastattelussa sen eri jäsenten lausunnot eivät olleet mitenkään ristiriitaisia arkaluontoisissakaan kohdissa, vaikka heitä ei haastateltu yhtä aikaa. Lehtiartikkeleiden luotettavuutta lisää se, että eri artikkeleiden antamat tiedot tukivat toisiaan. Alasuutari (1995) huomauttaakin, että mitä enemmän samaan ratkaisumalliin sopivia johtolankoja löytyy, sitä todennäköisemmin ratkaisu on oikea. Täydellistä varmuutta tieteellinen tutkimus ei voi koskaan saavuttaa. (Alasuutari 1995, 37 - 39.)

Haastattelija on neutraali, kun hänen kysymyksensä mahdollistavat vastaajalle monia vaihtoehtoisia vastausväyliä (Clandinin & Connelly 1994, 420 - 421; Holstein & Gubrium 1995, 8). Puhe sisältää kuitenkin aina valintaa kerrotun ja kertomatta jätetyn välillä (Alasuutari 1995, 129; Honkonen 1995, 187). Humanistisen metodin avainkäsite on läheinen ja luottamuksellinen suhde; ajatellaan, että jos tutkija ja tutkittavat ystävystyvät ja jos informantit luottavat tutkijaan, he ovat tälle myös rehellisiä (Alasuutari 1995, 87). Näin tapahtuu, koska ystävystyttyään haastateltavat eivät kerro tarinaansa nauhalle, vaan haastattelijalle (Honkonen 1995, 187). Pyrimme luomaan haastateltaviimme luottamuksellisen suhteen ennen varsinaisen haastattelun tekemistä keskustelemalla heidän kanssaan ja olemalla vastavuoroisesti itse avoimia heidän edessään. Joidenkin kanssa meillä oli jo ystävyysuhde ennen haastattelutilannetta.

Fontana ja Frey (1994, 372) ottavat esille tutkittavien oikeuden nimettömyyteen ja heidän suojelemisensa erilaisilta harmeilta. Atkinson (1998, 26 - 28) ja Stake (1994, 244) tarkentavat, että tutkittavien henkilöiden tulee saada lukea työ ennen sen julkaisemista ja tutkijan tulee kunnioittaa heidän muutosehdotuksiaan ja toimia niiden mukaan vähentääkseen riskejä tutkittavien kannalta. Atkinson (1998, 61) esittää toisenkin syyn, miksi työ kannattaa antaa haastatelluille luettavaksi ennen julkaisua: tutkittavat voivat tarkastaa, vastaako raportti heidän alkuperäistä kertomustaan juonellisesti. Riku Rinnettä lukuun ottamatta kaikki haastateltavamme ovat saaneet lukea tekstimme ja heidän toivomuksensa tekstin muuttamisesta tai poistamisesta on toteutettu. Toiveet koskivat lähinnä anonyymiteetin säilyttämistä. Haluttiin poistaa paljastavia yksityiskohtia. Lisäksi toivottiin tarkentavia muutoksia joihinkin ilmaisuihin. Haastateltavat halusivat siis sanoa selvemmin sen, mitä olivat jo sanoneet.

Menneiden tapahtumien virta ja elämänkulun tapahtumat kerronnallistetaan ja kootaan uudelleen kulloinkin valitusta näkökulmasta käsin (Huotelin 1996, 25). Erilaisten tekijöiden vaikutusta aineiston sisältöön ei voida ennalta vakioida. Tässä mielessä elämänker-

tomuksia on totuttu pitämään puutteellisina, subjektiivisina ja luotettavuudeltaan heikkoina aineistoina. Kertomus elämästä syntyy aina tiettyjen tuotantoehtojen vallitessa ja on kertojan päättävällällä johtuen tietynlainen. (Huotelin 1996, 16.) Kukaan ei pysty sanomaan, onko kertoja oikeassa tai väärässä. Mistä hän itsekään tietää, että asiat ovat todellisia ja tapahtuivat juuri siten kuin hän koki ne? Ongelmaksi nousee siis tulkinnan käsite. Tulkitsevatko haastateltavat tai muut lausuntojen antajat - jos tulkitsevat, voiko tutkimuksemme olla luotettava? Tulkinnallisuus asettaa tutkimuksen luotettavuuden kyseenalaiseksi mikäli ajatellaan, että tulkinnallisuus esimerkiksi määrällisissä tutkimuksissa on pois suljettavissa ja jos tulkinnat nähdään todellisuutta vääristävinä. Tulkinta on yksilön oma näkemys tilanteesta ja maailmasta hänen näkökulmastaan, elämäkokemuksestaan ja -tilanteestaan käsin. Kukaan ei koskaan voi täydellisesti irrottautua omasta maailmastaan ja vaikutteistaan ja asettua katsomaan asiaa toisen silmin. Näin ollen tulkinta on aina läsnä kaikissa tutkimuksissa. Se ei siis olekaan kirosana vaan juuri tulkinta on merkityksellinen ja tutkimisen arvoinen - etenkin tutkittaessa yksilöä ja hänen merkitysmaailmaansa tai ilmiötä niiden kautta.

Kuten jo mainittu, luotettavuuden lisäämiseksi tutkimuksessa on tarkoitus käyttää suoria lainauksia aineistosta. Tämä mahdollistaa ajattelun kehittymisen historian seuraamisen; päästään nykyhetkeä syvemmälle. Lisäksi hermeneuttisen kehän mukaisen kysymysten asettelun avulla pyritään välttämään sitä, että tutkimus päättyisi vain vahventamaan tutkijoiden olemassaolevia ajattelumalleja.

3 Sotasanasto

3.1 Okkultismi

Sana 'okkultismi' tulee latinan sanasta 'occultus', joka merkitsee kätkeyttä tai salaista. Okkultismi on oppi kätkeyttä ja se kattaa useita ilmiöitä, käsityksiä ja oppeja, joiden mukaan ihmisellä on mahdollisuus asettua yhteyteen kätkeytyn tuonpuoleisen todellisuuden kanssa. (Arlebrand 1992, 15.) Käsitettä 'okkultismi' käytetään suuressa määrin niiden ilmiöiden, käsitysten ja oppien yhteisnimityksenä, jotka pyrkivät saattamaan ihmisen kosketukseen salaisen todellisuuden kanssa. Ns. okkultistiseen todellisuuskäsitykseen kuuluu kolme keskeistä asiaa. 1. Olemassaolossa on todellisesti salainen, mystinen ulottuvuus. 2. Nämä kaksi maailmaa ovat suhteessa ja vaikuttavat toisiinsa. Tämä kokonaisvaltainen käsitys todellisuudesta on kaiken taikuuden eli magian lähtökohta. 3. On henkilöitä ja perinteitä, jotka tietävät ne lait, joiden mukaan tätä keskinäistä vaikutusta voidaan hyödyntää. Kun ymmärrämme okkultismin näin laajasti, siihen kuuluviksi voidaan lukea joukko uskonnollisia ilmiöitä, kuten ennustaminen, spiritismi, noituus, sielunvaellus, satanismi, New Age. Satanismi ja saatananpalvonta ovat yksi okkultismin muoto, mutta kaikki okkultismi ei ole satanismia (Brunstad 1998, 77 - 78). Luetteloja voisi jatkaa vielä pitkälle. Louherannan mielestä onkin parempi puhua okkultistisista liikkeistä kuin vain saatananpalvonnasta, koska saatananpalvonta on osa vyyhtiä, johon kuuluu satoja eri liikkeitä (Juusela 1999, 27).

Arlebrand (1992) tuo esiin, että kristinuskon parissakin tapahtuu yliluonnollisia ilmiöitä. Arlebrand kuitenkin väittää, että kristinuskon ja okkultismin paranormaaleilla ilmiöillä on ratkaiseva ero. Ne saattavat näyttää samoilta, mutta samatkin ilmiöt voivat nousta eri lähteistä. (Arlebrand 1992, 173 - 175.) Raamattu antaa samoin ymmärtää, ettei Jumala ole kaiken yliaistillisen takana. Siellä kuvaillaan tapahtumia, joiden taustalla on Jumalalle vihamielinen henkivalta (esim. 2 Moos 7:8-, Apt 8:4-, 2 Tess 2:7-10, Ilm 13:11-), joka voi kyllä tekeytyä valkeuden enkeliksi ja edustaa näennäisesti hyvää (2 Kor 11:14). Raamattu kieltää harjoittamasta okkultismia (esim. 5 Moos 18:9-15).

'Paranormaali' tarkoittaa yliluonnollista, mutta paranormaali ei ole sama kuin okkultistinen. Paranormaali sisältää sekä kristinuskon että okkultismin piirissä tapahtuvat yliluonnolliset ilmiöt. Kristinuskon näkökulmasta paranormaaleja ilmiöitä siis tapahtuu sekä Jumalan että Saatanan vaikutuksesta. Sekä kristinuskossa että okkultismissa uskotaan kätkeytyyn todellisuuteen, joka voi vaikuttaa fyysiseen elämään jopa luonnonlakien ohi. Arlebrand (1992) korostaa, että kristinuskolla ja okkultismilla on eri käsitys siitä, millä

tavalla ihminen saa yhteyden tähän hengelliseen todellisuuteen ja millainen sen olemus on. Okkultismin parissa ajatellaan, että kätkeyty tuonpuoleinen todellisuus saadaan näkyväksi ja sitä voidaan tietyssä määrin kontrolloida, kun ihminen kesyttää yliaistilliset voimat ja saavuttaa korkeamman tietoisuuden tilan mielikuvituksensa ja varta vasten harjoitettujen psyykkisten tekniikoiden avulla. (Arlebrand 1992, 15, 173 - 175.) Ihminen voi siis okkultismin mukaan kontrolloida Jumalaa ja voimia. Kristinuskossa taas Jumalalla on valta yli kaikkien voimien. Jumala on Luoja ja ihminen ja henkivallat ovat luotuja. Osa okkultismin piiriin lukeutuvien ilmiöiden harrastajista uskoo Raamatun tavoin Saatanan ja Jumalan olemassaolon. Osa taas kieltää pahan persoonallisen olemassaolon ja olettaa kaiken takana olevan Luojan, Kosmisen mielen, maailmankaikkeuden positiivisen energian, valon, puhtauden, rakkauden, aitouden, oman sisäisen totuuden jne. (Ojala 1994, 14 - 15.)

Okkultismi on ikivanha ilmiö, joka on esiintynyt mm. luonnonkansojen uskonnoissa. Kiinnostus siihen on viime vuosikymmeninä kasvanut räjähdysmäisesti. Okkultismin myös odotetaan nousevan tulevaisuuden valtauskonnoksi. (Arlebrand 1992, 11-16, 172; Heino 1997, 30-37.) Vaikka käsittelemme tutkielmassamme pääasiassa saatananpalvontaa - okkultismin räikeintä muotoa - voi saatuja tuloksia erityisesti vaikutusten ja auttamisen osalta soveltaa muihinkin okkultismin alalajeihin. Alunperin haastattelimme myös henkilöitä, jotka olivat olleet mukana New Agessa. Tarkoituksemme oli tuoda esille eri okkultistisissa liikkeissä olevat yhtäläisyydet ja todistaa niiden sama alkuperä. Nykyisinhän New Age on julkisuudessa kaikkein hyväksytyin okkultismin muoto. Monet eivät pidä sitä lainkaan okkultistisena. Huomasimme tehtävän kuitenkin tutkielmamme puitteissa aivan liian laajaksi. New Age on erittäin laaja kenttä tutkittavaksi. Kuitenkin nuo haastattelut osoittivat meille, ettei ole epäilystäkään siitä, etteikö New Agen parissa tapahtuvien ilmiöiden taustalla vaikuttaisi samat voimat kuin saatananpalvonnassa. Meillä on myös aiempaa omakohtaista kokemusta tuolta alueelta, sillä Anne tutustui New Ageen itse ennen uskoontuloaan.

3.2 Saatananpalvonta ja satanismi

Erityisopettaja Keijo Ahorinta, joka on sekä tutkinut saatananpalvontaa että auttanut nuoria käytännössä, erottaa toisistaan saatananpalvonnan ja satanismin silloin kun hän puhuu itse ilmiöistä, jotka ovat hyvin erilaisia. Satanismi on filosofista pohdintaa, jossa palvonnan kohde ei ole Saatana, vaan "minä itse" ja minussa oleva luonnon pimeä voima, jota Saatana symboloi. (Kylätasku 1999a, 15.) Ahorinnan mukaan satanismissa korkein jumaluus on minä itse eli minä olen jumala (TV-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999). Kristinuskon näkemyk-

sen mukaan sitä vastoin ihminen on Jumalan kuva (1.Moos 1:26-27). Niin kuin kuva on vain aavistus siitä henkilöstä, jota se kuvaa, niin ihminenkin on kansojen meressä vain hiekanjyvänen Jumalan rinnalla, joka on hänet luonut. Aalto (1993) korostaa, että intellektuellissa satanismissa usein kielletään sekä Jumalan että Saatanan olemassaolo. Ihmisen pimeyttä ja paha puolta käsitellään ateistisesta näkökulmasta sekä suhteutetaan sitä yhteiskuntaan ja sen eri ilmiöihin. (Aalto 1993, 175.) Ainoa "jumala", jota todellinen satanisti palvoo, on hän itse, kirjoittavat suomalaiset satanistit (Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3). Ihmisellä on oikeus toteuttaa itseään, ja vahvojen kuuluu hallita maailmaa (Juusela 1999, 27). Ahorinta (1997) luonnehtiikin satanismia täydellisesti itsekkääksi, brutaaliksi filosofiaksi. Se perustuu uskoon, että ihminen on pohjimmiltaan täysin itsekäs, vihamielinen olento, jolle luontuu darwinismin periaate henkiinjäämisen taistelusta; vain vahvat selviävät hengissä. (Ahorinta 1997, 37.)

Saatananpalvonnassa palvonnan kohteena on persoonallinen Saatana, jolta voidaan pyytää apua. Ahorinta mieltää tuon Saatanan hyvin voimakkaaksi: se ilmestyy nuorille heidän kokemuksissaan, saattaa herättää keskellä yötä ja vaatia uhraamisrituaalia. Saatananpalvontaan liittyvätkin teot, ihmisten henkinen ja ruumiillinen hyväksikäyttö. (Kylätasku 1999a, 15.) Tekoihin liittyy jengin painostus: jos nuori ei tee niin kuin Saatana tai jengi sanoo, hän tulee naurunalaiseksi omassa jengissään (TV-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999). Ahorinta (1997) jakaa saatananpalvojat kolmeen suureen ryhmään: rituaalisaa-tananpalvojat sekä ryhmä- ja yksittäissaatananpalvojat. Ryhmäsaatananpalvontaan kuuluvat okkulttiset ryhmät, sekaryhmät, rikolliset peiteryhmät, roolipeliryhmät, musiikkiin tai sukupuoleen sitoutuneet ryhmät sekä seksuaalimagiaryhmät. (Ahorinta 1997, 58 - 97; Valtonen 1999, 9.) Poliisi on huolissaan siitä, että Suomessa esiintyvälle saatananpalvonnalle on ominaista harrastajien nuori ikä (Karhumäki 1993, A10). Ahorinta kertoo, että 80-luvun alussa saatananpalvojaryhmittymien vetäjinä ja johtajina olivat parikymppiset, 20 - 25-vuotiaat nuoret. Nämä kävivät hakemassa oppinsa Ruotsista ja kun he itse olivat nuoria, he hakivat automaattisesti itselleen nuorempia "katraita", joita sitten hoitaa ja opastaa. Tämä suuntaus jäi pysyväksi. (TV-ohjelma 20.20. 19.3.1999.)

Ahorinta määrittelee satanismin ja saatananpalvonnan eroiksi ainoastaan niiden ilmenemismuodot. Satanistien yksi ja ainoa tavoite on oman kirkon perustaminen Suomeen. Siksi he toimivat lain mukaan ja hienovaraisesti omaa asiaansa eteenpäin vieden. Sen sijaan saatananpalvojien toiminta on täysin rikollista. Siihen liittyy toisen sekä fyysinen että psyykinen hyväksikäyttö, väkivalta ihmisiä ja eläimiä kohtaan, oman itsensä uhraaminen ja täydellinen jengiriippuvuus. (Reinikainen 1996, 7.) Saatananpalvonta on protesti yhteiskun-

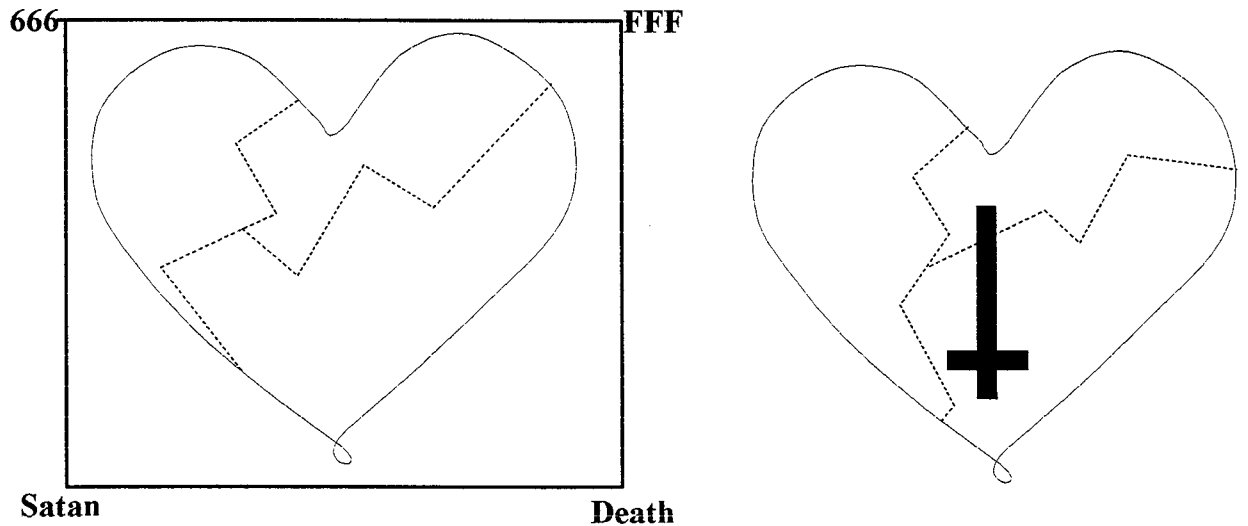
taa, vallitsevaa arvomaailmaa ja uskontoa vastaan. Monet sen rituaalit ovat nurinpäin käännettyjä kirkollisia toimituksia. (Auvinen 1998b, 9.) Heino näkee mustan messun kaavan perustuvan katoliseen messuun, jonka kulku ja eri elementit on käännetty takaperoisiksi. Ihmisille voi tästä messusta muodostuakin kuva, ettei olla kovin vakavan asian kanssa tekemisissä. (Lapsille ja nuorille... 1993, A10.)

Vaikka Ahorinta ilmiönä erottaa toisistaan saatananpalvonnan ja satanismin, teologisessa mielessä ei hänen mukaansa kuitenkaan ole olemassa muuta kuin saatananpalvontaa (Ahorinta 1997, 28). Sahamies määrittelee Ahorintaa laajemmin kaikki, jotka jollakin tavalla turvautuvat Saatanaan - usein ymmärtämättä mikä Saatana on - saatananpalvojiksi (Auvinen 1998b, 9). Jeesuksen omiin sanoihin pohjautuen määritelmä voisi olla vieläkin laajempi: "Joka ei ole minun kanssani, se on minua vastaan" (Matt. 12:30). Raitis tekee kuitenkin eron saatananpalvonnan ja muun pahuudesta kumpuavan toiminnan välille; hän torjuu ajatuksen siitä, että esimerkiksi muut uskonnot olisivat saatananpalvontaa. "Saatananpalvontaa on Saatanaan turvautuminen", Raitis toteaa. (Havia 1999, 14.) Vaikka teologisessa mielessä kristinuskon kannalta saatananpalvojaksi voitaisiinkin kutsua kaikkia, jotka eivät palvele elävää Jumalaa Jeesuksen Kristuksen kautta, tässä tutkimuksessa kutsumme saatananpalvojaksi henkilöä, joka on tietoisesti valinnut palvovansa Saatanaa.

Käytännössä kymmenen vuotta nuorten parissa kiertänyt nuorisoevankelista Riku Rinne (1999) on huomannut saatananpalvojien ja satanistien roolien menevän sekaisin. Joku satanisti sanoo olevansa palvoja ja palvoja väittää edustavansa satanismia. (Rinne 1999, 22.) Ahorinta korostaa, että satanismissa ja saatananpalvonnassa on samat arvot. Tutkija voi hänen mielestään kyllä eritellä ilmiöitä, mutta auttajalle raja muuttuu veteen piirretyksi viivaksi, silloin kun nuori sairastuu satanismista. (Auvinen 1998b, 9.) Ahorinta selventää, että nuori voi olla mukana jengissä ja harrastaa rituaaleja ynnä muuta säilyttäen vielä järkensä. Jengin vaikutus on silloin suuri kaikkeen koettuun. Kun nuori alkaa itse lähestyä pahaa ja paha tunkeutuu hänen todellisuuteensa, persoonallinen Paha tulee niin voimakkaaksi, ettei nuori enää pysty hallitsemaan elämäänsä. Seurauksena ovat usein psykoottiset oireet ja psykiatriseen hoitoon joutuminen. Silloin Ahorinta käyttää käsitettä "sairastuu satanismista". (K. Ahorinta, henkilökohtainen tiedonanto 13.5.1999.)

Entinen saatananpalvoja, nuorisotyöntekijä Päivi Niemi tähdentää samaa asiaa: Saatana ja sen palvonta voi olla kulissi nuoren ulkopuolella, jolloin harrastus perustuu ulkoisiin tunnusmerkkeihin, tai ne voivat olla hänen sydämessään. Kun ne ovat nimen omaan vallanneet nuoren elämän, hänen ajatuksensa ja tahtonsa, nuoren on vaikea hallita elämäänsä.

sä. Näitä nuoria on suhteessa paljon pienempi osa kuin Saatanan kulissikseen valinneita nuoria. Saatanasta sairastuneita on paljon vaikeampi hoitaa. (P. Niemi, tiedotustilaisuus 12.4.1999.)

Suuri osa saatananpalvojista on valinnut Saatanan kulissikseen, jolla peittää ahdistus ja särkynyt sydän.

Saatananpalvojista pieni osa edustaa tällaista palvontasuhdetta, jossa Saatanana hallitsee ihmisen elämää.

KUVIO 3. Niemen malli saatananpalvojan sydäimestä silloin kun hänen harrastuksensa on vain kulissi - toisin sanoen ulkonaista - ja silloin kun hän on mennyt syvemmälle henkilökohtaiseen Saatanasuhteeseen, josta Ahorinta käyttää nimitystä "satanismista sairastuminen".

3.3 Uskoontulo

Uskoontulolla tarkoitamme kääntymistä kristinuskoon, Jeesuksen, Jumalan ainoan pojan hyväksymistä henkilökohtaisesti oman elämän Herraksi ja syntien sovittajaksi. Aatamalla, ensimmäisellä ihmisellä oli paratiisissa yhteys Jumalaan. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja puhui tälle suoraan. Yhteys katkesi kuitenkin syntiinlankeemuksen seurauksena. Siksi mekin synnymme tänne ilman tätä hengen yhteyttä ja perisyntinä alaisina. "Sillä kaikki ovat tehneet syntiä ja ovat Jumalan kirkkautta vailla, ja heidät vanhurskautetaan lahjaksi hänen armostaan sen lunastuksen kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa" (Room 3:23-24).

Jeesus sanoi: “Jos ihminen ei synny uudesti ylhäältä, hän ei voi nähdä Jumalan valtakuntaa” (Joh 3:3). Uudestisyntymistä voisi verrata edelliseen kuvioon saatananpalvonnasta (kuvio 3). Kristillinen uskontokin voi olla ihmisen ympärillä kulissina, mutta sydän ei ole ottanut vastaan Jeesuksen rakkautta ja armoa omakohtaisesti. Uudestisyntymässä taas Jeesuksen ristintyö tulee todelliseksi ja ihminen ottaa Jeesuksen vastaan sydämeensä, elämänsä herraksi ja syntiensä sovittajaksi. Risti tulee kuvaannollisesti ihmisen sydämeen, kuten kuviossa 3, mutta oikeinpäin. Johonkin kristilliseen kirkkoon tai seurakuntaan kuuluminen tai liittyminen ei siis tarkoita, että henkilö olisi välttämättä uskossa tai tullut uskoon. Kysymys ei ole ulkonaisista muotomenoista vaan sydämen asenteesta, ketä ihminen on sydämessään päättänyt palvella ja seurata. Se on tietoinen ja vapaaehtoinen valinta. Tutkimuksessamme tuleekin selvästi ilmi, että muotouskonnollisuus ilman Jumalan tuntemista ja Jumalan Henkeä on yksi suuri syy nuorten kapinaan kirkkoa ja kristinuskkoa vastaan.

Kuinka sitten ihminen voi syntyä uudesti ylhäältä? Se on ihmiselle mahdotonta, mutta Jumalalle mahdollista. Jumala kutsuu meitä jokaista uskomaan häneen. Hän on kuitenkin jättänyt meille vapaan tahdon valita. Kenenkään ei ole pakko uskoa häneen eikä ketään viedä taivasten valtakuntaan väkisin. Jos joku vastaa Jumalan kutsuun, Jumala antaa voiman uskoa. Hän on uskon alkaja ja antaja. Jumalan kutsuun voi vastata milloin tahansa ja missä tahansa. Se on rukousta, jossa ihminen tunnustaa omat syntinsä, tarttuu uskossa Jumalan armoon Jeesuksen sovitustyön tähden ja pyytää Jeesusta elämänsä Herraksi. Siihen ei ole mitään kaavaa tai valmista muotoa. Omin sanoin ilmaistu sydämen halu tulee kuulluksi. Raamattu sanoo: “Te etsitte minua ja löydätte minut, kun etsitte minua kaikesta sydämestänne” (Jer. 29:13) ja “Lähestykää minua niin minä lähestyn teitä” (Jaak. 4:8). Jumalaa voi lähestyä rukouksen ja hänen sanansa, Raamatun kautta.

Jumala rakastaa jokaista luotuaan niin paljon, että hän epätsekkäästi lähetti oman ainokaisen poikansa, Jeesuksen, kuolemaan ristillä ihmisten pahuuden tähden. Miksi jonkun pitäisi kuolla toisen tähden? Ihmisten omat teot eivät koskaan ole Jumalan edessä pyhiä, koska Jumalassa itsessään ei ole mitään vääryyttä. Ihmisen motiiveissa ja teoissa on aina itsekkyyttä. Omilla teoilla ei siis voi ansaita paikkaa Jumalan valtakunnassa. Vain Jumalan rakkauden ja anteeksiantamuksen kautta voi saada lahjaksi iankaikkisen elämän. Se on luvattu jokaiselle, joka uskoo Jeesuksen sovitustyöhön omalla kohdallaan. Jeesus jatkaa: “Jos ihminen ei synny vedestä ja Hengestä, hän ei voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan.” (Joh. 3:5). Vesi on Raamatussa Jeesuksen vertauskuva. Hän puhdistaa meidät synnistä. Ne, jotka syntinsä tunnustaen tulevat Jeesuksen luo ja kääntyvät omilta teiltään, saavat armon. Silloin myös katkennut hengen yhteys Jumalaan palaa. “Jeesus seisoi ja huusi sanoen: ’Jos joku

janoaa, tulkoon minun luokseni ja juokoon. Joka uskoo minuun sillä tavalla kuin Raamattu sanoo, hänen sisimmästään on juokseva elävän veden virtoja.’ Hän sanoi tämän Hengestä, jonka häneen uskovat tulivat saamaan.” (Joh. 7:37-39.)

Tarkoitamme uskoontulolla tässä tutkielmassa siis nimenomaan Raamatun kolmiyhteisen Jumalan puoleen kääntymistä Jumalan Pojan, Jeesuksen kautta. Uskoon tullut saa Pyhän Hengen Raamatun lupauksen mukaan. Olemme usein kuulleet ihmisten sanovan: “Minulla on sellainen oma usko; uskon Jumalaan, mutta se on minun asiani. En huutele siitä kenellekään. Siihen Jeesukseen en oikein usko.” Emme tarkoita tällaista uskoa johonkin korkeampaan epämääräiseen jumalaan, jonka tunteminen on “oma asiani”. Brunstad (1998) toteaa, ettei kristinuskon Jumalaan voi tarttua abstraktina suureena. Jos sanomme tahtovamme kristinuskoa, sen on tapahduttava kädenojennuksena ja vastaanottamisena silloin, kun sitä meille tarjotaan (Brunstad 1998, 93.) ja sellaisena kuin kristinuskon Raamattu sen ilmoittaa. Muutoin puhutaan jostain muusta uskonnosta.

Tässä tutkimuksessa uskoontulo tarkoittaa kristinuskon näkökulmaa, uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan eli Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen. Kun ihminen tulee uskoon, hän saa Pyhän Hengen, joka vaikuttaa hänessä muuttumista. Usko näkyy siten myös tekoina - ei vain sanoina. Olemme silti loppuun asti ihmisiä virheinemme. Olemme kaikki erilaisia, ja joissain ihmisissä Pyhällä Hengellä on enemmän työtä kuin toisissa. Muutoksen vauhti meissä riippuu siitä kuinka alttiisti haluamme olla Jumalan tahdolle kuuliaisia. Joskus ihmettelemme, kuinka uskovainen ihminen voi toimia uskonsa periaatteiden vastaisesti. Syntinen luonto pysyy meissä. Uskovainenkin erehtyy, mutta tunnustaessaan virheensä saa anteeksi Jumalalta. Uskova ei enää halua tehdä syntiä, koska Jeesus maksoi hänestä kalliin hinnan omalla verellään. Usko näkyy myös haluna kertoa siitä muille, koska se on Jeesuksen nimenomainen käsky. Hän sanoi: “Kun Pyhä Henki tulee teihin, te saatte voiman, ja te tulette olemaan minun todistajiani sekä Jerusalemissa että koko Juudeassa, Samariassa ja maan ääriin saakka” (Ap.t.1:8).

Jumala puhuu Raamatussa Jesajan kautta: “Kääntykää minun puoleeni ja antakaa pelastaa itsenne, kaikki maan ääret, sillä minä olen Jumala, eikä toista ole. Minä olen vannonut itseni kautta, suustani on lähtenyt totuus, peruuttamaton sana: Minun edessäni on kaikkien polvien notkistuttava, minulle jokaisen kielen vannottava valansa. Minusta on sanottava: Ainoastaan Herrassa on vanhurskaus ja voima. Hänen luokseen tulevat häveten kaikki, jotka ovat palaneet vihasta häntä vastaan.” (Jes. 45:22-24.)

4 Uskoa vai uskottelua?

Okkultismi pitää sisällään ilmiöitä, jotka eivät kuulu viralliseen todellisuuskäsitykseen. Siksi sitä yritetään monin tavoin selittää pois. Seuraavassa tuomme ilmi selitysmallit, joihin olemme törmänneet saatananpalvonnan kohdalla. Samalla tuomme esiin nuorten ja nuorten parissa elävien kokemuksia elävästä elämästä. Virallisen todellisuuskäsityksen ulkopuolelle mahtuu kokemusmaailma, jota ei voi kasvatuksessa jättää huomiotta. Jos ilmiöt ovat omalle kokemusmaailmalle uusia ja vieraita, niitä voi olla vaikea uskoa todeksi. Ne voivat kuitenkin herättää ajatuksia ja olla avuksi, jos myöhemmin joutuu vastaavien asioiden eteen. Tiikko on entisen saatananpalvojan äiti, joka on joutunut kohtaamaan sellaista, mitä hän ei olisi ennen uskonut todeksi. Hän haluaa herättää ihmiset näkemään mitä on tapahtumassa:

Silloin kun minulle kerrottiin tästä, en ollut uskoa, että tällaista voisi olla olemassa. Minulle vastattiin, että kyllä tätä on ollut mutta minä en ole sitä nähnyt. Ei haluta nähdä. Helpointa on sulkea silmät ja uskotella itselleen, ettei tämä minua koske. Itse kukin havahtuu vasta, kun se osuu omalle kohdalle. (Pulling 1989, 15.)

Herääminen onkin perusta kaiken uuden näkemiselle ja kokemiselle. Meidän silmämme avaavina kokemuksina voivat toimia sairaus, rakkaus, luontokokemus tai jokin hyvinkin arkipäiväiseltä tuntuva sisäinen mielenliikutus tai ulkoinen tapahtuma. (Suoranta 1997, 28.) Suomessa koko kansaa on viime aikoina herätellyt Hyvinkäällä julki tullut raaka paloitte-lusurma, jonka tekijät olivat saaneet vaikutteita tekoonsa saatananpalvonnasta. Julkisuudessa saatananpalvonnasta käyty keskustelu ja lehtien kirjoittelu on kuitenkin erittäin monenkirjaa ja usein harhaanjohtavaa. Suomessa ilmiötä on selitetty lamasta, nuorisotyöttömyydestä ja yhteiskunnallisesta murroksesta johtuvaksi (Lehtonen 1995, 23; Punkari 1993, 10). Yhteiskunnalliset ongelmat voivat olla taustatekijöitä, mutta eivät ratkaise koko arvoitusta. Ahorinta ei usko että kyseessä olisi ohimenevä, laman aiheuttama ilmiö. Saatananpalvojilla ei ole tyhjänä lompakko vaan sielu. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Ahorinta toteaa, että saatananpalvontaa on vähätelty, eikä ongelman olemassaoloa aluksi edes uskottu. Sen katsottiin tulleen laman sivuilmiönä ja uskottiin menevän sen myötä pois. Ahorinta tähdentää, että saatananpalvontaa on todellisuudessa ollut nuorten keskuudessa eri muodoissaan jo pitkään. (Partanen 1999, 6.)

Jyväskylän kaupunkiseurakunnan lehdessä on väitetty, että saatananpalvojat ovat enimmäkseen kypsymättömiä nuoria. Heille saatananpalvonta on pelkkää teatteria ilman

syvällistä sanomaa ja filosofiaa. (Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3.) Nenonen (1999, 46) puolestaan toteaa saatananpalvonnan olevan useimmille jäsenille vain mystiikan sävyttämää leikkiä, jolla koetellaan tavanmukaisuuden selviöitä. Haapala kommentoi ilmiötä väittäen, että saatananpalvojiksi itseään kutsuvat nuoret kuvittelevat olevansa tekemisissä saatananpalvonnan kanssa. Syvimmiltään se ei kuitenkaan hänen mukaansa ole sitä. (Ojansivu 1998, A5.) Haikas (1995, 52) nimittäisi saatananpalvojista tehdyllä videolla olevat verellä mässäävät kummajaiset mielisairaiksi sekopäiksi.

Jopa Heino on vähätellyt ilmiötä ja todennut toistuvasti, että vuoden 1992 alkupuolelle asti hänen saamansa vihjeet saatananpalvonnasta osoittautuivat joko vilkkaan mielikuvituksen tai suorastaan sairaan mielen tuotteiksi. Sen jälkeen tilanne hänen mukaansa muuttui ratkaisevasti, sillä palvonnan harrastaminen laajeni selkeästi. (Kirkko teki varoittavan... 1994, 22; Heino 1993, 10.) Heinon kommentissa mietityttää se, kuinka okkultismin kiinnostuksen laajeneminen voi muuttaa tilannetta sen kannalta, onko se sairaan mielen tuotetta vai ei? Tämä ei käy Heinon kommenteista ilmi. Liebkind (1998b) selvittää sitä, miksi joku ihminen kokee olevansa oikeutettu väheksymään toista. Hänen mukaansa ennakkoluuloisten asenteiden kohteeksi joutuneita pidetään yleensä jollakin tavalla alempiarvoisena kuin itseä. Näin olen he eivät ansaitse tai tarvitse myötätuntoista, kohteliasta tai kunnioittavaa kohtelua. Jos asenteisiin liittyy pelkoa ja vihaa, sekoitus on vaarallinen. Se riistää toisilta ihmisyyden ja sallii ehkä jopa väkivallan. (Liebkind 1998b, 295.)

Koch on kyennyt leimaamisen tai vähättelyn sijaan ilmiön analyttiseen tarkasteluun. Hänen mukaansa okkultistinen riippuvuus menee yli lääketieteen ja psykoterapian rajan. Se on teologinen käsite. Teologille ei magia ole vain alkukantaisten ihmisten vanhentunut toimintamuoto, vaan tahdonratkaisu Jumalaa vastaan, Jumalaa, jota ei tahdottaisi rukoilla vaan vallita. (Tervonen 1993, 11.) Näin hän kumoo sen käsityksen, että ilmiö olisi alunperin mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien puuhastelua. Eri asia on sitten se, että saatananpalvonta usein johtaa mielenterveyden horjumiseen. Ahorinnan mukaan "normaalit" ihmiset pitävät saatananpalvontaa ja satanismia leikkinä ja hömpötyksenä, niin myös nuoret itse ennen kuin ovat kokeilleet. Saatananpalvojalle toiminta ei ole leikkiä, vaan hän uskoo aidosti persoonalliseen pahaan, Saatanaan, jopa lujemmin kuin kristityt uskovat elävään Jumalaan. (Partanen 1999, 6.)

Vitsailun ja väheksynnän lisäksi saatananpalvontaan suhtaudutaan kiihkoillen ja kauhistellen. Aalto pitää kumpaakin ylilyöntiä haitallisena, koska ne vievät pohjan sen tosiasian tajuamiselta, että saatananpalvonta on vaarallista, antautumista pahan valtaan. (Punkari 1993, 9.) Julkisuudella on tapana mässäillä myyvillä otsikoilla silloin kun siihen

tilaisuus tarjoutuu. Suurilla otsikoilla nostatetaan kohu ja kauhistellaan muutama päivä tai viikko, kunnes kohu kuolee. Julkisuus ei voi pitää synnyttämänsä "lasta" hengissä. (Mäki-Kulmala & Mäki-Kulmala 1993, 16.) Nimettömänä esiintyvä saatananpalvojista väitöstutkimustaan valmisteleva uskontotieteilijä ei markkinoisi palvontaan liittyviä uhkakuvia julkisuudessa. Tutkimuksensa perusteella hän sanoo tiedotusvälineiden ruokkivan ilmiötä. Olipa kirjoitusten sävy millainen tahansa, niistä poimitaan ideoita, joten ne luovat todellisuutta. (Kylätasku 1999b, 8.)

Muutamat ovat havahtuneet ottamaan nuorten hädän todesta kohdattuaan itse niitä, jotka ovat okkultismin ansassa. Kuunneltuaan heitä he ovat nähneet, että palvonta, yliluonnolliset kokemukset ja voimavaikutukset ovat nuorille totisinta totta. Eräs näistä on Rinne:

No, meidän täytyy lähteä varmaan ensiks siitä, että lehdet ja monet muut on luonu meille tietyn kuvan tästä asiasta ja se kuva mikä mulla on, muodostuu pääosin siitä, että on joutunut keskustelemaan nuorten kanssa, jotka eriasteisesti harrastaa satanismi-saatananpalvontaa. Ja senpä takia nää lehtiotsikot tulee sen jälkeen mun näköpiiriini eli on nähny nää asiat jo ennen sitä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Sahamiehen tutkimus saatananpalvonnasta osoitti, että tiedotusvälineiden antama kuva saatananpalvonnasta on harhaanjohtava. Saatananpalvontaa ei harjoiteta pelkästään ulospäin näkyvänä rikollisena toimintamuotona, vaan yksittäisellä tasolla ilmenevänä saatanayhteytenä. (Sahamies 1998, 8.) Todellisen saatanayhteyden olemassaolon mahdollisuutta yleensä epäillään. Kun Niemeltä kysyttiin, onko hän todella kokenut Saatanan olemassaolon konkreettisesti, hän vastasi näin:

Kyllä mä oon joutunu kokeen ihan konkreettisesti, että kun mä lähin ite hakeen yhteyksiä henkimaailmoihin ja viiltelyn kautta rukoileen Saatanaa ja sen ilmestymistä pyytään, ja sitte kun ne asiat tosiaan tapahtu ja tuli todeks mun elämässä, niin se oli ihan järkyttävää ja todella konkreettista. Kun 14 - 15 -vuotiaana joutuu semmoseen myllyyn, kummittelua ja poltergeist-ilmiöitä ja tämmöstä tapahtuu, niin se on ihan kauhee pelko, mitä se aiheuttaa, kun tajuaa, että tää on totta ja mä en voi tälle enää mitään. Monta kertaa mä heräsin semmoseen ihan yliluonnolliseen ahdistukseen ja siihen, että joku istuu mun mahan päällä ja kuristaa, ja ei siinä ketään ollu kuitenkaan. Tai että joku tulee kämppään ja ovet paukkuu ja ei oo ketään kuitenkaan missään ja tämmösiä. Että ihan Saatanan yhteydenottoja, ja totta kai niistä seuraa hirveet pelot. Ja ei se pelkästään, ett jos mä oisin niitä saatananpalvojana nähny, mutta mulla on semmosia todistajia ollu monta kertaa tilanteissa, missä ihminen, joka ei oo

ollut millään tavalla tekemisissä saatananpalvonnan kanssa, niin on nähnyt niitä asioita, mitä on mun ympärillä tapahtunu ja tullu kysymään, että Päivi, miten sää ton teet, että lopeta, että toi on pelottavaa, että älä tee tota sillon kun mä oon täällä. Ja mä oon joutunu vaan toteen, että mä en tee sitä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Niemi uskoo todelliseen, persoonalliseen pahaan. Hänen mukaansa Saatana houkuttelee nuoria mukaan palvontaan lupaamalla voimaa. Vasta kun on astunut "mustan ringin" sisäpuolelle, ovi menee kiinni. Nuori tajuaa, ettei tuhoakaan muita Saatanan avulla, vaan Saatana tuhoaa hänet.

Semmonen nuori tajuaa todellakin, että Saatanan todellisuus on totta. Ne on siinä valheiden verkossa ja tuskassa niin kiinni, että ne ei pääse sieltä pois. Sitten jos moret tappaa itensä sen takia, että ne ei pääse saatananpalvonnasta pois, niin miten aikuiset voi sulkee silmänsä tältä ja sanoo, ett ei Saatanaa oo, ei oo persoonallista paha. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Rinne vakuuttaa Niemen tavoin, että nuorille heidän kertomansa yliluonnolliset kokemukset ja voimavaikutukset ovat totta. Heille ongelma on todellinen. (Havia 1999, 14.) Rinne kertoo saaneensa nuorilta reilut tuhat kirjettä, joista monissa nuoret kertovat yliluonnollisista kokemuksista kokeiltuaan spiritismiä tai tarot-kortteja (TV-ohjelma Takaovi 7.4.1999). Myös nuorten kanssa käydyissä keskusteluissa yliluonnollinen puoli on ollut hyvin selkeästi esillä. Rinne on ollut monessa tilanteessa hyvin pettynyt aikuisten asenteeseen nuoria kohtaan:

Hyvin semmonen väheksyvä tyylillä puhua nuorista, että ne nyt on nuoria, se kuuluu murrosikään ja näin pois päin. Kyllä mä oon tullu siihen tulokseen, kun tässä nyt on kymmenen vuotta nuorten parissa aktiivisesti ollu, heidän kirjeitään lukemut, heidän kanssaan keskustellut, ni heidän kanssaan pystyy monta kertaa paljon syvällisempään ja selventävämpään keskusteluun kuin monen aikuisen kanssa. Ett tämmönen asenne on ainakin mulla muuttunut hyvin voimakkaasti. Mä en pidä enää nuorten kokemuksia, ajatuksia sellasena, ett ne vaan nyt kuuluu johonkin nuoruuteen, vaan hyvin pitkälti siellä nähdään paljon sellasta hyvinkin viisaudella koettua ja ajateltua. Ja tämä pahan todellisuus on semmonen asia, jonka monet nuoret ymmärtää hyvin terveellä tavalla. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Kasvatuksessa tulisikin lähteä periaatteesta, jossa vapauduttaisiin siitä ajatuksesta, että kasvattaja tietää aina paremmin kuin kasvatettava (Suoranta 1997, 33). Ahorinta huomauttaa, että saatananpalvontaa pitää tarkastella nuoren omasta uskomusmaailmasta käsin, ei

ulkopuolisen uskomusmaailmasta. “Silloin tämä ei olekaan naurettavaa vaan vakavaa.” (Pyysalo 1999b, 57.)

Nuoret ymmärtävät pahan todellisuuden, mutta julkisuus on maassamme nostanut esille muutamia teologeja, jotka ovat kieltäneet helvetin ja persoonallisen pahan olemassaolon. Rinne kommentoi Wille Riekkisen ja pappismies Liimataisen käsitystä siitä, ettei ole mitään persoonallista pahaa:

Kyllä nuorille tää todellisuus on paljon selvempää. Ja mä oon paljon miettiny tätä sanaa teologia. Eiks se oo sitä, että oppi Jumalasta... Ja silloin kun lähetään tällöisiä asioita puhumaan ja varsinkin, jos Raamattua lähetään selittämään, niin mä en tiedä voidaanko semmosia ihmisiä välttämättä sanoa enää teologeiksi, jotka eivät usko Jeesuksen sanoja. Ett silloin täytyy luopua tästä nimikkeestä oikeestaan ja ruveta puhumaan, ett ihminen haluaa kertoa omia ajatuksiaan, mitä hän on mieltä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Auttajia on vähän. Niemi toteaa: “Tiedän, että apuani tarvitaan. Kukaan ei tunnu uskovan, miten paljon saatananpalvojia on. Sitä ei haluta uskoa. Ehkä siksi, koska asia on niin outo. Mutta mä tiedän ja tää on nyt mun tieni.” (Ahokas 1998, A18.) Ahorinta tuo esiin auttamistyön luonnetta: “Olen ollut ahdistunut ja järkyttynyt. Välillä on tuntunut, että repeän liitoksis-tani. En voi puhua julkisuudessa siitä, mitä saatananpalvonta on Suomessa pahimmillaan. Se jää omaksi painolastikseni.” (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Julkisuuden monenkirjavi-ista kommentteista huolimatta nuorten omat kokemukset ja auttajien lausunnot ovat yhtäpitäviä. Ongelma on nuorille todellinen ja auttajista on pulaa, koska ei tiedetä, kuinka suhtautua ja toisaalta kuinka auttaa.

5 Torju vihollinen sen ollessa vielä ulkopuolella!

Tämä luku tuo esille keinoja okkultismin nousun ennaltaehkäisemiseksi. Ahorintakin näkee saatananpalvonnan leviämisen ennaltaehkäisyyn kaikkein tärkeimmäksi (Oinas 1997, 9). “Tärkeintä on ennaltaehkäisy, silmien avaaminen nuorten todelliselle maailmalle ja totuudenmukaisen, kiihkottoman tiedon levittäminen nuorille saatananpalvonnasta” (Ahorinta 1997, 126). Etsimme välineitä ennaltaehkäisyyn perehtymällä siihen, mitä kautta okkultismista kiinnostutaan ja miksi. Kutsumme porteiksi niitä kanavia, joita pitkin okkultistinen tieto saavuttaa nuoret ja joiden kautta heidän kiinnostuksensa saatananpalvontaan herää.

5.1 Saatananpalvontaan johtavat portit

Valitettavasti nuori, joka on kiinnostunut saatananpalvonnasta, löytää runsaasti mahdollisuuksia saada asiasta lisää tietoa ja menee helposti syvemmälle saatananpalvontaan. Sahamies (1997) haastatteli tutkimuksessaan kolmea eri asteisesti saatananpalvontaan sitoutunutta henkilöä. Kaksi heistä oli tullut uskoon ja yksi oli edelleen satanisti. Satanisti ei uskonut persoonallisen pahan olemassaoloon. Tutkimus pyrki löytämään kanavia, joiden avulla nuoret hakeutuivat saatananpalvonnan pariin. Näitä kanavia, saatanallisen aineksen ilmenemismuotoja, esiintyi heavy-musiikissa (black-metal), roolipeleissä, spiritismissä, internet-verkossa, kauhukirjallisuudessa sekä väkivalta- ja kauhuelokuvissa. Sahamiehen tutkittavien kohdalla lähes kaikki edellä luetellut saatanallisen aineksen ilmenemismuodot toimivat kanavina saatananpalvontaan ja/tai satanismiin. Lisäksi yksi haastateltava löysi kanavan satanistisen kirjallisuuden avulla, jota on saatavilla runsaasti esim. kirjastoissa. (Sahamies 1997, 30 - 43; Sahamies 1998, 8.) Tornbergin mukaan televisio, videot, sarjakuvat, kirjat, internet ja äänilevyt tarjoavat kaikki saatananpalvontaan liittyvää aineistoa. Tornberg toteaa nuortemme olevan ensimmäinen nuorisosukupolvi, joka on näin vahvan manipuloinnin alaisia. Jopa kaikkein viattomimmaltakin tuntuva sarjakuvalehti saattaa sisältää hyvin selkeästi sellaisia aineksia, jotka vähitellen iskostuvat lastemme alitajuntaan. (Sinikumpu 1997, 9.) Liika kärjistäminen voi kuitenkin olla haitallista. Eivät esimerkiksi kaikki roolipelit ole saatanallisia tai koko internet ole “Saatanasta”. Lapset ja nuoret myös reagoivat ärsykkeisiin eri tavoin. Herkempi saattaa omaksua vaikutteita siinä, missä toiseen samat ärsykkeet eivät juuri vaikuta.

Aalto kuvailee heavy-musiikin suhdetta okkultismiin monisyiseksi. Heavyn peruslajeja ovat death-metal, doom-metal ja black-metal. Death-metal käsittelee splatter-

ilmiötä eli verta ja lihaa: veri roiskuu. Doom-metal on melodista, mutta raskasta, tempoltaan hyvin hidasta heavyä, johon liittyy erilaisia ääntelyjä ja huutoja. Black-metal on varsinainen okkulttinen ja satanistinen heavy laji, jota Aalto kuvailee kaikkein pimeimmäksi. (Aalto 1993, 176.) Niemi sanoo Black-metalin olevan yksi suurimmista vaikutteista palvojen keskuudessa. Hän nimeääkin kaikki saatananpalvojat myös Black-metalisteiksi. Samalla hän myös varoittaa olettamasta kaikkien Black-metalistien olevan saatananpalvojia. (P. Niemi, jatko-hoitokoulutus 15.5.1999.) Ahorinta ei jaottele heavyn eri lajeja, mutta toteaa, että yhtenä porttina saatananpalvojiin on death metal -tyyppinen musiikki (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). Saatananpalvojayhtyeet voi tunnistaa niiden käyttämästä symboliikasta esimerkiksi levyjen kansissa. Tyypillinen symboli on pentagrammi eli viisisakarainen tähti ympyrän sisällä. Monien yhtyeiden kohdalla on kuitenkin mahdotonta sanoa, ovatko okkulttiset piirteet vain markkinointikeino vai todellista sitoutumista. (Aalto 1993, 176.) Saatananpalvontaan liittyvää raskaamman luokan musiikkia ei saa lähikaupasta. Se on tilattava erikseen. (Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3.)

Ahorinnan mukaan kovan luokan porno- ja väkivaltavideot ovat yksi portti saatananpalvontaan. Niitä käytetään oppimateriaalina. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Saatananpalvonnassa vallankäytön oikeuksia haetaan mm. katselemalla erittäin raakoja väkivaltafilmejä (Ahorinta 1997, 53 - 54). Brunstad (1998) on nähnyt väkivalta elokuvien vaaralliset seuraukset. Hän huomauttaa, että joukkoviestimien pääasiallinen tehtävänä on tiedottaminen, mutta uutisväkivallan vanavedessä seuraa kuitenkin vaarallinen kehitys. Silmäys tämän päivän väkivalta elokuvaan valaisee tämänhetkistä kehitystä. Yleisesti ottaen "hyvät ihmiset", ne joiden piti puolustaa lakia ja järjestystä, käyttävät äärimmäistä väkivaltaa. Näin tulee yhä vaikeammaksi erottaa toisistaan hyvä ja paha. Pikku hiljaa väkivalta iskostuu mieliimme hyväksyttävänä ja väkivalta synnyttää väkivaltaa. Maailmassa, jossa ihmisellä on kylliksi tekemistä itsensä ja turvallisuutensa turvaamiseksi, lähimmäisenrakkaus, huolenpito ja anteliaisuus ajautuvat yhä ahtaammalle. Okkultismin levittämisessä kauhufilmeillä on keskeinen asema. (Brunstad 1998, 68 - 69, 82.)

Roolipelit ovat eräs kanava saatananpalvontaan. Kaikki pelit eivät suinkaan ole saatanallisia. Peli on saatanallinen, kun juoni ja hahmot ovat okkultistisia. Ahorinnan (1997) mukaan monet haluavat paeta kovaa todellisuutta haavemaailmaan ja tähän roolipelit ovat oiva keino. Todellisuutta siirretään ikään kuin loitomaksi odottamaan aikaa, jolloin karuun arkipäivään voitaisiin palata henkisesti vahvempana. Keskuudessamme on kuitenkin aikuisia ja nuoria, joille kuvitelmat jäävät "päälle" ja todellinen maailma jää taka-alalle. Kun fantasiamaailma saa yhä syvempää otetta pelaajista, roolipelin kulku riippuu täysin pelinohjaajas-

ta. Saatanalliseksi roolipelit muuttuvat pelinohjaajan niin halutessa. Tällöin kaikki pelin osat alueet toimivat saatanallisten tavoitteiden mukaisesti. Saatanallinen oppi sisäistetään roolien kautta. Roolihahmosta irtaantuminen on todella vaikeata. Omaksuttu rooli muuttuu arkittodellisuudeksi. Tulokasta ei sidota ryhmään keinotekoisesti pelotteiden avulla. Peli itse sitoo osallistujan ryhmään riippuen siitä, miten syväle saatananpalvonnassa pelaaja on valmis menemään. Saatanallisesta roolipeliryhmästä irrottautuminen ei ole helppoa, sillä henkinen sidoksisuus itse peliin tulee hyvin voimakkaaksi. (Ahorinta 1997, 69 - 72; ks. myös Rinne 1996, 53 - 57.)

Haastattelemamme perheen poika meni saatananpalvontaan mukaan roolipelien kautta. Hän toimi roolipeliryhmän johtajana ja suunnitteli pelihahmot ja juonet. Vanhemmat kertovat, että poika käytti todella paljon aikaa roolipeleihin ja oli täysin niiden lumoissa. Jossain vaiheessa isä tutustui lähemmin pojan suunnittelemiin peleihin ja kirjoihin, joista poika oli oppinsa omaksunut. Hän kertoo pelin juonen olleen yleensä se, että roolihahmojen elämä ajautuu hyvin traagisten vaiheiden kautta temppeleihin. 'Temppeli' sanaa käytettiin hänen mukaansa tarkoittamassa Saatanan kirkkoa. (Tomin isä 24.1.1999.)

Sana 'spiritismi' tulee latinan sanasta spiritus, joka merkitsee henkeä. Spiritismi perustuu siihen olettamukseen, että erilaiset henget voivat ja tahtovat olla yhteydessä ihmisiin. Spiritismi ei esiinny itsenäisenä uskontona, vaan spiritistisiä ilmiöitä esiintyy kaikkien uskontojen piirissä. Spiritismin muunnosten yhteinen nimittäjä on yhteyden ottaminen henkimaailmaan meedioiden avulla. (Arlebrand 1992, 64.) Meillä tuttu spiritismin muoto on kirjainlauta, jota monet nuoret kokeilevat ja alkavat sitä kautta kiinnostua okkultismista ja saatananpalvonnasta.

Yksi portti, joka kutsuu nuoria Saatanan seuraajiksi on saatananpalvojen harjoittama ahkera rekrytointi eli jonkinlainen käännytystyö. Esimerkiksi Sari vedettiin mukaan saatananpalvontajengisiin kutsumalla hänet mukaan "illanviettoon", joka osoittautui saatananpalvojen kokoontumiseksi (Sari 18.4.1998). Jengin kutsuhuuto voi alkaa varsin vaimeana ja vaatimattomasti: nuori saa lahjaksi merkkifarkut tai korvalappustereot. Helppoja uhreja ovat häiriköt sekä ahdistuneet ja alistetut nuoret, joita kiehtoo saatananpalvojen lupaama valtava voima. Laskun aika tulee myöhemmin, mutta se tulee varmasti. Aluksi voidaan käskää varastamaan samanlaiset farkut, jotka aluksi saatiin lahjaksi jengiltä. Ellet uskalla, saat tehtäväksi hakata ensimmäisen ihmisen, joka kääntyy kadunkulmasta vastaan. Ellet uskalla sitäkään, jengi hakkaa sekä sinut että vastaantulijan. Tästä peli kovenee hyvin nopeasti. Opin mukaan kaikki on luvallista, jos siitä on hyötyä itselle. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Heinon mukaan riippuvuus ryhmään voi syntyä, kun aletaan käyttää

huumeita, sitoutua ryhmän johtajaan ja tuntea henkistä painetta sekä pelkoa (Lapsille ja nuorille... 1993, A10).

Damphoussen ja Crouchen (1992) tutkimus osoitti, että satanismista eivät kiinnostu kaikenlaiset nuoret, vaan se kiinnostaa vain joitakin. Todennäköisimmin satanismin kanssa ovat tekemisissä valkoiset ihmiset, joilla on korkea älykkyysosamäärä ja joilla on ystäviä satanismin parissa. Miehiä ja naisia oli yhtä paljon, kumpaakaan sukupuolta ei ollut toista enempää. (Damphousse & Crouch 1992, 223 - 224.) Myös Niemi vahvistaa omana kokemuksenaan, että saatananpalvonnan parissa on Suomessa tasaisesti molempia sukupuolia (P. Niemi, tiedotustilaisuus 12.4.1999). Ahorinnan mukaan saatananpalvojia on kaikkien yhteiskuntaluokkien nuorissa. Jengeissä on sekä ongelmaperheiden että tavallisten perheiden lapsia. Palvontaan voi ajautua 9,5 keskiarvon mallioppilaskin, joka kokee itsensä nynnyksi ja löytää jengin, jolla on valtaa ja joka "pystyy kävelemään toisten ihmisten yli". Jengistä löytyy tuki, turvapaikka, jossa edes joku välittää. (Juusela 1999, 27; Pyysalo 1999b, 57; Valtonen 1999, 9.)

5.2 Miksi porteista käydään sisälle?

Saatananpalvonnan suosion kasvun selitykseksi on esitetty sitä, että tarjontaa on paljon. Toisaalta, jos tarjontaa on paljon, täytyy olla myös kysyntää. (Sinikumpu 1997, 9.) Sahamiehen (1998, 8) mukaan nuorisokulttuurissa esiintyy musiikin, elokuvien ja kirjallisuuden kautta runsaasti saatanallista ainesta, johon lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus tarttua omien sisäisten ja ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta. Rinne toteaa, että kun on tuska ja ahdistus ja rinnalla runsas okkultismin tarjonta, yhtälö on selvä.

Ne vaikutteet, mitä lapset saa internetistä, videoilta, joka paikasta, niin siel on hyvin paljon noituuteen ja satanismiin viittaavia elementtejä koko ajan ihan pienten lastenkin jutuissa. Tälle me ollaan ihan sokeita! Ja sitt me ihmetellään, että ku lapsilla perhe hajoo alta ja tulee näitä vaikeuksia ja isä on alkoholisti ja koulussa kiusataan, ni sitte me ihmetellään että mistä ihmeestä ne rupee saatananpalvojiks! Kun on tuska ja ahdistus ja rinnalla tarjonta näille kuvioille, niin yhtälö on selvä. Ja sen takia kasvattajille ja opettajille: täytyy osata nähdä syyt ja seuraukset paljon selvemmin, ei pitää niin viattomina jotain halloween-juhlia jossain ala-asteella, missä on noitamurkkaus ja missä saateetaan ennustajaeukolle mennä. Tämmönen noituuden ja magian ja loitsujen ilmapiiri luodaan lapsille leikkimielisesti jossain halloween juhlassa. Tämä aikana mä näkisin sen kyllä aika vaarallisena, koska sitä tulee joka tuutista nyt. Että itse asiassa sulle ollaan laittamassa semmonen uus kypärä, semmonen pimeyden kypärä, että kattele sieltä! Että sut ympäröidään semmosella maail-

malla, ja yhtäkkiä Jumala heitetään tästä pois ja todetaan, että se on vanha juttu, että God is dead! (Riku Rinne 9.12.1998.)

Okkultismilla on tilaus silloin, kun henkilön elämässä on jostain syystä tyhjiö, joka kaipaa täyttymistä. Kiinnostuksen synnyttävät monet tekijät yhdessä. Kovuutta ihannoiva ja sääliä halveksiva ideologia sekä nuori ikä yhdistettynä syrjäytyneeseen taustaan, ryhmän paineeseen ja päihdeongelmaan voi olla vaarallinen cocktail (Saatananpalvonta ei ole... 1999, 6). Sahamiehen (1997, 60 - 66) tutkimus osoitti, että syyt saatananpalvonnasta kiinnostumiseen ovat moninaiset. Hän luokittelee tekijät karkeasti saatananpalvoista itsestään riippumattomiin ulkoisiin tekijöihin sekä hänestä riippuviin sisäisiin tekijöihin. Käytämme Sahamiehen perusjaottelua ja lisäämme siihen muita tekijöitä, jotka johtavat okkultismista kiinnostumiseen.

Yksikään esiintuomistamme tekijöistä ei automaattisesti suoraan johda saatananpalvontaan, vaan voi toimia mahdollisena väylänä. Toisaalta näitä tekijöitä ei tarvita kaikkia, yksikin voi riittää, jotta saatananpalvonnasta kiinnostutaan ja siihen ajaututaan. Monesti saatananpalvontaan ajautuminen on useiden tekijöiden summa. Ulkoiset tekijät voivat laukaista sisäisiä tekijöitä. Esimerkiksi mielenkiintoinen huomio Tomin kohdalla on se, että vaikka kaikki sisarukset kokivat samat ulkoiset tekijät, vain Tomissa syntyi sisäinen viha ja kapina, jotka johtivat hänet saatananpalvontaan. Rinne tähdentää, että saatananpalvontaan ajautuvilla on aina jokin motiivi, joka heitä ajaa.

...ett ei kukaan huvikseen rupee saatananpalvojaks. En oo tavannu viel ketään, joka huvikseen rupee saatananpalvojaks. (Riku Rinne 9.12.1998.)

5.2.1 Ulkoisten asemien vahvistaminen

Kappale määrittelee nuoreen ulkoapäin kohdistuvia syitä, jotka voivat olla ajamassa häntä saatananpalvontaan.

5.2.1.1 Ongelmat yhteiskunnassa

Lapsuutta tulisi tieteessä tarkastella aidosti yhteiskunnallisena ilmiönä. Lapsuuden ja yhteiskunnan suhde on vastavuoroinen; ne muovaavat toisiaan ja vaikuttavat toisiinsa. (Miettinen & Väänänen 1998, 68.) Rikkisen ja Sohlbergin (1999, 13) mukaan saatananpalvonta on nuorisokulttuuria, joka peilaa yhteiskuntaamme ja siinä ilmeneviä ongelmia. Suomessa sen

suosio näyttää jossain määrin kytkeytyvän laman ja työttömyyden nousuun (Juusela 1999, 27). Heinon mukaan yhteys on selvä: laman ruokkima toivottomuus ja pettymys vallitsevaan yhteiskuntaan ovat ruokkineet odotuksia myös saatananpalvontaa kohtaan. "Hyvä yhteiskunta" on pettänyt lupaukset paremmasta tulevaisuudesta. Paha on osoittautunut vahvemaksi kuin hyvä. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.)

Hyvinvointiyhteiskunnan perusteet ovat vaihtuneet koviin arvoihin ja itsekkyyteen (Rikkinen & Sohlberg 1999, 13). Niiden avulla näyttää pärjäävän paremmin kuin pehmeydellä ja lähimmäisenrakkaudella (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). Hyrckin mielestä yhteiskunnassa onkin nyt vallalla "riippuvuusvihamielinen kansalaisideologia". Riippuvuus lähimmäisistä tai Jumalasta on jotain hävettävää. (Pyysalo 1999a, 59.) Länsimaisista yhteiskuntaa leimaa muutenkin yksilöllisyyden ylikorostaminen. Jokainen elää omaa elämäänsä eikä toisten asioihin puututa. Tällainen välinpitämättömyys luo yksinäisyyttä, minkä Ahorinta esittää yleisimmäksi saatananpalvontaan ryhtymisen syyksi. Lisäksi hän arvelee yhteiskuntamme sokeutuneen pahuudelle ja vääryydelle. (Ahorinta 1997, 125.) Sekin madaltaa kynnystä ryhtyä saatananpalvojaksi.

Kallialan mukaan kovien arvojen ja yliluonnolliseen suuntautumisen suosio eivät ole vain nuorten parissa nähtävä ilmiö. Samat ilmiöt ja aatteet ovat löytäneet kaikupohjaa vanhemmistakin, mutta nuoret elävät niitä paljon radikaalimmin ja kehittävät yhteiskunnan lakeihin törmääviä muotoja. (Kylätasku 1999b, 8.) Heinon mukaan saatananpalvojat ja satanistit torjuvat vallitsevan yhteiskunnan arvot ja ihanteet ja rakentavat omaa vastakulttuuriaan, jossa pätee toisenlainen moraaliksi kuin yhteiskunnassa yleensä (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). He kokevat sen antavan perustan elämälle maailmassa, jossa moraaliset arvot ja etiikka ovat kokeneet konkurssin (Rikkinen & Sohlberg 1999, 13). Saatananpalvonnan ei kuitenkaan voida katsoa syntyneen kokonaan laman, työttömyyden, turvattomuuden tai muun nykyilmion seurauksena. Vaikka yhteiskunnallinen tilanne vakiintuisi, tullaan saatananpalvonnasta luultavasti kohahtamaan jatkossakin, koska arvot synnyttävät aina vasta-arvoja. (Mäki-Kulmala & Mäki-Kulmala 1993, 21.) Tällä Mäki-Kulmalat viittaavat siihen, että saatananpalvonta on ennen muuta kristinuskon vastakulttuuri.

Heinosen (1982) mielestä moniin haitallisiin tekijöihin, jotka vaikeuttavat vastuuseen kasvattamista vakavimmin, on luettava vastuuttomuuden kasvu aikuisten maailmassa. Erilainen häikäilemätön eduntavoittelu on myös meillä Suomessa huolestuttavassa määrin läpäissyt yhteiskuntamme ylimpiä kerroksia. Kun johtoportaat rappeutuvat ei voida vaatia rehellisyyttä kansalta. (Heinonen 1982, 100.) Mielenkiintoinen ilmiö on se, että yhteiskunnan ongelmista on alettu syyttää saatananpalvontaa. Näinkin päin asia siis voidaan

nähdä. Yhteiskunta on käynyt yhä vaikeammin hahmotettavaksi eikä syitä perinteisten arvojen muuttumiselle tai taloudelliselle epävarmuudelle löydetä. Näin pelko ja uhka projisoidaan helposti muihin. Mikäpä olisi parempi syntipukki kuin saatananpalvojat. Amerikkalaisessa yhteiskunnassa reaktio on saanut suuret mittasuhteet: saatananpalvontaa pidetään massiivisena salaliittona yhteiskuntaa vastaan ja sen kohteeksi oletetaan joutuvan kymmeniä tuhansia viattomia lapsia (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). Yhteiskunta ei ehkä Suomessa ole saatananpalvojen massiivisen salaliiton kohde. Yhteiskuntaa ei mielestämme voida myöskään osoittaa saatananpalvontaongelman ainoaksi tai edes tärkeimmäksi aiheuttajaksi, joskin yhteiskunnan rakenteet ja lainsäädäntö voivat ruokkia ongelmia kodeissa.

5.2.1.2 Ongelmat kotona

Perhe-elämällä ja perheympäristöillä on keskeinen asema lapsen kasvamisessa pystyväksi aikuiseksi sekä älyllisellä, sosiaalisella, moraalisella että persoonallisella alueella (Gerris 1994, 144). Monet perhe-ekologiset tekijät, kuten huonot asumisolosuhteet, perheväkivalta, avioliittovaikeudet, heikko taloudellinen asema ym., ovat jollain tavoin yhteydessä lapsen sopeutumisvaikeuksiin, mutta niitä ei voida yksiselitteisesti pitää käyttäytymisongelmien aiheuttajana (Virtanen 1996, 14 - 15). Sahamies (1997, 60 - 61; 1998, 8) mainitsee ulkoisiksi tekijöiksi saatananpalvontaan ryhtymisessä erilaiset kodin traagiset tapahtumat, kuten avioero, alkoholismi ja kaksinaismoralismi. Samoin Rinne on kokenut lasten ja nuorten hakevan lohtua mustasta musiikista ja siihen liittyvän muun materiaalin parista koska perheet voivat pahoin, puolet avioliitoista kariutuu ja osa vanhemmista kärsii alkoholismista (Havia 1999, 14).

Damphoussen ja Crouchen (1992, 223) tutkimus osoittaa, että nuoret todennäköisesti kiinnostuvat ja joutuvat tekemisiin satanismin kanssa samankaltaisten prosessien kautta kuin jotka tuottavat nuorisorikollisuutta. Belitz ja Schacht (1992) tutkivat kymmentä 12 - 17 -vuotiasta saatananpalvontaryhmässä toiminutta poikaa, jotka olivat joutuneet kolmevuotiseen psykiatriseen hoitoon. Kaikki pojat olivat joko fyysisen väkivallan ($n = 9$) ja/tai seksuaalisen ($n = 9$) hyväksikäytön uhreja. Väkivallan tekijä tai hyväksikäyttäjä oli monissa tapauksissa toinen tai molemmat vanhemmista. Usein lasten negatiivisten tunteiden ilmaisu kiellettiin. Kun he kuitenkin reagoivat, heidät leimattiin "yhtä pahoiksi, kuin pahuuden tekijä perheessä". He samaistui näin pahaan ja alkoivat syyllistää itseään; heissä täytyi olla jotain vikaa, koska he ansaitsivat tällaisen kohtelun. Uusien syyllistämisten pelossa he alkoivat oppia syyllistämisen keinoja eli samastua hyökkäävään puoleen uhrina olon sijasta.

Saatananpalvontaryhmästä he löysivät ensimmäistä kertaa hyväksynnän ja oikeutuksen vihansa ilmaisemiselle. Lisäksi ryhmä tarjosi mahdollisuuden jatkaa sitä ainoaa käyttäytymismallia, jonka he olivat oppineet: alistua hyväksikäyttöön ja alistaa toisia. (Belitz & Schacht 1992, 857 - 858.) Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida vetää sitä johtopäätöstä, että saatananpalvontaan ajautuvalla nuorella olisi aina taustalla vastaavia kokemuksia. Tutkimuksemme haastateltavilla ei tällaista ilmennyt. Se on kuitenkin yksi vaihtoehto.

Riku ja Helena Rinne ovat saaneet nuorilta paljon kirjeitä ja hätähuutoja. Helena sanoo kirjeiden joukossa olevan useita sellaisia, joissa lapsen elämässä on tapahtunut jotain järjestyttävää. Hän mainitsee tavallisena esimerkkinä sen, että vanhemmille on tullut avioero. Sen seurauksena lapsi alkaa etsiä sisältöä elämään mystisten asioiden parista.

Useinhan niissä on semmosia, että jotain on tapahtunu elämässä. On ehkä tullu avioeroo vanhemmille tai jotain semmosta, mikä on ollu tosi kova juttu niille lapsille. Niin niis on usein tämmönen, että sitten mä aloin kiinnostuu niistä asioista ja mä aloin lukee Noidan käsikirjaa tai jotain, ja sitten se alkaa jotenkin se paha personoitua niitten elämässä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Kodin yksityisyyttä ja suojaa kaipaa jokainen ihminen. Koti ja perhe edustavat muutosten keskellä jatkuvuutta ja pysyvyyttä, tunnetta siitä, että ihmisellä on jossakin juuret, että hän on jostakin kotoisin. Malmberg (1997) esittää yhteenvedona tuntemistaan gallupeista ja tutkimuksista, että ne kaikki antavat samansuuntaisen tuloksen: kodin ja perheen arvostus lisääntyy koko ajan suomalaisessa arvomaailmassa. Suomalaislasten kasvavan häiriintyneisyyden taustalta löytyy tunne puuttuvasta perusturvallisuudesta. Lapsen perusturvallisuus ei ole kiinni ulkonaisista seikoista, vaan kodin hengestä, siitä, millainen sisäinen ilmapiiri kodissa on. (Malmberg 1997, 21, 144.)

Brundstad (1998) rinnastaa oivallisesti perheessä vallitsevia taistelutilanteita todelliseen sotatilaan. Perheen sotavyöhykkeellä olemisesta aiheutuvat psyykkiset rasitukset ovat perustava uhka lasten perusturvallisuuden ja vakauden tarpeelle. Kodin sota on sotaa ilman ammuksia, muttei ilman uhreja. Taistelun helteessä joutuvat viattomat aina kärsimään eniten. Mikäli kotona tai eri perheiden välillä on sota, lapset ja nuoret kantavat raskaimmat taakat. Koska taistelevilla osapuolilla on usein kylliksi tekemistä itsensä kanssa, lapset jäävät yksin nakertavien kysymystensä, epävarmuutensa ja epäilystensä kanssa. Jotta lapset selviytyisivät tästä vaativasta elämäntilanteesta, heidän on kehitettävä eräänlainen "kumi-identiteetti". Ilman sellaista joustavaa ja muokattavaa identiteettiä ei olisi mahdollista elää

niissä eri järjestelmissä, joissa on oltava. Perinteinen kiinteä ja vakaa identiteetti, joka on juurrutettu jonnekin syvälle, on jopa tuntematon käsite. (Brunstad 1998, 55 - 57.)

Lapsi tarvitsee mahdollisuuden osallistua itseään ja omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon. Itsenäinen ihminen ei ole muiden vietävissä. Tällöin eivät myöskään kavereiden ratkaisut ja painostus heittele häntä milloin mihinkin suuntaa. (Jarasto & Sinervo 1998, 93.) Ahorinta täsmentää edelleen, että mikäli lapsi saa kotoa rajoja ja todellista rakkautta, hän kykenee tekemään omat ratkaisunsa, olemaan tasapainoinen ja seisomaan omilla jaloillaan myös kodin ulkopuolella. Vaikka hän koettelisi rajoja, jengien tarjoama auktoriteetti ja turva tai saatananpalvonnan maailma eivät vedä häntä puoleensa tai hän ei viihdy niissä kauaa. Hän itse kyllästyy niihin ja hakeutuu ulos niistä. (K. Ahorinta, luento 26.5.1999.) Malmberg (1997) näkee tasapainoiseen aikuisuuteen kasvamisen merkityksen suhteessa elämän lainalaisuuksiin ja yhteiskunnan nykytilaan. Emme voi luvata lapselle varmaa, turvattua tulevaisuutta, vaan tulevaisuuden, jossa ilon ja onnistumisen ohella tulee olemaan myös pettymyksiä ja ahdistusta. Siksi meidän tehtävämme on kasvattaa lapsista niin vahvoja, että he pystyvät kestämään ahdistukset ja kriisit, epävarmuuden ja epäonnistumisen. Meidän on opetettava heitä kantamaan turvattomuuden maailmassa turvallisuus mukanaan. (Malmberg 1997, 47.)

Räikeänä vastakohtana tälle ideaalille kasvatusnäkemykselle Brunstad (1998) puhuu lapsivanhemmista, jotka joutuvat kantamaan vastuuta kotona asioista, joiden tulisi olla vanhempien vastuulla. Saattaa käydä jopa niin, että lapset ovat niitä, jotka itkevät itsensä uneen, kun äiti ja isä liihottelevat jossakin. Onko sitten ihmeellistä, että nämä lapset koettavat keksiä jonkin keinon paetakseen takaisin lapsuuteen, olipa se nyt sitten lento Peter Panin kanssa tai uskonnollinen tai okkultistinen ryhmä, joka tarjoaa ystävyyttä, huolenpitoa ja voimakkaan johtajahahmon, eräänlaisen isänkorvikkeen? Tällaisessa tilanteessa nuoret ovat täynnä halveksuntaa aikuisia ja heidän edustamaansa elämää kohtaan. He tarttuvat mieluummin hetkeen kuin valmistautuvat aikuisten maailmaan, johon he eivät halua astua. (Brunstad 1998, 17 - 18.) Lasten tulee saada olla lapsia silloin kun on sen aika. Heidän tulee saada nauttia vain lasten velvollisuuksista ja oikeuksista. (Malmberg 1997, 45.)

Raitis korostaa perheen vastuuta. Vanhempien ongelmat ja vanhemmuuden kriisi aiheuttavat nuorten oireilua. (Seurakunnat apuun saatananpalvonnan... 1999, 14.) Myös Paarma osoittaa määrätietoisesti kasvatuksen ja vastuun suunnan: vastuu lasten ja nuorten kasvatuksesta kuuluu vanhemmille ja kodille. Vain nämä voivat antaa lapselle tämän tarvitseman turvan ja suojan. (Seppälä 1999, 6.) Paloheimon (1997) mukaan yhä selvemmin nähdään ja myönnetään, että psyykkinen vammautuminen tapahtuu kodeissa. Välitön reagoiminen

vääryyksiin ja epäkohtiin on suomalaiselle vierasta ja suuttumus purkautuu siksi jossakin aivan odottamattomassa yhteydessä. Paloheimon mielestä monien suomalaisten silmissä asustaa hiljainen suru. Se ei ole masennusta, depressiivisyyttä vaan surua. (Paloheimo 1997, 121.) Voisiko saatananpaltvontaan ryhtyminen olla tällainen odottamaton tapa ilmaista surua siitä, että kodissa asiat ovat rempallaan, mutta niitä ei käsitellä esimerkiksi puhumalla? Lapsi on kodissa vain aikuisten elämänmyrskyjen heittelemänä. Kun lapsi ei saa tarvitsemaansa turvaa ja rakkautta kotoa, hän alkaa hakea elämänsä kontrolloimisen keinoja saatananpaltvontan maagisten voimien kautta.

5.2.1.3 Rakkaudettomuus ja turvattomuus

Tärkein ihmisen kasvua ja kehitystä siivittävä voima on rakkaus. Jos ihminen saa osakseen kylliksi rakkautta, se siirtyy hänen sisäiseksi voimakseen, jonka varassa hän voi elää ja kehittyä. Rakkaudettomassa ympäristössä elämä, kasvu ja kehitys hidastuu, estyy ja tuhoutuu. (Koppinen & Koppinen 1988, 90.) Hyljeksinnän kokeminen lapsuusiässä on hälyttävän usein yhteydessä sosiaalisiin pulmiin nuoruus- ja aikuisiässä (Poikkeus 1995, 130). Aallon mukaan satanismiin asti etenemiseen vaikuttavat psyykkiset tekijät ja hylätyksitulemisen kokemukset aika voimakkaastikin. Saatanalle antautuminen on siten äärimuoto. Koetaan, että on ainakin yksi 'ystävä'. (Punkari 1993, 9.) Brummer sanoo, että kun lapsi on kokenut hylkäämistä ja häpeää, hän ei koe itseään arvokkaaksi ja hänen minuutensa kehittyy hauraaksi. Hän kääntyy pahan puoleen, koska paha ei hylkää koskaan. (Harkki 1999, 40.)

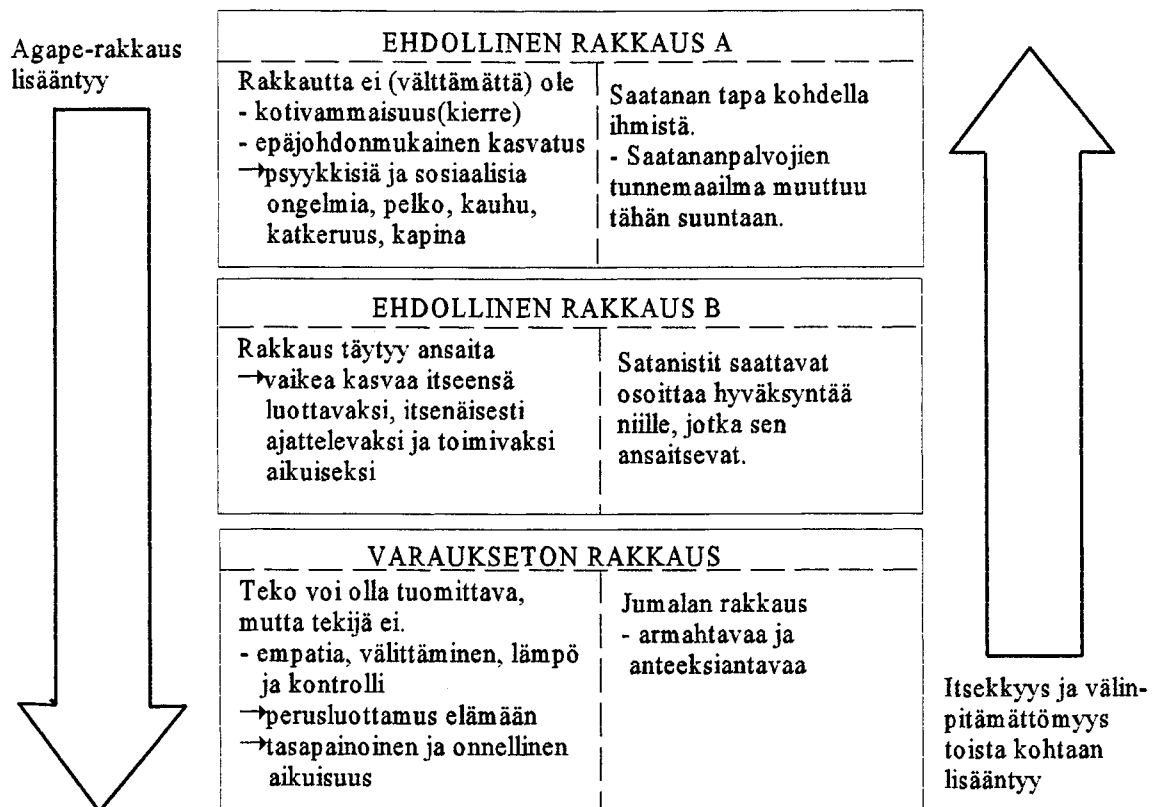
Muodostimme erilaisista rakastamista tai rakkaudettomuutta koskevista teorioista kolme ryhmää. Ensinnä heikoin ehdollisen rakkauden malli, jossa rakkautta ei välttämättä edes ole. Paloheimo (1997) tuo kirjassaan kantavana teemana esille, että puhuttaessa kotivammaisista lapsista on kyseessä kierre: kovalla, tylyllä ja rakkaudettomalla kohtelulla omat lapsensa vammauttaneet vanhemmat ovat useimmiten itsekin kotivammaisia. On vaikeaa myöntää, ettei rakkautta ole. On parempi kuvitella, että ehkä sittenkin on. Tällöin vallitsee ehdollisen rakkauden tila. Tämä ehdollinen rakkaus johtaa ehkä näennäisesti käskyjen tottelemiseen, mutta pelko ja jopa suoranaisten kauhu vallitsevat elämää. Samalla katkeruus ja kapina hiipivät pala palalta elämään. (Paloheimo 1997, 55 - 56.) Virtasen ajattelu tukee Paloheimoa. Hänen mukaansa tällainen tyly, rakkaudeton kohtelu johtaa turvattomaan kiintymyssuhteeseen, tehottomaan ja epäjohdonmukaiseen kasvatuskäytäntöön sekä vanhempien väkivaltaiseen käyttäytymiseen, jonka on todettu altistavan lapset psyykkisille ja sosiaalisille ongelmille myöhemmässä iässä. Näin toimivat vanhemmat ovat usein

saaneet samanlaista kohtelua omien vanhempiansa taholta, joten he pystyvät toimimaan vain niiden kokemusten ja resurssien puitteissa, joita heillä on käytettävissään. Syyllistämisen sijasta tulisi toimia nykyhetkessä nykylasten hyväksi ja heidän toimintakykynsä turvaamiseksi, jotta kierre katkeaisi. (Virtanen 1996, 65- 66.)

Toiseksi esiin tuli ehdollisen rakkauden muoto, jossa todellista rakkautta kuitenkin on olemassa. Arvelimme, että tässäkin tapauksessa rakkauden ehdollinen osoittaminen on opittu käyttäytymismalli. Malmberg (1997) esittää, että se tapa ja sävy, jolla lasta pienenä kohdellaan, heijastuu hänen koko loppuelämäänsä. Jos lapsi on saanut osakseen rakkautta ja hyväksyntää, hänestä itsestäänkin tulee rakastamiseen kykenevä. Terveen itsetunnon rakennusainekset saadaan hänen mielestään matkaeväiksi kotoa, mikäli vanhemmat ovat valmiita antamaan rakkaudessaan tunnustusta ja kiitosta lapselleen aina kun siihen suinkin on aihetta. (Malmberg 1997, 28, 43.) Malmbergin teorian mukaiseen rakastamiseen sisältyy siis myös ehdollisuus: rakkaudessa annetaan tunnustusta ja kiitosta silloin, kun se on aiheellista. Jos lapsi ei voi kokea muuta kuin ehdollista rakkautta ja sitovaa, vanhempiansa tarpeita tyydyttävää olemassaoloa, hänen on vaikea kasvaa itseensä luottavaksi, itsenäisesti ajattelevaksi ja toimivaksi aikuiseksi. Tunne siitä, että ei kelpaa ehdoitta, ei ole riittävän kaunis, riittävän hyvä sellaisena kuin on eikä kuulu mihinkään, saa itsenäistyvän nuoren helposti hakemaan minälleen vahvistusta jengistä, alkoholista tai tehostetusta käyttäytymisestä (Koppinen & Koppinen 1988, 80, 100). Nuoret heijastavat rakkautta. Jos he saavat ympäristöstä varauksetonta rakkautta, he heijastavat varauksetonta rakkautta. Jos he saavat ehdollista rakkautta, he heijastavat sitä. (Campbell 1993, 37.)

Kolmantena ja myönteisimpänä vaihtoehtona näemmekin varauksettoman rakkauden osoittamisen mallin. Campbell (1993) on havainnut varauksettoman rakkauden tärkeyden. Hänen mukaansa vain varaukseton rakkaus voi ehkäistä sellaiset ongelmat kuin katkeruuden, syyllisyyden, pelon ja turvattoman tunteen sen ansioista, ettei kukaan välitä. Varaukseton rakkaus tarkoittaa, että rakastamme nuorta ilman ehtoja riippumatta siitä, minkä näköinen hän on, millaisia luonteenpiirteitä, taipumuksia tai vammoja hänellä on ja riippumatta siitä, kuinka hän käyttäytyy. Vaikka emme hyväksyisi nuoren käytöstä, meidän tulisi hyväksyä nuori silloinkin, kun hänen käyttäytymisensä on sietämätöntä. (Campbell 1993, 32 - 33.) Hurme (1995) on samaa mieltä. Hänen mukaansa länsimaisten vanhempien kasvatusta tutkittaessa on havaittu, että keskeisiksi nousevat lämpö ja kontrollin määrä. Lämpöön kuuluu, että vanhemmat huomaavat lapsen myönteisen käyttäytymisen ja osoittavat tämän. Heidän tulisi myös osoittaa, että he rakastavat lasta sellaisenaan, vaikkeivät aina hyväksyä kaikkia kielteisiä käyttäytymismuotoja. Vanhempien tulisi vaatia, että lapsi käyttäy-

tyisi ikäänsä nähden kypsällä tavalla ja heidän pitäisi pitää kiinni näistä vaatimuksista. Tehokkaiden kasvattajien on todettu olevan johdonmukaisia ja lujia. (Hurme 1995, 155.) Kasvattajia ovat toki vanhempien ohella kaikki lapsen kanssa tekemisissä olevat aikuiset. Kouluissa opettajat voivat ja heidän tulisi osoittaa oppilaille ehdotonta hyväksyntää riippumatta koulumenestyksestä, kotitaustasta tai käyttäytymisestä. Oppilas on kuitenkin itse arvokas ja hyväksyttävä. Lempeän kurinpidon taito on opettajalla suuri pääoma.

KUVIO 4. Kolme rakastamisen mallia ja niiden yhteys toisiinsa nähden.

Rakkauden ilmaisemisessa tulisi olla muutakin kuin pelkkiä sanoja. Jotta nuori todella tietäisi ja tuntisi, että häntä rakastetaan, meidän täytyy ilmaista rakkautemme myös käyttäytymisellä, koska nuori edelleen ymmärtää parhaiten tekojen kieltä. Murrosikäinen tajuaa rakkauden häntä kohtaan siitä, mitä sanomme ja teemme, mutta enemmän painoa on sillä, mitä teemme. (Campbell 1993, 36.) Jakobson ja Wiegand (1995) kehottavat olemaan läsnä ja ilmaisemaan välittämistä jatkuvasti, ei vain silloin kun siihen erityisesti on aihetta. Auttaminen ei ole holhoamista vaan välittämistä ja asettumista toisen ihmisen käyttöön sillä lämmöllä

ja niillä taidoilla, joita on. Ensisijaista ei ole se, mitä sanotaan tai tehdään, vaan apua tarvitsevan tunne siitä, että hänet hyväksytään ja häntä ymmärretään. (Jakobson & Wiegand 1995, 120, 122.)

Vaikka kasvattajan oma kotitausta olisi ehjä ja hän olisi oppinut parhaan rakastamisen mallin, rakastamisen esteeksi voi muodostua elämän kiireisyys. Vanhemmat eivät ehkä aina ymmärrä, että lapsi todella tarvitsee aikaa, yhdessäoloa ja sen luomaa turvallisuutta. Helena Rinne on huomannut, että jos esimerkiksi aikuisella on aikaa puhua lasten kanssa heidän peloistaan, selittää asioita ja antaa vastauksia, he tulevat helpottuneiksi. Turvallisuuden luominen on loppujen lopuksi pienestä kiinni. Niiden, joilla on aikaa, olisi hyvä kantaa huolta myös ympärillään olevista lapsista. Rinteen lasten kaverit tulevat mielellään heille, koska siellä on joku kotona. He hakevat aikuiskontaktia vaikka naapuristakin, koska se tuntuu heistä turvalliselta ja kotoiselta. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Riku ja Helena Rinteellä on pieniä lapsia ja Helena on kotona heidän kanssaan. Lastensa kavereiden elämää seurattuaan hän sanoo näkevänsä, kuinka asiat lähtevät menemään pieleen jo sieltä asti, kun kotona ei välitetä.

Mua kyllä oikeen sydäntä riipasee, kun mä nään esimerkiks meidän tytön luokkalaisia lapsia, 7 - 8 -vuotiaita, myöhään iltasin kotona yksin. Ne tuijottaa siellä kaikenlaisia videoita. Ne pystyy tekeen ihan mitä vaan, ei minkäänlaista kontrollia. Mä peräänkuuluttaisin vanhemmilta tämmöstä, että mihin on kadonnu lapsista huolehtiminen ja välittäminen, semmonen, mikä on itsestään selvyys. Mä en halua mitenkään osoittaa sormella ketään, mutta varmasti me voitais jokainen mennä itseemme ja miettiä, olisko jotain semmosta asiaa missä me voitais itse luopua sen tähden, että me voitais antaa sille lapselle rakennuspalikoita elämää varten. Mutta ollaanko me tultu itsekkäiks? Me harrastetaan, me ollaan paljon pois kotoo. Mun mielestäni tää luo hirveetä turvattomuutta lapselle. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Rantanen pitää huolestuttavana sellaista vanhempien ajattelua, että on hirveän fiksua, kun lapset selviävät itseksensä pienestä pitäen. Vanhemmat saattavat jättää lapsiaan oman onnensa nojaan, kun ajattelevat, että nämä ovat niin viisaita ja pärjäävät hyvin. Nykyaikana on monenlaisia keinotekoisia 'lastenvahteja'. Hän ihmettelee, kuinka monet vanhemmat todella tuntevat lapsiaan ja tietävät, mitä heidän mielessään liikkuu. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Haastattelussa Sari viittasi siihen, että hänen vanhempansa olivat kiireisiä. Huomiota riitti vanhimmalle ja nuorimmalle lapselle, mutta keskimmäisenä lapsena Sari oli hieman "paitsiossa".

Kyllä ne [vanhemmat] on monesti miettiny, että mitä ne ois voimu tehdä toisin, ettei ois käynyt näin. Oisko niitten pitäny antaa enemmän huomioo, kun tuntuu, että ku on ollu keskimäinen ni on saanu elää semmosta omaa suojattua elämää. Ett vanhemmat on ollu niin kiireisiä ja katsomu esikoisen ja kuopuksen menemisiä. (Sari 18.4.1998.)

Ollessaan saatananpalvojissa Sari salasi asian kotona täysin. Hänen pukeutumisensa tai ulkonäkönsä eivät muuttuneet, joten ulkoisia havaintoja ei voinut tehdä. Arvelimme, että jos vanhemmilla olisi ollut aikaa ottaa selville, mitä Sarille mielessä liikkui, mitä kuului ulko-kuoren alle, Sari olisi saattanut säästyä kokemastaan. Vanhemmat ovat kuulleet Sarin saatananpalvonta-ajasta vasta jälkikäteen. Haastattelussa myös Tomin äiti toteaa, että työtilanteiden ollessa tiukoilla vanhemmilla jäi perheelle liian vähän aikaa. Kun vanhemmat tulivat väsyneinä töistä kotiin, he eivät enää jaksaneet rakastaa oireilevia murrosikäisiä.

Siinä oli varmaan Tomin koulun alkamisen aikaan... me joutuittiin tekemää ihan älyttömän pitkää päivää, kun meillä töissä meni niin tiukoille. - - Ja sitten jäi lapsille niin vähän aikaa. Eikä sitte enää ollu silleen voimavaroja. (Tomini äiti 24.1.1999.)

Monilla tilanne voi ollakin se, että aikaa haluttaisiin järjestää, mutta se on mahdottomuus. Työpaineet ovat monissa työpaikoissa kovat. Tomin sisko kertoo siitä, kuinka hän koki vanhempien työnteon ja väsymisen vaikuttaneen äidin ja Tomin väleihin:

Välillä äitin ja Tomin välit ainakii oli ihan hajalla. Niin monta vuotta alasteen alkuvuosista asti Tomi on tuottanu niin paljon päänvaivaa ja niil on huonot välit ollu sillee. Ja sitte jossaki vaiheessa meidän äiti oli ihan burn outissa ja sitt tietyll tavalla se menetti toivosa tai sill ei enää ollu sitte voimaa es rakastaa Tomia. Ja sitt niillä oli semmonen avoin sota, että Tomi alko hakata äitiä ja äiti ei jaksanu rakastaa sitä enää, että se oli niin puhki jo. (Tomini sisko Hanna 18.1.1999.)

Tomini äiti arvelee, että olisi pitänyt vain välittää ja rakastaa ja jaksaa olla kärsivällinen. Kuitenkin hän kertoo sen olleen vaikeaa pojan palvojiin liittymisen jälkeen, koska tämä ei silloin enää kuunnellut vanhempia.

Se ois vaan, pitäis osottaa rakkautta, mutta ei ihmisellä aina ole! (Tomini äiti 24.1.1999.)

Voidaanko taloudellisten tai muiden paineiden ahdistamalta vanhemmalta vaatia loputonta jaksamista? Malmberg esittää lohdullisesti: “Aikuinen, sinulla on oikeus olla oma itsesi, sinulla on oikeus myös väsyä” (Malmberg 1997, 104). Olemme ihmisiä kaikki. Elämässä on vaikeita asioita ja teemme virheitäkin, mutta saamme jäädä Jumalan armollisiin käsiin. Kasvattajakin saa olla erehtyväinen, vajavainen ja oma itsensä kaikissa elämäntilanteissaan. Jeesus antoi meille kaikki syntimme anteeksi ja neuvoi meitäkin antamaan anteeksi toisillemme.

Jos aikaa lapselle ei voikaan järjestää, ei raha kuitenkaan ole rakkauden korvike. Monet yrittävät sillä korvata inhimillisen välittämisen osoittamista. Ihminen voi kokea yksinäisyyttä, hylkäämistä ja rakkaudettomuutta, vaikka ympärillä olisi kaikki maailman tavarat. Toinen ihminenäkään ei ratkaise yksinäisyyden ongelmaa, ellei tuo ihminen välitä. Brunstad (1998) pohdiskelee materian olemusta näin: “Meillä tuntui olevan kaikki, niin kauan kun meillä ei sitä ollut, mutta sillä hetkellä kun saimme sen, tunnuimme menettävämme sen.” Miksi? Koska materia ei tyydytä. Onni ja kaipuu ei koskaan voi löytää syvää tyydytystä esineiden ja materian maailmasta. (Brunstad 1998, 29 - 30.) Tomin isä kommentoi materiaa rakkauden välineenä:

Se rakkaus on tietysti monenlaista. Raha ei pelkästään palkitse kyllä mitään. Vois sanoa, että se on päinvastoin elikkä työntämässä pois päin. Ja sitten jos on useampi perheenjäsen, ni on oltava kaikkien kesken varsin tasapuolinen. Ne on hyvin tarkkoja siitä, että kaikki saa saman verran kaikkee. Ett jos joku kokee, että hän jää vähemmälle, ni se kyllä näkyy heti. (Tomin isä 24.1.1999.)

Malmberg (1997) huomauttaa, että lapsella on oikeus saada osakseen rakkautta ja hellyyttä kaikissa elämäntilanteissa. Rakkaus on elinehto lapselle, se on se ilma, jota hän hengittää. Malmbergin pyyntö vanhemmille on, etteivät he jättäisi lastaan heitteille silloin kun tällä on kaikkein vaikeinta. Vanhemman rakkaus, hellyys ja hyväksyminen saattavat olla tärkeimmät rakennusainekset siihen siltaan, jota myöten murrosikäinen lapsi aikanaan astuu tasapainoiseen ja onnelliseen aikuisuuteen. (Malmberg 1997, 46, 105.) Lapselle empatia ja välittäminen tarkoittavat sitä varmuutta, ettei hän milloinkaan jää yksin liian ylivoimaiselta tuntuvien tilanteiden tai kysymysten kanssa (Jarasto & Sinervo 1998, 83).

5.2.1.4 Auktoriteetti ja rajat

Vanhemmista tulee yhä useammin lastensa kavereita tai neuvonantajia, joihin turvaudutaan tarvittaessa (Hirsjärvi & Laurinen ym. 1998, 31). Vanhemmat eivät uskalla asettaa lapsille ja nuorille tiukkoja rajoja, etteivät kahlehtisi näitä. Silti vapaa kasvatus - taikasana, jolla lapsista piti kasvaa itsenäisiä ja luovia yhteiskunnan jäseniä - on muuttumassa kirosanaksi. Vapaan kasvatuksen saaneet nuoret oireilevat pahasti ja odottavat aikuisilta rajojen asettamista. Heinon mielestä saatananpalvontaa ruokkii nuorten vähäinen kapinatila ja yksinäisyys. Kun nuori ei löydä niitä aikuisia, jotka kestävät, jaksavat ja ovat paikalla, ovat erimieltä ja 'paska-päänä' asettavat rajoja, hän kokee, ettei tilaa kapinaan ole. (Kylätasku 1999b, 8.) Ahorinta yhdistää kurin todelliseen huolenpitoon; kuri on rakkautta ja rajoja (Oinas 1997, 9). Kuri yhdistetään usein yksinomaan fyysisen rangaistuksen muotoihin. Kuitenkin sen oikeampi, laajempi ymmärtäminen osoittaa sen olevan rajojen laittamista lapselle hänen hyväkseen. (Hirsjärvi & Laurinen ym. 1998, 28.)

Jos kasvattajasta nuoren kapinoidessa tuntuu, että nuori kaataa niskaan kaiken minkä voi, on hyvä muistella seuraavia Mark Twainin sanoja: "Kun olin 14-vuotias, isäni oli niin tietämätön, että tuskin kärsin ukkoa lähettyvilläni. Kun sitten täytin kaksikymmentäyksi, hämmästyin tavattomasti todetessani, kuinka paljon hän oli oppinut seitsemässä vuodessa." (Malmberg 1997, 104.) Rinne kertoo nuorten itse asiassa kaipaavan vanhemmilta rakkaudellista auktoriteettia.

Tässä just erään pastorin tyttären kanssa juttelin. - - Koska isä oli jotenkin niin etäinen ja kaukainen ja ei rajoja asettanut, niin tämäkin tytär kaipasi pastori-isältään rajojen asettamista ja semmmosta oikeenlaista rakkaudellista auktoriteettia. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Paarma kehottaa vanhempia kärsivällisyyteen. Nuoret kokeilevat rajoja ja ylittävätkin niitä etsiessään omaa elämäänsä. Se on vain kestettävä. Paarma korostaa vanhempien roolia auktoriteetteina: vanhempien tehtävänä on antaa lapselle oikean ja väärän rajat, jotka todella ovat olemassa. (Seppälä 1999, 6.) Murrosikäinen nuori kapinoi ja uhmaa tietoisesti näitä rajoja vastaan. Lapsellinen usko vanhempien kaikkivoipaisuuteen saa nuoren tippumaan kriisissään myös oman sisäisen tasapainon jalustalta. Kun näin käy, hän haluaa pudottaa jalustalta myös kaikki muut entiset auktoriteettinsa. (Malmberg 1997, 95 - 97.) Jos aikuiset tämän seurauksena tai jostakin muusta syystä vetäytyvät syrjään, lapsen elämään jää tyhjiö, jonka toveriryhmä nopeasti täyttää, ja lapsi on täysin heidän varassaan. Ei kannata kilpailla

lapsen suosioista kaveripiirin kanssa, mutta kannattaa miettiä, mikä on vanhemman paikka lapsen maailmassa. Toki lapsi tarvitsee ikätovereitaan. Hän kokee voimakasta yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ryhmään. Ryhmä luo omat norminsa, joihin mukaudutaan; pukeudutaan samalla tavalla, puhutaan samaa kieltä ja tehdään samoja asioita. Nyt eivät vanhemmat enää lapsen mielestä saisi puuttua näihin asioihin. Tästä huolimatta hän on vielä lapsi ja tarvitsee rajoja ja joskus tiukkojakin valjaita vanhemmilta ja perheeltä, jotka ovat lapsille ne kaikkein tärkeimmät. Perheen ihmissuhteet vaikuttavat lapsen koko elämään ja sen laatuun. Ne edustavat ainakin jossain määrin turvaa ja pysyvyyttä sekä tukea elämän muuten alituisen vaihtuvissa olosuhteissa. (Jarasto & Sinervo 1998, 50, 53, 77.)

Perheen luistaessa kasvatusvastuusta kasvattajina toimivat tänä päivänä paitsi vertaisryhmät, myös tiedotusvälineet. Heinonen (1982) on tuonut esiin huolensa niiden suhteen jo vuosia sitten. Hänen mukaansa tiedon levittäminen kielteiseksi katsottavista käyttäytymistavoista lisää osaltaan kasvatuksen vaikeuksia. Joukkotiedotusvälineiden avulla voidaan hyvin nopeasti saattaa tietoa maapallon eri osista toisiin. Esikuvia on suunnattomia määriä lasten ja nuorten mielikuvituksen sekä kokeilun ulottuvilla. Näin ollen ei ole ihme, että lasten tietoisuudessa esiintyy sekaannusta siitä, mikä käyttäytyminen on kullekin ikäkaudelle kuuluvaa. Huolestuttavan usein samat tiedonvälityslaitteet välittävät sekä hyvää että epäsuotavaa ohjelmaa. Kun lapsi joutuu vaihtelevan ärsykejoukon vaikutuksille alttiiksi, hänen on vaikea erotella hyvää ja pahaa. Jos vanhempien kasvatustoimenpiteet samalla vähenevät, saattaa lapsen käsitys vastuusta ja vastuuttomuudesta kohtalokkaasti hämärtyä. (Heinonen 1982, 100.)

Helena Rinne pitää selvänä, että auktoriteettien kunnioitus pitäisi oppia kotona. Rantanen on samaa mieltä: ellei auktoriteettia löydetä kotoa, koulusta ja Jumalasta, niin se löytyy jostakin muualta. Jokainen tottelee jotakuta. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Turvallisessa ympäristössä lapsi uskaltaa paremmin tutustua itseensä, taitoihinsa sekä kykyihinsä, kuten myös ympäröivään maailmaan. Itsenäisyyden lisääntyminen, uusien tehtävien ja uuden vastuun saaminen lisää kasvamisen riemua. Kehittymisen rohkeutta antaa se, ettei kohdella enää pikkulapsena ja että saa yhä enenevässä määrin osallistua itseä koskeviin päätöksiin. Toisten osoittama luottamus ja arvostus tuntuu hyvältä. Mutta rajoja lapsi vielä tarvitsee ja niiden tulisi merkitä hänelle turvallisuutta ja välittämistä. Vaikka lapsi haluaakin kokeilla hyvin monenlaisia asioita, kaikki eivät suinkaan ole hänelle pelkästään hyväksi. Tässä tarvitaan meitä aikuisia kulkemassa rinnalla, joskus neuvomassa ja ohjaamassa, joskus taas tiukasti kieltämässä. (Jarasto & Sinervo 1998, 53, 81.)

Vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä on tärkeää rajoja asettaessa. Nuori tarvitsee ympärilleen turvallisia vuorovaikutukseen kykeneviä aikuisia, joiden kanssa voi keskustella, oppia olemaan aidosti ja rakentavasti eri mieltä ja jotka asettavat tarvittaessa rajat ja tukevat nuoren vastuulliseksi kasvamista ja kykyä nähdä ratkaisujensa seuraamuksia. Rajojen asettaminen edistää itsenäistymistä antamalla persoonallisuudelle tukirakenteita. (Koppinen & Koppinen 1988, 80 - 81.) Pulkkinenkin (1994) korostaa vuorovaikutusta. Hänen mielestään sen tulisi olla lapsikeskeistä. Lapsikeskeisessä, lapsen tarpeita huomioon ottavassa ilmapiirissä lapsi tuntee vanhempiansa olevan kiinnostuneita hänen asioistaan, kannustavan häntä ja auttavan vaikeuksissa keskustelemalla lapsen kanssa ja antamalla neuvoja. Olennaista ei ole niinkään se, kuinka vanhemmat itse kuvaavat tai määrittelevät kasvatustaan, vaan se kuinka lapsi kokee kasvatusilmapiirin. Lastenkasvatus sisältää ne vanhemmuuden kautta tarkoituksellisesti ja tarkoituksettomasti välittyvät vaikutteet, jotka suuntaavat lapsen kehitystä. (Pulkkinen 1994, 28, 38.)

Se, miten kukin vanhempi lastaan kasvattaa, riippuu paljolti siitä, millainen mielikuva vanhemmalla on lapsesta. Vanhemmat käsittelevät lastaan tiedostamattoman ja tietoisien sisäisen mielikuvansa mukaan. (Koppinen & Koppinen 1988, 20.) Pohdimme varovaisesti sitä, saattaisiko Tomin vanhempien mielikuva Tomista "vaikeana lapsena" olla osana sitä kehitystä, että Tomi kääntyi saatananpalvontaan. Oliko tuo mielikuva itseään toteuttava ennuste, joka vahvisti Tomin käsitystä itsestään kenties perheen "mustana lampaana"? Tämä on puhdasta arvailua eikä saa suoraa tukea aineistosta. Kuitenkin vanhemmat kertovat omana kokemuksenaan esimerkiksi, että Tomia oli vaikea saada tekemään kotitöitä. Eriksonin (1982) mukaan ihminen käy kehitysvaiheen, jossa hän käy kriisin ahkeruuden ja alemmuudentunteen välillä. Tässä kehitysvaiheessa hänen vaaranaan on riittämättömyyden ja alemmuuden tunne. Jos lapsi menettää toivonsa, hän joutuu epätoivoon kyvyistään välinemaailmassa ja fyysisestä rakenteestaan ja pitää itseään tuomittuna keskinkertaisuuteen tai typistämiseen. (Erikson 1982, 248.) Jos Tomi oli muita lapsia haluttomampi kotitöissä, niin kuin vanhemmat kuvailevat, saiko hän kuulla siitä ja kävikö hänelle Eriksonin kuvailemalla tavalla? Tällainenhan on varsin tavallinen esimerkkitalanne mistä tahansa perheestä. Sen ei sinänsä pitäisi johtaa saatananpalvonnasta kiinnostumiseen, mutta jonkun yksilön kohdalla se voi olla osasyynä herkemmin kuin toisella.

Aikuisen tehtävä on asettaa rajoja, mutta ainoastaan niissä asioissa, jotka ovat todella tärkeitä ja mikäli on varma, että niitä on mahdollista noudattaa (Hurme 1995, 155; Malmberg 1997, 103). Aikuisen tulisi itse olla esimerkkinä niissä asioissa, joita lapselta vaatii. Lapset tuntuvat pitävän aikuisia melkoisina fariseuksina. Aikuisilla ei ole mitään

puolusteltavaa, kun nuori heittää ilmoille tällaisen syytteen. Aikuiset puhuvat vaaroista ja varoittavat varoittamasta päästyään ja menevät tekemään itse juuri sitä, mistä olivat hetkeä aikaisemmin varoittaneet. Vaikka tätä eivät tekisi juuri ne omat vanhemmat, tiedotusvälineet kertovat kiistattomia esimerkkejä päivittäin siitä, miten kaikki opettamamme asiat menevät aikuisilla toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. (Malmberg 1997, 99.) Vintiötyöryhmä (1992, 3) esitti muistiossaan, että yksi rikollisuutta tuottava sektori olisi vanhempien välinpitämättömyys tai jyrkästi epäjohdonmukainen kasvatus. Riku Rinne huomauttaa, että jos auktoriteetti ei ole oikeudenmukainen, rakkaudellinen ja totuudellinen, häntä on vaikea kunnioittaa. Käytännössä tämä on Helena Rinteen mielestä sitä, että vanhempien tulisi myöntää omat virheensä itselleen ja perheelleen. Se ei ole helppoa, mutta jos lasten edessä pysytään totuudessa ja uskalletaan jopa pyytää anteeksi, lapsi saa hyvän mallin. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Toisen ihmisen kohtaamisessa rehellisyys on välttämätöntä (Raitis & Raitis 1994, 16).

Auktoriteetin puuttumisen tai ristiriitaisen auktoriteetin lisäksi ongelma voi olla rakkaudeton auktoriteetti. Hyrck kritisoi tällaista. Väkivaltaisella nuorella saattaa olla taustalla hyvinkin ankara, jopa julma kasvatus. Lapsi voi kokea sen käsittämättömänä mielivaltaana. Kun lapsille pannaan rajoja, motiivina ei saa olla vallankäytön nautinto, vaan huoli lapsen ja nuoren hyvinvoinnista. (Pyysalo 1999a, 59.) Samoin Holmes ja Robins (1987) ovat havainneet, että vanhempien harjoittama epäjohdonmukainen ja kova kuri, jolle on tyypillistä fyysisten rankaisukeinojen käyttö, altistaa lapsen käyttäytymisongelmille. Erityisen kovaa kuria tottelevaisuuden ja tunneperäisen riippuvuuden saavuttamiseksi käyttävien vanhempien lapset kehittävät pysyvän ristiriidan: he sekä rakastavat että vihaavat lastaan (Liebkind 1998b, 299).

Tomin isä pohdiskelee auktoriteetin käyttöönsä lastensa kasvatuksessa. Hän toteaa sen toimineen hyvin muiden lastensa paitsi Tomin kohdalla.

Mä en tuota suoraa auktoriteettista kasvatusta oo nähny hyvänä. Mul on ollu lähipiirissä tämmössii, jotka on tämmöstä pakkoauktoriteettiä käyttäneet ja siitä on katastrofaalisia vaikutuksia. Mä koen, että minä niinkun Jumalan Sanan mukaan asiat opetan ja että tiedon ja tämmösen rakkauden kautta se oma tahto kasvaa hyvään suuntaan. (Tomin isä 24.1.1999.)

Hurme (1995) tekee yhteenvetoa länsimaisten vanhempien kasvatukseen liittyvistä tutkimustuloksista ja kertoo, että hyvässä kasvatuksessa nousevat keskeisiksi tekijöiksi lämpö ja rakkaus. Vanhemmat välittävät lapsesta ja hyväksyvät lapsen, mutta asettavat tälle samalla

rajoja. Tehokkaiden kasvattajien on todettu olevan johdonmukaisia ja lujia: on tärkeää, että perheissä on yhteinen arvojärjestelmä. (Hurme 1995, 154 - 155.) Millainen tämän arvotuksen tulisi perheissä olla saatananpalvonnan suhteen? Kun nuoret itse ovat kysyneet Ahorinnalta kuinka paljon okkultististen asioiden kanssa voi leikkiä ja kokeilla, hän on vastannut: "Ei tippaakaan!" (K. Ahorinta, luento 26.5.1999; Harkki 1999, 40; Kylätasku 1999a, 15; Partanen 1999, 6). Myös Niemen ehdoton kanta aina saatananpalvonnasta puhuttaessa on, että näillä asioilla ei kannata leikkiä lainkaan. Niemi esittääkin nuorelle - miksei kasvattajallekin - kysymyksiä, jotka herättävät ymmärtämään sen, miksi ei tippaakaan.

Tajuatko ollenkaan, ett tähän voi piillä tosi vaaroja? Luuletko, että ihminen on niin vahva, ett se kestää semmosten vaikutteitten tiiäksää ristitulessa, ku jatkuvasti on kaikkee tappamista, verta, helvettiä, kuolemaa, Saatanaa, pimeyden voimia, koko ajan niinku tunkee jostain tämmöstä näin! Ni ooksää niinku niin vahva, ett sää muka kestät siinä ilman ett sää rupeet tiiäksää löystyyn ja antaaan niille mielipiteille periks? Mää väitän, ett ihminen ei ole niin vahva ett se kestää. Ihminen on erittäin vaikutuksille altista materiaalia. (Niemi 15.5.1999.)

Ahorinta väittää, ettei yksikään saatananpalvoja tai satanisti sille tielle lähtiessään tiedä, mitä tien päässä on (Juusela 1999, 37). Aikuisten ja kasvattajien on oltava hereillä ja varoitettava okkultismin vaaroista lapsia ja nuoria, erityisesti, jos he ovat ajautuneet tai ajautumassa tällaisen harrastuksen pariin (Sahamies 1998, 8).

5.2.1.5 Uskonnollisuus ja kaksinaismoraali

Nuoret etsivät totuutta avoimemmin kuin aikuiset. Nuori, joka kiinnostuu pimeän puolen asioista, saattaa olla pettynyt aikaisempiin uskonnollisiin kokemuksiinsa. Saatananpalvonta näyttää tuottavan toisenlaisen, välittömän uskonnollisen kokemuksen. Kun tuntuu, ettei Jumalalta saa apua, käännytään etsimään sitä paholaiselta. (Auvinen 1998b, 9; Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3; Satanismi ajoi ylivieskalaisen... 1993, 6.) Ahorinnan mukaan nuoret etsivät täytettä tyhjyyteensä. Seurakunnat eivät ole ajoissa vastanneet nuorten kaipuuseen. (Saatananpalvonnalla on monet... 1993, 7.) Kun nuori tulee seurakunnan nuorten iltaan, hänelle ei uskalleta selkeästi viitoittaa tietä Jumalan luo. Jos nuori menee saatananpalvojien kokoontumiseen, hänelle heti näytetään ja neuvotaan, kuinka Saatanaa palvellaan ja lähestytään. Ahorinta sanoo lasten lähteneen etsimään totuutta. Jos he löytävät seurakunnista vain kliseisiä arvoja, pimeä puoli voi alkaa kiehtoa. (Harkki 1999, 41; P. Niemi tiedotustilaisuus 12.4.1999; Partti 1998, 37.) Ahorinnan mukaan nuoret inhoavat tekopy-

hyyttä, sitä, että olemme osa kristillistä kirkkorakennetta, josta on tullut vain korurakenne. Kapinan kohteena ei ole usko, vaan juuri aatteettomuus. (Ulmanen 1999, 35.) Tomin sisko kertoo Tomin ensin etsineen sisältöä elämäänsä Jumalan puolelta, mutta petettyään seurakuntaan Tomi kiinnostui saatananpalvonnasta.

...sillon joskus, olikohan se vuonna - -, ni silloin Tomi teki uskonratkasun. Muttt sitte jälkeinpäin se sano, ett hän petty siihen...siis meidän seurakunta oli sillee kuollu, ett se tavallaa petty siihen seurakuntaa sinänsä. Ja sitt se koki, ett siitä ei saanu mitää irti ja sitt se meni tälle pimeelle puolelle. (Tomín sisko Hanna 18.1.1999.)

Tornberg rohkaisee kirkkoa itsetutkiskeluun: onko kirkossa rationaalisuuden vuosina unohdettu keskeiset piirteet, Jumalan voima ja läsnäolo (Sinikumpu 1997, 9). Ahorinnallakin on kirkolle selkeä viesti: sen tulisi huomata, mitä pettyneet, alle 20-vuotiaat hakevat. Heille ei kelpaa hihhuliuskonto sen enempää kuin rippileirin pingiksenpeluukaan. Tarvitaan vilpítőntä nuorisotyötä, jossa Jumalasta puhutaan Jumalan nimellä. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Nuoret odottavat kasvattajilta oman uskonsa rohkeaa ilmaisemista ja opetuskeskeistä työskentelyä. Sitä myös saatananpalvojat käyttävät (Auvinen 1998b, 9).

Niemi (Tiedotustilaisuus 12.4.1999) on nähnyt, että elävä usko toimii, mutta hänkin taistelee uskonnollisuutta ja pelkkiä kulisseja vastaan. Uskonnollinen koti voi muodostua tiukkuudessaan rajoituksineen erittäin raskaaksi. Moniin ns. uskonnollisiin koteihin on pesiytynyt elämälle vieras ajattelu- ja käyttäytymistraditio, jonka vaikutuksesta lähes kaikki kristilliseen elämänsenteeseen liittyvät hyvät puolet tekevät kuperkeikan ja tilalle tulee jotain ihan muuta. Ennen kaikkea suurin kaikista, rakkaus, kääntyy suoranaiseksi vastakohtakseen. Saattaa olla, että vanhempien varsinainen käyttäytyminen ja tapa millä he ovat kohdelleet lastaan on osoittanut, että he ovat luonnevikaisia, kylmiä ja rakkaudettomia ihmisiä. "Kristillisyyt" kodissa on siis valhetta - taitavasti kätkeytyä elämänvalhetta. (Paloheimo 1997, 170 - 171.) Tällainen käyttäytyminen kuulostaa vakavalta ja vaaralliselta.

Tomín perheessä ei todellakaan voi puhua tästä ääri laidasta. Silti Hanna kertoo, että Tomi pettyi uskonnollisuuteen myös kotona. Äidin tapa osoittaa rakkautta Tomille oli välillä ulkokohtaista.

Jossakii kohtaa meidän äiti alko hengellisesti uudistumaa ja oikeesti alko rakastamaa Tomia ja osottamaa rakkautta. Siinä vaiheessa, ku äiti oli burn outissa, se oli semmosta pelkkää sanoilla taistelua. Ei sillä ollu voimaa osottaa rakkautta sitä kohtaa, muttt se saatto laittaa jotain tarroja sen tavaroihin ja kirjottaa,

ett "Jeesus on Herra" ja kaikkee tämmöstä, mikä ei tietenkää toimi. Muttt sitt se vaan päätti, ett ku se oli ite uudistunu, se alko kuunnella Tomia ja osottaa sille rakkautta ja hyväksyä sen semmosena ku se on kaikesta huolimatta. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Hanna korostaa kuitenkin vielä sitä, että heillä on aivan ihanat vanhemmat.

Oikeesti mulla on aivan ihanat vanhemmat, paremmat ku monella muulla, mutta harvat on joutunu käymään läpi niin rankkoja juttuja kun ne. Sillon kun nää tapahtu, niillä oli niin paljon kaikkia paineita, että harva olis selvinny paremmin siinä puristuksessa. - - Kaikesta huolimatta uskon, että mulla on keskivertoa parempi perhe. Täydellistä perhettä ei ole; jokaisesta perheestä löytyy puutteita. Joissakin perheissä ne purkautuvat jonkun kohdalla näin rankasti - huom. muut lapset ovat tasapainoisia ja menestyviä - mutta se ei ole yksin perheen vika. Henkilö tekee myös itse oman valintansa. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Hanna itse ei nykyään "saarnaa" Tomille uskonasioista, koska Tomi tietää ne varsin hyvin. Hannan mielestä on parasta osoittaa usko tekoina.

Mä en sitä millää tavalla yritä ees evankelioia tai kertoo sille mitää asioita, koska mä tiän, ett se tietää täsmällee hyvin, se näkee mun elämän ja se tietää mihin me uskotaan. Ett mä oon kokenu, ett okei tärkeintä, mitä voin tehdä, on pelkästää hyväksyä se semmosena ku se on ja rakastaa sitä ja viettää aikaa sen kanssa. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Niemi itse aikanaan kyllästyi kristilliseen kulttuuriin ja pettyi ihmisiin. Hän koki kotonaan kristillisyyden pelleilynä ja kulissina. (Menin liian pitkälle 1999, 41.) Vanhemmat kunnioittivat uskonasioita ja äiti oli seurakunnan nuorisotyöntekijä, mutta perheen usko ei toiminut käytännössä (TV-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999). Perheidylli särkyi, kun rahahuolien ja työpaineiden alla apua haettiin alkoholista. Äidin juominen lisääntyi ja Päivi löysi hänet usein sammuneena kotoa. Kaikki tämä peitettiin ulkopuolisilta. Päivi alkoi vihata äitinsä kaksinaamaista jeesustelua. (Rinne 1996, 87 - 88.) Tämän seurauksena Päivi alkoi kiinnostua okkultismista ja hänestä tuli saatananpalvoja.

Suurin osa suomalaisista kuuluu kirkkoon tai johonkin kristilliseen seurakuntaan, mutta kuinka moni tuntee Jumalan ja voi johdattaa lapsensa tuntemaan Hänet? Kouluja kiertäessään Rinne puhuu nuorille ja lapsille Jeesuksesta ja Jumalan rakkaudesta. Hän näkee selvästi, mikä vaivaa lapsiamme:

He ovat hyvin vastaanottavaisia, mutta me ollaan tehty semmonen karhunpalvelus lapsille, että me kerrotaan heille tässä Suomen kristillisessä kulttuurissa Taivaan Isästä, me juhlitaan joulua ja palmusunnuntaita ja montaa tämmöstä kristillistä asiaa, viedään heitä kirkkoihin, mutta sitten kuitenkin käytännössä kristillisyyttä jää semmoseks kulissiks. Entistä enemmän rupee kaikki asiat vaivaan, kun ei oo sitä pohjaa, millä elää. Arvot on hukassa ja kaikki on hukassa. - - Mikä vaivaa meidän lapsiamme? Vastaus tuolta käytännön kentältä on se, että lapset kaipaa elävän Jumalan kosketusta ja sen tähden he tulee pitkissä jonoissa rukoiltaviksi oppituntien päättyessä ja tulevat nuorten illoissa ja kaduilla ja etsivät elävää Jumalaa. Sitä meidän lapset on hakemassa ja sitä me halutaan antaa Päivin, vaimoni Helenan ja omalta osaltani tuolla, kun tätä työtä tehdään. - - Kun lapsella ei ole mitään tervettä riittävän voimakasta vastapainoa tän maailman voimakkaalle annille, ni se on entistä valtavampi se 'mikä vaivaa lapsiamme' -tunne. Entistä enemmän rupee kaikki asiat vaivaan, kun ei oo pohjaa, millä elää. Arvot on hukassa, ja kaikki on hukassa. Sen takia me tarvittas se oikee Jumalan Pyhän Hengen rakkauden kosketus meidän lapsille, ja siitä on myös paljon merkkejä, että tämmepäin ollaan jo menossa. Ei tää niin toivotonta Jumalan näkökulmasta ole. Jumalalla on vielä kortteja lyömättä pöytään. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Vanhempiakaan ei voi syyttää siitä, että he eivät osaa johdattaa lapsiaan Jumalan tuntemiseen. Myös he ovat voineet kokea, että Jumala on etäinen eikä vastaa. He saattavat pysyä kristinuskon parissa tottumuksesta, vanhoja arvoja kunnioittaen, mutta elävä jumalasuhte puuttuu. Miksi Jumala ei tunnu ilmaisevan itseään niin helposti kuin Saatana? Raamatun mukaan Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrät saavat armon hänen edessään (1.Piet. 5:5). Jumala ilmaisee oman voimansa ja kunniansa niiden kautta, jotka ovat hänen omiaan ja ovat antautuneet palvelemaan häntä. "Herran silmät tarkkaavat kaikkea maata, että hän voimallisesti auttaisi niitä, jotka ovat ehyellä sydämellä antautuneet hänelle." (2.Aikak. 16:9). Silti Jumala ei jaa kunniaansa eikä anna ihmisen ylpeillä Jumalan voimalla. Ihminen on luonnostaan ylpeä ja tavoittelee kunniaa, mainetta ja valtaa. Hän ei halua tunnustaa syntisyyttään ja pienuuttaan Jumalan pyhyden edessä. Isä meidän -rukous, jonka Jeesus ihmisille opetti, päättyy ihmisen nöyrään Jumalan valtaan taipumiseen: "Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen." Jumalan voiman näyttäisi saavan nöyrytyksellä, mikä on ihmislihalle vastenmielistä. Saatanan voiman näyttäisi saavan helpommin. Ei tarvitse nöyryä, päinvastoin Saatana houkuttelee ihmistä hänen ylpeytensä kautta lupaamalla valtaa.

5.2.2 Sisäisten asemien vahvistaminen

Tässä kappaleessa määrittelemme ihmisen sisältä nousevia tekijöitä, jotka saattavat olla osaltaan johtamassa saatananpalvontaan.

5.2.2.1 Identiteetin ja elämäntarkoituksen etsintä

Havainnoidessamme itseämme ja ominaisuuksiamme kiinnitämme huomiomme yleensä siihen, mikä erottaa meidät muista. Minäkuvaamme hallitsevat siis helposti ulkoiset poikkeavuutemme. Liebkind (1998a) viittaa tässä esimerkiksi McGuiren & McGuiren (1981) tutkimukseen, jossa tutkittavat henkilöt kiinnittivät itsessään huomionsa juuri niihin seikkoihin, jotka selkeästi erottivat heidät muista. Kun tulemme tietoisiksi itsestämme, kiinnitämme huomiomme usein omaan riittävyYTEemme ja suoriutumisemme tasoon. Tällainen minätietoisuuden tila on yleensä epämiellyttävä, koska se herättää riittämättömyyden tunteita. Miltei mikä tahansa kokemus voi vaikuttaa minäkäsitykseen. (Liebkind 1998a, 360 - 365.) Lapsen kokemukseen kriisistä vaikuttavat hänen ikänsä ja tapansa ajatella. Aikuisen on mahdotonta määritellä, minkä tapahtuman lapsi kokee kriisinä. Mikä tahansa elämys tai kokemus voi olla lapselle kriisi, jos se tavalla tai toisella kasvattaa häntä. (Jarasto & Sinervo 1998, 65.) Sari koki keskimmäisenä lapsena jäävänsä vaille huomiota ja olevansa heikko veljeensä nähden. Hänestä tuntui, että häntä oli aina painettu alaspäin. Tämä oli hänen kriisinsä, joka aiheutti hänessä riittämättömyyden tunteen. Tällainen voi tuntua aikuisesta mitättömältä asialta, mutta olla lapsen maailmassa mullistavaa. Sari kuvailee omaa elämäntarkoituksen etsintäänsä näin:

Tavallaan kasvo semmonen varmuus kotona yhen riidan jälkeen, kun tunsin olevani tosi maassa, ett kyll mä haluun olla vahva ja kyll mä haluun tehdä jotain omaa... ja tavallaan näyttää muille, ett loppujen lopuks mulla on valta omasta elämästäni eikä niillä muilla. Ett kuitenkin mun elämä on mun elämä ja mulla on oikeus tehdä, mitä mä haluan. - - Ja sitten tuli liittymisen aika, ilta, jolloin sitten liityin palvojiin. (Sari 18.4.1998.)

Eriksonin (1982) mukaan nuoruusiän tärkein kehitystehtävä on identiteetin ja roolihämmennyksen välisen kriisin ratkaisu. Hän korostaa, että kasvu ja kehitys eivät tapahdu tyhjiössä vaan sosiaalisessa kontekstissa. (Erikson 1982, 249 - 250.) Nuori muodostaa identiteetin eli vastaa kysymykseen kuka minä olen suhteessa muihin ihmisiin ja aiempaan elämäänsä (Antikainen 1992, 115 - 116). Nuori kyseenalaistaa asioita, joita hän on aiemmin pitänyt

itsestäänselvyyksinä tai joihin hän on luottanut. Hän erittelee ja jäsentää uudelleen lapsuuden-aikaisia samastuksiaan. (Erikson 1982, 249 - 250.) Me elämme kristillisessä maassa, jossa nuori saattaa "imeä kristinuskon arvot äidinmaidossa". Ainakin tietyt uskonnolliset kulissit, joulun ja pääsiäisen vietto, voivat ympäröidä lasta. Nuoruuden ikä kautena nämä saatetaan kyseenalaistaa. Mäki-Kulmalat (1993) luonnehtivat nuoruutta hypyksi normittomaan tilaan. Siihen näyttää kuuluvan halu itse kohdata vaarat ja vaikeudet. Se on ikävaihe, jossa aikuisten ja instituutioiden auktoriteetti joutuu testatuksi. Kristinusko ei tarjoa mahdollisuutta astua normittomaan tilaan. Saatananpalmvonta sen sijaan tarjoaa. Se on yksi tapa torjua auktoriteetteja ja liian itsestään selvinä tarjoiltuja totuuksia. Siksi kristillisessä kulttuurissa nuoresta voi tulla potentiaalinen tai todellinen saatananpalmvoja. (Mäki-Kulmala & Mäki-Kulmala 1993, 20.)

Sahamies (1998, 8) kuvailee haastattelemansa saatananpalmvoja tavallisiksi nuoriksi, jotka etsivät elämälleen suuntaa ja tarkoitusta. Etäisyyden ottaminen auktoriteetteihin on nuoren pyrkimistä irti vanhemmistaan ja omaa identiteetin muodostamista. Nuori ei halua olla vain isänsä tai äitinsä kopio. Saatananpalmvonta on yksi keino ottaa etäisyyttä vanhempiin tai yleensä auktoriteetteihin. (Sahamies 1997, 66; 1998, 8.) Sahamiehen (Nuortenilta 23.4.1999; 1998, 8) mukaan useimmilla lapsilla ja nuorilla saatananpalmvonta on vain yksi ohimenevä vaihe matkalla kohti oman identiteetin löytymistä ja aikuisuutta. On totta, etteivät useimmat saatananpalmvonnin kokeilijat mene harrastuksessaan ulkonaista palmvontaa syvemmälle. Mielestämme Sahamiehen näkemys on kuitenkin vähättelevä ja sellaisena vaarallinen. Myös Tornberg pitää ongelmallisena tällaista ajattelua. Jos vanhemmat kuvittelevat kaiken olevan vain normaalia nuoruuteen kuuluvaa kokeilua, nuorelle tulee sellainen kuva, että häntä ei oteta tosissaan ja hänen on kovennettava panoksia. Kuitatessaan nuoren elämänmuutoksen vain normaaliksi kokeiluksi vanhemmat samalla antavat nuorelle vapaat kädet jatkaa yhä pidemmälle itsetuhon tiellä. (Sinikumpu 1997, 9.)

Nuori elää itsenäistymisprosessinsa omassa yksilöllisessä tahdissaan. Kukaan ei voi tehdä sitä hänen puolestaan. Tämä edellyttää ympäristöä, joka kestää nuoren itsenäistymisen rankaisematta tai tuhoamatta häntä hänen kehityksensä vuoksi. (Koppinen & Koppinen 1988, 79.) Liiallinen psykologinen kontrolli eli perheen vuorovaikutus, joka estää lapsen yksilöitymisprosessin toteutumista on jopa riski lapsen normaalille kehitykselle (Virtanen 1996, 20). Minäkuvan pönkittämisen tarve saattaa murrosikäisellä olla niin voimakas, että hän varta vasten itsenäisyyttä osoittaakseen turvautuu vanhempiansa näkemyksille täysin vastakkaisiin arvoihin ja ideologioihin (Malmberg 1997, 98). Sarilla saattoi olla tämän

kaltainen tilanne, kun hän uskovan kodin lapsena lähti hakemaan voimaa heikkouteensa saatananpalvontajengistä, johon ikätoverit vetivät häntä mukaan.

Louhelaisen & Louhelaisen & Ylätalon (1995) tutkimus todentaa, että ystävät ovat se kanava, josta tukea haetaan silloin, kun on aika murtaa tunnesiteet kotiin. Tätä osoitti tutkijoiden mielestä ongelmien vähäinen määrä suhteessa ystäviin. (Louhelainen, Louhelainen & Ylätalo 1995, 41.) Saadaksesen luotettavan kuvan itsestään ja omista mahdollisuuksistaan, nuoren on otettava mittaa ikätovereistaan, joiden suorituskky suurin piirtein vastaa hänen omaansa. Nuori oppii näkemään itsensä ryhmän silmin. Jos nämä testauksen tulokset ovat myönteisiä, nuori saa itsestään myönteisen kuvan ja hänen itsetuntonsa kohentuu. (Malmberg 1997, 96.) Kehityksen myötä syntyneet odotukset, arvot ja uskomukset omista kyvyistä ja mahdollisuuksista ohjata omaa elämää vaikuttavat oman kehityksen hallintaan ja siinä esiintyviin eroihin (Kuusinen 1995, 318).

Sanotaan, että joukossa tyhmyys tiivistyy. Ryhmän vaikutus ei aina ole pelkääntään myönteinen. Ryhmässä voi syntyä ryhmäidentiteetti, joka eroaa minäidentiteetistä, koska ryhmä saattaa heikentää minätietoisuutta. Yksilökäyttäytymisessä keskeisiä ovat yksilöiden henkilökohtaiset ominaisuudet ja yksilöiden väliset suhteet. Ryhmäkäyttäytymisessä taas se, keitä minä ja sinä olemme, on vähemmän tärkeää kuin se, mihin ryhmiin me kuulumme. (Liebkind 1998b, 301.) Myllyniemen (1998) mukaan joukkotilanteen aggressiivisuutta selittävät heikentynyt minätietoisuus ja omaan tunnistamattomuuteen luottaminen eli tunne siitä, että pysyy anonyymina. Lisäksi sitä selittää korostunut ryhmäidentiteetti, yksilön tietoisuus siitä, että hän kuuluu tiettyyn ryhmään, ja hänen halunsa tulla julkisesti tunnistetuksi nimenomaan ryhmän jäsenenä. Joukossa yksilö on tunnistamaton ja siksi vastuuton. Tästä syystä joukkotapahtumissa ilmenee epäsosiaalista käyttäytymistä helpommin kuin yksilötasolla. Myllyniemi viittaa tässä mm. Festingerin, Pepitonen ja Newcombin (1952), Zimbardon (1970) sekä Lightdalen ja Prenticen (1994) tutkimuksiin. Kun uusia toimintaa ohjaavia normeja tulee ryhmän sisään, ne omaksutaan nopeasti. Esimerkiksi rauhallinen mielenosoitus yltyy mellakaksi, kun ensimmäinen kivenheittäjä määrittelee sallitun käyttäytymisen uudelleen ja kun monet seuraavat esimerkkiä. (Myllyniemi 1998, 330, 334 - 335.)

Vaikka nuori haluaa mennä omin päin ilman vanhempia, perhe ja omat vanhemmat ovat edelleen tärkeitä tuen ja turvan antajia (Jarasto & Sinervo 1998, 50). Irtaantuessa vanhemmistaan lapsi samalla tarvitsee vanhempiaan ja testaa heitä. Tykkäävätkö ja välittävätkö nämä todella hänestä juuri sellaisena kuin hän on? Hän koettelee vanhempien sanelemia sääntöjä ja rajoja. Tämä kaikki on hänen tapaansa tutkia itseään ja pyrkimystä ottaa selville sitä, kuka todella on. (Jarasto & Sinervo 1998, 51.) Entä jos rakkautta, välittämistä ja rajoja

ei ole? Millaiseksi silloin muodostuu nuoren identiteetti? Brunstad (1998) puhuu kastroitujen sukupolvesta, syrjäytyneistä ja hyljätyistä nuorista, joilla ei ole paikkaa tässä yhteiskunnassa, he ovat kuin ylijäämää. Näitä nuoria voi tunnistaa mitä moninaisimmista ryhmistä ja jengeistä. Heille on kuitenkin yhteistä se, että heiltä puuttuu sellainen kulttuurinen ja sosiaalinen pätevyys, joka tekisi heidät päteviksi osallistumaan siihen, mikä yhteiskunnassa on hyvää. Tie elämään on käynyt liian kapeaksi ja ahtaaksi. Tämä tien kaventuminen on perustana katkeroituneelle ihmiselle. Joillakuilla on käyttöä tällaisille katkeroituneille. Heidän katkeruuttaan voidaan viljellä ja jalostaa erilaisiin ideologioihin tarkoituksiin. Näissä itsenäisissä ryhmissä muotoutuu toisenlaisten ihanteiden ja normien mukaisia asenteita ja käyttäytymismalleja kuin yhteiskunnassa yleensä on vallalla. (Brunstad 1998, 20 - 21.) Aallon (1993) käsityksen mukaan rankat lapsuudenkokemukset voivat olla yksi syy siihen, että ihmisen oma minuus, oma ego, on täysin riippuvainen toisten ihmisten suhtautumisesta. Oma minuus voi olla täysin kateissa. Tällaisen ihmisen persoona on täyttynyt jollakin muulla ja hänellä on ikään kuin sivupersoona. Silloin hän ei kenties ole kokenut elämässään hyvää, vaan etsii "sitä jotakin" pahan puolelta. Aalto toteaa traumaattisten kokemusten altistavan joitakin kiinnostamaan okkultismista. (Aalto 1993, 178.)

Aalto on nähnyt erityisesti murros- ja rippikouluikäisten kiinnostuvan satanismista ja saatananpalvonnasta, koska he ovat valitsemassa elämälleen henkistä suuntaa. "Melkein jokaisessa rippikoulussa herää juttu halusta kokeilla spiritismiä. Siellä tietysti hengelliset asiat ovat pinnalla." (Punkari 1993, 9.) Kappalainen Timo Määttä on myös keskustellut rippikoululaisten kanssa. Hän yhtyy siihen ajatukseen, että nimenomaan nuoret ovat herkkiä satanistiselle toiminnalle etsiessään elämänsä suuntaa. Hän tähdentää sitä, että lähes kaikilla on tarve uskoa johonkin. (Satanismi ajoi ylivieskalaisen... 1993, 6.) Ahorinta arvelee, että saatananpalvonnassa on kyseessä nuorille tyypillinen etsintä, joka on päättynyt pettymysten jälkeen pimeisiin arvoihin (Ojansivu 1998, A5).

Lähinnä syy on siinä, että tää nuori siinä omassa yksinäisyydessään, siinä omassa sielun tyhjyydessään lähtee hakemaan kysymyksiä meiltä aikuisilta, kysymyksiä siitä, miksi minä olen olemassa, miksi mä tunnen näin ja näin. Ja kun meillä aikuisilla ei ole aikaa tai meillä ei ole sydäntä kuunnella nuorta, niin silloin tää nuori lähtee hakemaan vastauksia kysymyksiinsä muualta. Ja tässä mediavirrassa, missä nuoret tällä hetkellä ovat, se vastauksen hakeminen ja löytäminen on todella helppoa. (TV-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999.)

Brummer tuo esiin, ettei ole sattuma, kun nuori hakeutuu saatananpalvojien ryhmään. Ihmisellä on tarve kuulua "valittuun kansaan". Nämä ryhmäthän uskovat olevansa "valittuja",

vahvempia ja toisten yläpuolella. Jatkuva mitättömyyden tunne uhkaa ihmisen psykologista olemassaoloa. (Harkki 1999, 40.) Myös Rikkinen ja Sohlberg (1999) ovat todenneet tutkimuksissaan, että Saatanauskon kautta koetaan vahvuutta ja erityislaatuisuutta "tavalliseen kansaan" nähden. Rituaalit, symbolit ja salaiset kokoukset tuovat sisältöä ehkä muutoin harmaaseen arkeen. (Rikkinen & Sohlberg 1999, 13.)

Kaikki vaikuttaa kaikkeen! Erityisesti identiteetin kehittyminen on alue, johon kaikki muut tekijät tuntuvat vaikuttavan. Kasvattajina meidän on siksi huomioitava, ettei ole merkityksetöntä, miten kohtelemme toisia ihmisiä. Erityisesti rakkaudettomuus -otsikon alla käsittelemämme asiat toistuvat identiteetin kohdalla. Ehdoton hyväksyntä on tärkeää!

5.2.2.2 Salaperäisyys ja elämykset kiehtovat

Heino sanoo saatananpalvontaan joutumisen motiivina olevan usein seikkailunhalu ja jännitys (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22). Myös Aallon (1993) mukaan okkultistiset harrastukset lähtevät yleensä liikkeelle jonkinlaisesta kiinnostuksesta salaista ja mystistä kohtaan. Ihmisen luontainen uteliaisuus voi vetää häntä näiden asioiden pariin. Päästään alueelle, josta muut eivät tiedä, käsiksi salaisuuksiin. (Aalto 1993, 177.) Myöskin Sahamies (1998) on havainnut luontaisen uteliaisuuden, elämyshakuisuuden ja kiinnostuksen mystiikkaan olevan tekijöitä, jotka johtavat tälle alueelle. Murrosikäinen on kiinnostunut kaikesta jännittävästä ja salaisesta. Saatananpalvonta symboleineen ja tapoineen tarjoaa tällaisen jännittävän suljetun maailman, johon aikuisilta on pääsy kielletty. (Sahamies 1998, 8.) Tornberg esittää saatananpalvonnan yleistymisen syyksi myös rationaalisen yhteiskuntamme, jossa tiede on ollut kaiken selittäjä. Kaikki henkisyys ja hengellisyys on kielletty ja asiat on selitetty järjellä. Tänään nuorillemme ei enää riitäkään tämä järkikeskeisyys. Rationalismi ei vastaa ihmisten mystiikkakaipuuseen. Tällöin mystiikkaa lähdetään hakemaan siitä, mitä media pitää esillä eli saatananpalvonnasta. (Sinikumpu 1997, 9.)

Aalto (1993) on sitä mieltä, että ihminen on luontaisesti elämyshakuinen. Traumaattisten kokemusten altistamana jotkut etsivät pahan puolelta jotakin, joka osoittaa elävänsä ja joka antaa elämyksiä ja tuntemuksia siitä, että itse tuntee elävänsä. Nykykulttuurissa tuotetaan koneellisesti aina vain parempia elämyksiä ja tuntemuksia, "vibraattoja". Ihmiset ovat tavattoman kiinnostuneita näistä, ja joillekin saatananpalvonta on uusi elämysten alue muiden joukossa. (Aalto 1993, 178.) Yleisesti nykyistä aikakauttamme voisi kuvata sanoilla äkkinäisyys, hajanaisuus, kokemusten välittyneisyys ja pirstoutuminen (Suoranta 1997, 44). Sahamiehen (1998) mukaan nuori haluaa elämyksiä hinnalla millä hyvänsä. Jos

normaalit ihmissuhteet eivät niitä tarjoa, saattaa nuori ajautua hakemaan elämyksiä saatananpalvonnasta. (Sahamies 1998, 8.)

Toinen kysymys sitten on, missä määrin näitä asioita kannattaa ottaa esille opetustarkoituksessa. Aallon (1993) käsityksen mukaan voi kertoa peruslinjoista: mitä okkultismi on, mitä ilmiöitä siihen liittyy ja jotain saatananpalvonnasta ja satanismista. Hän ei usko, että kannattaa kertoa ihmisuhreista tai vastaavista. Reaktio on päinvastainen, kuin toivotaan: nuoret vain kiinnostuvat valtavasti. Siksi esimerkiksi rippikoululeireillä nämä eivät hänen mielestään saa olla ainoita asioita, joista puhutaan ja jotka jatkuvasti nousevat esille. Paha on sitä kiitollisempi, mitä enemmän se saa olla puheenaiheena. Mitä enemmän okkultismista varoitetaan, sitä varmemmin nuoret alkavat näitä asioita harrastaa. Aallon kokemuksen mukaan ainoa varoitus, joka on toiminut, on mielenterveydellisiin riskeihin vetoaminen. "Hoitoon" joutuminen ei ole erityisen houkuttelevaa. Kannattaa siis kertoa, että kokemus on osoittanut okkultismin harrastamisen aiheuttaneen psyykkisiä ongelmia aina psykoosiin asti. Hän vakuuttaa, että okkultismiin tutustumisen ja perehtymisen seurauksena useimmilla todellakin ilmenee mielenterveyden ongelmia. (Aalto 1993, 179 - 180.)

Asialla on toinenkin puoli. Kokemuksemme mukaan nuoret tietävät tänä päivänä yllättävän paljon okkultismista. Vaikka kasvattajina vaikenisimme asioista, nuoret kyllä törmäävät niihin. Niemen mielestä nykyään on niin helppo päästä okkulttisia asioita lähelle esimerkiksi internetin, nuorten kirjallisuuden, musiikin ja elokuvien kautta, että aivan tavallisetkin nuoret voivat kiinnostua asioista ja joutua yhtäkkiä koukkuun. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Niemi kertoo, että hänet sai alunperin liikkeelle tiedon halu: "kaikkihan ovat ainakin jossain määrin kiinnostuneita yliluonnollisista asioista, tavalla tai toisella... mulla se vaan meni liian pitkälle" (Ahokas 1998, A18). Koska nuoret joka tapauksessa saavat asiasta hyvin helposti yksipuolista palvojen levittämää tietoa, on kasvattajien syytä hankkia totuudellista tietoa ilmiön haitoista ja valistaa nuoria siitä.

Erityisesti koululuokissa salamyhkäiset asiat leviävät hurjalla vauhdilla. Jos joku on lukenut okkultistisen kirjan tai kokeillut spiritismiä, pian puolet luokasta on tehnyt saman perässä. Esimerkiksi Noidan Käsikirja on kirjastojen lastenosastojen suosituimpia kirjoja. Niitä on monissa kirjastoissa kymmeniä kappaleita ja kaikki aina lainassa. Helena Rinne on havainnoinut lasten maailmaa samansuuntaisesti.

Ihan niinku jotain tapahtuis siinä tietyssä vaiheessa. Mä oon ainaki tuol meillä päin paljon kuullu sitä, että jos joku luokalla, esimerkiks ihan alahuokillaki, kiinnostuu vaikka tästä Noidan käsikirjasta, niin se leviää ku kulovalkee ja saa mukaansa ja siit tulee jotain ihan ihmeellistä, ett onks olemassa joku tämmönen

konkreettinen, mistä saa jännitystä elämään. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Myös Niemi tukee ajatusta, että kiinnostus mystisiin asioihin voi herätä musiikin, elokuvan tai jonkun kirjan kautta. Kokeilut okkultismin parissa ovat salaperäisyyden herättämää seikkailua, eivätkä nuoret useinkaan tiedä, mistä on todella kysymys. Hyvin pian kokeilut muuttuvat kuitenkin todellisuudeksi, joka vie mukanaan, jota ei pysty hallitsemaan ja josta ei niin vain pysty lähtemään pois. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Se on vähän samanlainen asia, kun laittaa kätensä johonkin maalipyttöyn, niin se on sitte käsi värjäytyny. Varsinkin jos se on semmosta maalia, joka täytyy jollain tärpätillä pestä pois, niin siinä onkin aikamoinen hankaaminen. Tässä on vähän sama juttu, että mustaan maaliin pannaan käsi ja se on sitten siinä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Saatananpalvonnan vastaisessa työssä Ahorinta korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Hänen mielestään juuri ennaltaehkäisevä työ on aitoa nuorista välittämistä. Hän korostaa, että kasvattajien tulisi hankkia tietoa asioista. Mitä enemmän on tietoa, sitä helpompi on lähestyä nuorta ja käyttää heidän omia tietolähteitään tavallaan heitä itseään vastaan auttaakseen heitä. Tämä katkaisee nuoren tekemisestä salamyhkäisyyden terän. (Jokela 1994, 12.) Ahorinta (1997) mainitsee, että nuorella voi olla ennakkokuvitelmiä siitä, ettei mikään ulkopuolinen vaikuttaja voi muuttaa harrastusta, kiinnostusta saatanalliseen kirjallisuuteen, musiikkiin, videokulttuuriin ja rituaalitekniikoihin, syvemmälle saatananpalvonnaksi. Toisin sanoen nuori uskoo voivansa itse kontrolloida elämysmatkaansa ja hänellä on todellisen tiedon puute siitä, mihin saatananpalvonta lopulta johtaa. (Ahorinta 1997, 125 - 126.)

5.2.2.3 Voiman ja vallan tavoittelu

Damphousse ja Crouch (1992, 224) esittävät tutkimustuloksenaan, että nuoret joutuvat tekemisiin satanismin kanssa, koska he haluavat nostaa kontrollintunnetta oman elämänsä tapahtumista. Valta on eräs syy hakeutua okkultismin pariin. Saatana voi tarjota itsensä syrjityiksi ja epäonnistuneiksi kokeneille mahdollisuuden vallantunteeseen ja kokemuksen vaikuttamisesta tapahtumien kulkuun (Rikkinen & Sohlberg 1999, 13). Niemi (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998) arvelee vallan haluamisen olevan yleensä tärkein syy siihen, miksi joku haluaa lähestyä Saatanaa. Samalla hän viittaa siihen, että nuoret eivät useinkaan näe Jumalan voiman toimivan, mutta Saatanan voima näkyy:

No, siin on se voiman haluaminen varmaan se ensimmäinen motiivi, että haluaa käyttöönsä semmosen ylikuonnollisen voiman, millä voi tehdä jotain temppuja tai ratkasta oman elämän vaikeuksia. Se on se suurin motiivi. Ja totta kai kiinnostus siihen, onko jotain semmosia voimia, jotka voi toimia. Jumalan voimasta paljon puhutaan, mutta harvassa paikassa näkee, että se toimii. Mutta sitte taas saatanan maailmassa aina on, että saadaan joku juttu toimimaan. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Sarin kaverit kutsuivat Sarin mukaan "illanviettoon", joka osoittautui saatananpalvojen kokoontumiseksi. Jossain vaiheessa iltaa hänelle tarjottiin vielä mahdollisuutta poistua, jos pitäisi suunsa kiinni. Pelko siitä, että koulussa tulisi kuitenkin vaikeuksia, sai Sarin jäämään. Hän oli jo nähnyt liikaa. Pelon lisäksi varsinaiseen palvojiin liittymiseen vaikutti Sarin tarve saada voimaa ja valtaa, jota palvojat lupasivat Saatanan antavan. Sari koki tarvitsevansa valtaa kotona veljeään vastaan.

Meillä oli kotona aika hankalaa mun veljen kanssa, että se oli ittesä kans kriisissä ja sit se kohdisti sen kriisin muhun. Mä oon kotona tuntemu olevani tosi heikko mun veljee vastaan. Ja tuntuu, että on niinku aina vaan painettu alaspäin. Yks mun ystävä sano, että hän kokee, että sul on jotain ongelmia jossakin, mutta hän tietää konsteja, millä sä voit tulla vahvaks ja kostaa. Tuntu hirveen hyvältä, että mä voisin olla vahva ja mä voisin kostaa niille, jotka on mua satuttanu. Sit heräs semmonen kiinnostus, että millä lailla mä voin tulla yhtä vahvaks ja mikä on se voima, joka saa mut voittamaan esimerkiksi mun veljen. Ne sano, että Saatana on niin mahtava herra, että se antaa sulle niin suuret voimat. Sä voit kävellä läpi vaikka mistä, eikä kukaan voi estää. Ja tuli tällöinen ahaa-elämys, että jos tää todella on totta, ni ei mun enää tarte olla vaan se sijaiskärsijä, vaan voi tavallaan nousta sieltä moukarin kanssa ja kohota voittajaks. (Sari 18.4.1998.)

Aallon (1993) mielestä saatananpalvonnan kautta valtaa hakeva ihminen on väliinpuotoaja, joka ei kykene vaikuttamaan omiin elinolosuhteisiinsa, ei voi muuttaa maailmaa, omaa ympäristöään tai omaa elämäänsä. Saatananpalvonnan kautta hän pääsee käsiksi voimiin, joita muilla ei ole, ja sitä kautta vaikuttamaan maailmaan. Aalto painottaa, että Saatana nimenomaan lupaa ihmiselle uuden mahdollisuuden hallita omaa elämäänsä sekä ennen kaikkea vaikuttaa muihin, mikä on tavattoman houkuttelevaa. Saatanan antama valta on kuitenkin petollista. Aluksi ihmisellä voi olla vallan tunne, mutta jonkin ajan kuluttua hän huomaa, ettei saanutkaan valtaa, vaan onkin itse asiassa marionetti. (Aalto 1993, 178.) Ensin ihminen siis tuntee olevansa vallassa, mutta myöhemmin huomaa olevansa itse toisen vallassa. Koukusta ulospääsy onkin sitten jo vaikeaa.

Miksi näin käy? Valehteleeko Saatana nuorille - niillekin, jotka häntä palvovat? Raamatun mukaan Saatana on valheen isä. Se on tullut vain varastamaan, tappamaan ja tuhoamaan. Ruotsalainen piispa Bo Giertz kuvaa pimeyden valtiasta näin:

Saatana ei luo uutta elämää. Hänen tahtonsa omistaa on rosvon eikä isän tahtoa. Hänen olemuksensa ei ole rakkautta, vaan pahuutta. Hän hallitsee saadakseen nauttia vallastaan ja nauttiessaan hän aina kiusaa muita. Juuri hänen sydämenlaatuaan kuvaa toteamus, että 'vahingonilo on ainoaa todellista iloa'. (Tervonen 1993, 11.)

5.2.2.4 Pettymys, viha ja kapina

Aivoissamme toimii kolme erilaista resurssia: voima, tieto ja arvo. Näistä tieto on tällä hetkellä selvästi ylikuormitettu ja taas arvot ovat vähenneet merkittävästi. Samanaikaisesti kun meidän energia- ja tietovaramme kasvavat suunnattomasti, esimerkiksi tietotekniikan muodossa, arvo- ja arvottomiskykymme vähenee romahdusmaisesti. Aivojen liikakuormitus johtaa informaatiovihamielisyyteen, joka puolestaan saa aikaan vihamielisyyden työtä, lakeja, sääntöjä, tiedettä kaikkia muita yhteiskunnan instituutioita vastaan, koska nämä kaikki lisäävät liikakuormitusta tiedon puolelle. (Bergström 1997, 35, 39.) Rinne on nuorten parissa pannut merkille, että saatananpalvonnan takana jylläävä voima, ikään kuin sen polttoaine, on viha.

...mä oon kipuillu tässä nyt vuoden verran ja se on paljastumu koko ajan, ett tää satanismi ja saatananpalvonta filosofiana ja voimana, niin se sitoutuu nimenomaan tähän ihmisen sisäiseen tuskaan ja siihen ahdistukseen ja vihaan, mitä ihmisellä on, ja katkeruutta. Ja sieltä se saa sen voimansa. (Riku Rinne 9.12.1998.)

Tomin vanhempien haastattelussa törmäsimme siihen, että viha kehittyi Tomissa jo hyvin pienenä. Syytä tähän vanhemmatkaan eivät osaa sanoa.

...alkuin ne kaks ensimmäistä vuotta me koettiin, ett se oli hirveen rauhallinen. Että meillä ei kukaan lapsista ollu niin rauhallinen kun hän. Minun mielestä hän nukku hyvin ja oli rauhallinen. Mut sitten jo kaks vuotiaana hänellä semmonen piirre sitten ilmeni, että ku se ei saamu jotakii rakennelmaa onnistumaa, ni se kiukustu niin yht'äkkiä niin rajusti, että se löi päätä lattiaan. Meidän piti olla vanhempina ihan valppaana jatkuvasti. Minun piti useita kertoja aina ottaa syyliin. Se ei tarvinnu kun minuutin kaks, ni se rauhottu ja asia oli taas ohi ja leikitkii voi jatkua. Tämmösiä äkkinäisiä kiukunpuuskia on ollu koko ikänsä

melkein, että tuonne kuuteentoista ikävuotee asti oon joutunut ottamaan syyliin, ku hän on raivostunu ja lyö nyrkkiä seinään tai oveen. Monessa ovessa kotona on ollu reikä, ku ei oo ehtiny mitään tekemää. Ett niin raju puuska on tullu sillä. (Tomin isä 24.1.1999.)

Tomi oli musikaalisesti hyvin lahjakas ja hän alkoi jo ennen kouluikää purkaa vihaansa musiikin kautta.

Sitten semmonen piirre myös oli silloin jo - - -vuotisesta alkaen melkein, että hän oli jonkun kaverin luona tuolla kylällä... Ku se tuli kaverin luota kotiin ni se oli hirmusen vihanen ja nyrkit pystyssä ja ihan hehku vihaa jollain tavalla. Meitä ihmetytti se, että mistä se tommosen! Ni minä sitte tein kerran ihan tikusta asiaa: ku se meni sinne kylään ni minä lähdin niinku kesken kaiken hakemaa pois sitä ihan tarkotuksella, että minä nään missä kodissa se käy ja kävin siellä huoneessa, missä ne leikkivät ja... Siellä oli se saman ikänen poika, ni niillä oli tehty sitt semmoset pienet händin vehkeet. - - Ne takovat itse sitten ihan tätä heavy-rockia paukuttivat menemään vehkeiden mukana. Että tuota ilmeisesti oli jo silloin tällästä saatanallista rockia. Minulle oli semmonen järkytys, että minä vieläkin yhdistän, ett täältä se vihan henki tulee kotiin kun hän tulee. (Tomin isä 24.1.1999)

Tomin vanhemmat arvelevat, että kouluaikana koetut pettymykset kasvattivat vihaa Tomissa edelleen.

Koulussa alko olla semmonen tilanne, että se siellä kiukustu johonkin kaverin sanomiseen ja tappeluja tuli päivittäin. Ja sitten kun kaverit huomasi siellä, että Tomin saa kiukustumaan äkkiä, ni se oli jokapäiväinen, joku aina nälvä ja teki niinkun pilaa koko ala-asteen ajan ja se oli semmosta kiusantekoa. Ja kaikki mitä tapahtu, kanneltiin Tomin syyksi. Ja opettajat usko. Ja kaikki tämä saatto kasvattaa paljon vihaa hänen sisimmässään. (Tomin isä 24.1.1999.)

Riku Rinne tähdentää, että kiinnostus okkulttisia asioita kohtaan alkaa usein nousta pettymyksen, turvattomuuden ja epäselvyyden pohjasakasta. Nämä saavat sydämessä aikaan voimakkaan tarpeen kapinoida jotakin vastaan, sulkea itsensä rakkauden ulkopuolelle, etsiä kuolemaa. Rinteen mukaan tämä on aika yleistä. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Ahorinta (1997, 125) nimeää pettymyksen omaan itseensä, toisiin ihmisiin, uskonnollisiin yhteisöihin sekä uskontoihin ja vallitsevaan yhteiskuntajärjestelmään yhdeksi yleisimmistä saatananpalvontaan johtavista syistä. Niemi (15.5.1999) korostaa myös pettymysten merkitystä ja toteaa: "Olipa pettymys millä elämän osa-alueella tahansa, nuori hakee jonkun asian, jolla kestää pettymys."

Hyrck arvelee, että paha kiehtoo meitä kaikkia, koska kosto tuottaa nautintoa ja mielihyvää. Varhaislapsuuden pettymykset ja hylätyksi tulemiset aiheuttavat katkeruutta, jota ei välttämättä edes tunnisteta. Tämän seurauksena on torjunta: "En halua olla kenestäkään enää riippuvainen. Siitä tulee niin paljon tuskaa." (Pyysalo 1999a, 58.) Tomin kohdalla kävi juuri näin. Kotona ja koulussa koetut pettymykset ja niiden synnyttämä viha saivat hänet jäädyttämään tunteensa.

Tomi sano, ett se on jäädyttäny ittesä, niinku tunteensa niin paljon, koska se sattuu, jos pitää tunteet pehmeinä. Pitkän aikaa se oli tosi täynnä vihaa ja katkeruutta... se oli itteesä kohtaan tosi julma... siitä näky se viha hirveen voimakkaasti, katkeruus kaikkee kohtaan. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Paloheimo puhuu torjutusta vihasta. Tällöin auttajan on luotava sellainen vuorovaikutus ja sellaiset olosuhteet, joissa henkilö uskaltaa tuoda vihansa julki. Hänen täytyy kokea, että hänellä on lupa olla vihainen. Vihaan on aina syytä, olipa se tiedostettua tai torjuttua. Ei ole aiheetonta vihaa. Paloheimo esittää ehkä vaikeastikin hyväksyttävän totuuden: kotivammaisuuden pohjana oleva lapsen viha on oikeutettua vihaa. (Paloheimo 1997, 62 - 67.) Vanhempien olisi hyvä antaa lapselle malli siitä, ettei vihaakaan tarvitse pelätä. Yksilöitymiseen ja itsenäistymiseen kuuluu monenlaisia tunteita, myös aggressiivisia. Mitä luontevammin lapsi saa kohdata niitä sisimmässään, sitä luottavaisemmin hän voi suhtautua elämäänsä. (Jarasto & Sinervo 1998, 92.)

Viha on sinänsä ihmiselle välttämätön tunne, murrosikäiselle itsenäistymisessä ja itsensä puolustamisessa. Oleellista on erottaa mielikuva, tunne ja teko toisistaan. (Pyysalo 1999a, 59.) Saatananpalvojat menevät vihassaan toiminnan tasolle. Se on korostettua kapinaa juutalaiskristillistä arvomaailmaa sekä yhteiskunnan vallitsevia humanistisia ja demokraattisia arvoja vastaan, vastakulttuurina, jossa asiat käännetään pääläelleen: hyvästä tulee paha ja pahasta hyvä. Yksilön kannalta se on jopa kapinointia äärimmillään ja pahoinvoivan ihmisen avunhuuto. (Rikkinen & Sohlberg 1999, 12.)

Jos mennään ajassa vähän taaksepäin, kapinointi oli huomattavasti 'kiltimpää'. Niemi sanoo, että ennen vanhaan käytiin salaa nurkan takana tupakalla ja "kossuhörpyillä". Ongelmat olivat pienempiä ja enemmän piilossa. Nykyään ne ovat pinnalla ja näkyvät joka paikassa. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Sitä mukaa, kun kapinoinnin muodot tulevat julkisuuteen ja niiden aiheuttama kohu laantuu, tilalle etsitään rajumpia kapinan välineitä. Aalto kuvailee tilannetta: "Kun seksikin on vapautettu, on löydetty uusi,

kielletty ja salaperäinen alue, okkultismi. Sen harjoittamisessa moni voi nähdä tien itsenäistymiseen vanhemmista." (Punkari 1993, 9.)

Myös tämän otsikon alla esille nousevat seikat liittyvät hyvin läheisesti rakkaudettomuuden kokemiseen, josta pettymys, viha ja kapina usein kumpuavat. Kuitenkin on huomattava, että pettymys, viha ja kapinakin ovat luonnollisia tunteita, joita jokainen varmasti kohtaa ja joita on lupa ilmaista. Näiden ilmaisemiselle tulisi löytää hyväksyttävät muodot, toisin sanoen sellaiset tavat purkaa niitä, etteivät ne loukkaa ketään. Vaikka pettymys ja viha puettaisiin sanoiksi, asioista voidaan päästä keskustelemalla yhteisymmärrykseen ja kompromisseihin. On hyvä, jos varsinkin kotona, mutta myös koulussa vallitsee ilmapiiri, jossa näitä tunteita on luvallista käsitellä ja opetella käsittelemään. Jälleen astuu kuvaan myös anteeksiantamisen ja -saamisen suuri etuoikeus.

6 Vastustajan saavutukset

Toiminnan tulokseen sisältyy aina mitattavissa olevia jälkiä arvioimisesta ja arvottamisesta, tiedosta, energiasta ja lisäksi ympäristöstä, jota toiminta koskee. Tekemisemme arvo näkyy jättämissämme ”jäljissä”. (Bergström 1997, 26.) Tässä kappaleessa tarkastelemme saatananpalvonnan jättämiä jälkiä, vaikutuksia, nuoreen itseensä sekä hänen ympärilleen.

Tutkimuksensa perusteella Sahamies (1997) jakaa saatananpalvonnan vaikutukset haastateltaviensa omien kokemusten perusteella myönteisiin ja kielteisiin. Myönteisiä ovat elämänlaadun paraneminen, identiteetin vahvistuminen ja jumalasuhteen löytyminen, kielteisiä taas sisäinen ja ulkoinen muutos, pelot, mielenterveydelliset ongelmat ja kiusaukset. Kiusauksilla Sahamies tarkoittaa sitä, että hänen haastateltavansa Kaisa ja Päivi kokivat olevansa Saatanan kiusaamia vielä uskoontulonsa jälkeenkin. Vaikutusten kokeminen joko myönteisenä tai kielteisenä riippuu selvästi saatanakäsityksestä ja palvojan elämänvaiheesta. Hänen haastateltavistaan satanistipappi Hans kokee satanismiin pelkästään myönteisenä. Se on vahvistanut hänen identiteettiään ja parantanut elämänlaatua. Hans ei olekaan kokenut persoonallista pahaakaan eikä usko siihen. Satanismi on hänelle elämänfilosofia, ja tältä pohjalta onkin helpompi ymmärtää, että hän on kokenut sen vaikuttavan elämäänsä myönteisesti. On löytynyt jonkinlainen identiteetti ja maailmankuva. Onko hänen elämänfilosofiansa yleisesti hyväksyttävä ja myönteisiä arvoja korostava - onkin toinen asia! Kaisa ja Päivi uskovat persoonalliseen pahaan. He pitivät saatananpalvonnan ainoana myönteisenä seurauksena sitä, että sen kautta he lopulta tulivat uskoon ja löysivät suhteen Jumalaan. Tätä sahamies tarkoittaa, kun hän puhuu saatananpalvonnan myönteisenä seurauksena jumalasuhteen löytymisestä. Muuten he kokivat saatananpalvonnan pelkästään kielteisenä. (Sahamies 1997, 88 - 93; ks. myös Sahamies 1998, 8.)

Sahamiehen (1998, 1999) kokemus tutkimuksensa ja tekemänsä nuorisotyön pohjalta on, että ennemmin tai myöhemmin hänen tapaamansa lapset ja nuoret ovat kokeneet saatananpalvonnan kielteisenä asiana elämässään. Joillekin siitä on muodostunut koko elämää varjostava pelkotilojen vankila. Keväällä 1998 hän tutki myös spiritismiä. Kaikki hänen haastattelemansa lapset ja nuoret olivat lopettaneet pelaamisen sen takia, että he olivat kokeneet spiritismin vaikuttaneen kielteisesti heidän elämäänsä. (Sahamies 1998, 8; A. Sahamies, nuortenilta 23.4.1999.)

6.1 Myönteiset vaikutukset

Omassa tutkimuksessamme emme tutkineet satanismiin vaikutuksia, mutta esille tuli joitakin saatananpalvonnassa koettuja myönteisiä vaikutuksia. Palvojat itse kokevat jengin usein osittain myönteisenä asiana. Sarista tuntui palvontajengiin lähtiessään siltä, että jengi on tukiverkko, jonka läpi mikään muu ei pääse satuttamaan häntä, paitsi verkko itse. (Sari 18.4.1998.) Jengin ja musiikin kautta hän myös koki olevansa vahva jo ensimmäisestä illasta lähtien.

Siellä koki, että mähän oonki todellisuudessa vahva. Ja tavallaan se petollinen vahvuuden tunne, mikä tuli niitten ihmisten, sen musiikin ja sen ilmapiirin kautta... se oli tavallaan semmosta köyttä, mikä kierty ympärille ihan niinku mustekalan lonkero. Se kisko tunnemaailman kautta syvemmälle siihen mukaan. (Sari 18.4.1998.)

Belitzin ja Schachtin (1992) tutkimus vahvistaa Sarin kokemusta siitä, että jengi antaa nuorelle jotain, jonka tämä kokee myönteisenä. Palvonnassa mukana olleet usein kokivat ryhmän ensimmäiseksi paikaksi, jossa heidät hyväksyttiin sellaisena kuin he olivat. (Belitz & Schacht 1992, 860.) Kuitenkaan heidän ryhmässä toteuttamaansa arvomaailmaa ei pidetä yleisesti hyväksyttävänä tai myönteisenä. Liebkind (1998b) viittaa Tajfeliin (1978, 1986), joka olettaa, että ihmisillä on useammin myönteinen kuin kielteinen kuva itsestään. Koska osa tästä minäkuvasta tai identiteetistä määräytyy ryhmäjäsenyyksistämme, näemme oman ryhmämme mieluummin myönteisessä kuin kielteisessä valossa. (Liebkind 1998b, 309.) Niinpä saatananpalvojatkin näkevät oman ryhmänsä heille tärkeänä myönteisenä osana elämäänsä. Myönteisenä siksi, että se antaa väylän purkaa omaa pahaa oloaan ja kostaa tai siksi, että on joku joka välittää.

Ryhmän ja erityisesti jengin vaikutukset käyttäytymiseen eivät suinkaan ole aina myönteisiä, vaikka jengiin kuuluvasta voi tuntua siltä. Jengissä on pomo, joka käyttää valtaansa - tai mielivaltaa - jengiläisiin. Ahorinta väittääkin, että palvontajengien johtajat ovat tietoisia okkultismiin liittyvästä vallasta ja miten sen kautta voidaan kasvattaa ihmisessä olevaa pelkoa sekä hallita tällä pelolla. Pelkoon ei välttämättä edes liity mitään satanismiin perusteita. (Jokela 1994, 12.) Milgramin tottelevaisuuskokeessa todistettiin ihmisten olevan erittäin suuressa määrin manipuloitavissa ja auktoriteettien pelon alaisia. Monet olivat valmiita antamaan kuolettavan sähköiskun toiselle henkilölle, kun auktoriteetti sitä vaati. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että he lukivat mittarista iskun olevan vakavan vaaran

ohittava arvoituksellinen merkintä XXX. Lisäksi uhri ähki, voihi ja pikku hiljaa kirkui, vaati pois pääsyä ja sanoi saavansa sydänvian. Perusasetelmassa kuitenkin 65% totteli ja teki kokeen loppuun saakka auktoriteetin niin käskettyä. (Helkama 1998, 285 - 287.) Auktoriteetin tai ryhmän alaisena minätietoisuus - tietoisuus siitä, mitä teen, mitä se vaikuttaa ja kuka siitä on vastuussa - alentuu. Ihminen, jonka henkilökohtainen minätietoisuus on alentunut, unohtaa itsensä. Hän on ulkoisten ylykkeiden johdettavissa ja käyttäytyy impulsiivisesti ja emotionaalisesti. Se, jonka julkinen minätietoisuus on alentunut, ei piittaa säännöistä tai muiden odotuksista. (Myllyniemi 1998, 331.) Vaikka nuori kokisi jengin vaikutuksen myönteisenä, se ei välttämättä ole myönteinen yleisesti hyväksyttäviin myönteisiin arvoihin nähden. Jos jengin mukana uskalletaan tehdä enemmän pahaa ja se tuntuu itsestä hyvältä, ei se kuitenkaan ole hyvää siinä mielessä kuin hyvä käsitetään.

Saatananpalvojat saattavat kokea saavansa Saatanalta yliluonnollista voimaa henkilökohtaisestikin - ei vain jengin antamaa voimaa ja turvaa. Niemi kertoo tunteneensa itsensä toisaalta vahvaksi, toisaalta pohjattoman heikoksi. "Aina heikolla hetkellä saatananpalvonta antoi kummallista voimaa." (Ahokas 1998, A18.) Saatanan antama voiman tunne oli Sarin mukaan petollinen. Eräs äiti kertoo saatananpalvojapoikansa sanoneen, että Saatanasta saa voimaa, "mutta voima ei kannaa, vaan aina väsyttää ja vituttaa" (Auvinen 1998a, 8). Myöhemmin Sari koki saavansa Saatanalta yliluonnollista valtaa tehdä asioita. Se tuntui hänestä toisaalta hienolta ja on siksi mainittava saatananpalvonnan myönteisenä vaikutuksena. Se houkuttelee nuoria mukaan saatananpalvontaan.

Oli kontrolli muuttaa toisten ihmisten mielialoja ja aiheuttaa asioita. Esimerkiksi jos äiti on tiskaamassa, ni pudottaa siltä astiat käsistä ajatuksen voimalla tai kun ollaan nousemassa autosta pois, niin lukita ovet, aiheuttaa yleistä hämmennystä. Mutta en siirtänyt mitään esineitä tai muuta. Sillon, kun niin tapahtui, tuntu, että se voima tuli suoraan pimeydestä, ei ihmisestä. (Sari 18.4.1998.)

Saatananpalvonnan ja muun okkultismin parissa tapahtuu paljon vastaavia yliluonnollisia asioita. Sekä Sari että Päivi kertoivat näistä. Samoin Rinteelle tulleet nuorten lähettämät sadat kirjeet viestivät nuorten yliluonnollisista kokemuksista. Samalla kuitenkin on todettava, että yliluonnollisia asioita alkoi tapahtua niin Sarin kuin Päivinkin elämässä ilman, että he saattoivat niihin vaikuttaa. Molemmilla ne johtivat pelkoihin ja ahdistuksiin. Myönteisenä koettukin kääntyi siis lopulta saatananpalvonnassa palvojia itseään vastaan. Pelosta lisää luvussa 6.2.2.

6.2 Kielteiset vaikutukset

6.2.1 Ulkoinen muutos

Ahorinta varoittaa leimaamasta ketään saatananpalvojaksi pelkkien ulkoisten merkkien, mustien hiusten, mustien vaatteiden tai okkultististen symbolien käyttämisen perusteella. Monesti vaatetus ei edes muutu, vaan nuori salaa yhteytensä okkultismiin kotona. Sarin ulkoinen olemus ei vaatteiden, hiusten tai meikkien puolesta muuttunut lainkaan hänen palvoijissa ollessaan. Ahorinnan mielestä vanhempien tulisi kuitenkin herätä viimeistään siinä vaiheessa, kun nuoren ystäväpiiri vaihtuu täydellisesti ja hän on toistuvasti poissa koulusta (Reinikainen 1996, 7).

Ahorinnan mukaan ainoaksi kunnolliseksi ja todelliseksi saatananpalvonnan tunnusmerkiksi jääkin, että ikätoverit huolestuvat tämän nuoren käyttäytymisestä ja nimen omaan sen voimakkaista käyttäytymisen muutoksista (Harkki 1999, 39; Televisio-ohjelma 20.20. 19.3.1999). Kirkon AV-keskus julkaisi tositarinaa perustuvan opetusfilmin saatananpalvonnasta. Kun Minna filmissä liittyi palvojiin, koulunkäynti ei enää kiinnostanut ja se loppui lopulta kokonaan. (Reinikainen 1996, 7; Taival 1994, 3.) Tiikko tietää, että jengissä korostetaan yksilön vapautta valita, mitä haluaa tehdä ja mitä ei. Siihen kuuluu sekin, että voi itse päättää, meneekö kouluun vai ei. (Pulling 1989, 12.)

Sahamieskin (1998) tuo esiin, etteivät ulkoiset merkit välttämättä tee kenestäkään saatananpalvojaa. Ne voivat kuitenkin olla merkki osallisuudesta saatananpalvontaan jos samalla käyttäytymisessä alkaa ilmetä tavallisuudesta poikkeavia piirteitä: kaveripiiriin äkillinen vaihtuminen, salailu, yölliset selittämättömät poissaolot, rakkaudettomuus toisia kohtaan ja kristillisten arvojen kieltäminen. (Sahamies 1998, 8.) Muita ulkoisia merkkejä voivat olla kiinnostus okkulttisia teoksia tai paranormaaleja ilmiöitä kohtaan, kuoleman ja veren ihannointi, saatanallisen musiikin säännöllinen kuuntelu, huumaavien aineiden säännöllinen käyttö, julmuus eläimiä kohtaan ja arvet käsissä ja kehossa (Auvinen 1998b, 9). Tiikko on huomannut kaikkien tällaisten lasten ja nuorten sulkeutuvan mielellään omiin oloihinsa pimeään huoneeseen. Tytär harjoitti siellä yksinäisyydessä joitakin rituaalejaan. (Pulling 1989, 13.) Ahorinta vahvistaa, että palvojiin lähtenyt nuori alkaa viihtyä yksin pimeässä ja on öitä poissa kotoa. Hän aiheuttaa itselleen vammoja muun muassa viiltelemällä. (Reinikainen 1996, 7.)

Silmät ovat sielun peili. On mielenkiintoista todeta, että sisäiset muutokset kuvastuvat silmistä. Tiikko väittää, että palvojien silmät ovat aina kovat (Kirkko teki

varoittavan... 1994, 23). Myös Sarin opettaja oli huomannut Sarin silmistä, että jotain on vialla.

Se psykan opettaja sano, ett sun silmissä ei oo nyt kaikki hyvin. Vaikka pystyisi peittäään kaikki tunteet semmosen maskin sisään, niin kuitenkin mä oon sitä mieltä, että silmistä on niin suora yhteys sydämeen, ett se, mitä sisällä on, näkyy sitä kautta. (Sari 18.4.1998.)

6.2.2 Sisäinen muutos

Niemen (1999) mukaan saatananpaltvonta ei ole sitä, miltä se näyttää, sitä mitä sen luullaan olevan. Saatananpaltvoissa tulee esiin sisäisen kuoleman aikaansaama ulkoinen muutos. Kun on sisäisesti kuoltu, se alkaa näkyä ulkoisesti pyrkimisenä pelottavaan ulkonäköön ja käyttäytymiseen. Sisäinen kuolema kuljettaa kohti ulkoista kuolemaa. (Niemi 1999, 108.) Ahorinta puolestaan huomauttaa, että tietyssä vaiheessa, tunteen sisäistyessä ulkoiset tunnusmerkit jäävät vähemmälle (Lantto-Tolvanen 1998, 5). Myös Tomin sisko Hanna (18.1.1999) tuo esiin, että kun paltvojat menevät todella pitkälle, he lakkaavat käyttämästä mustia vaatteita ja toiminnasta tulee muutenkin todella salaista.

Ahorinta mainitsee, että saatananpaltvonnan seurauksena ihmisestä poistuu ensin rakkaus. Hänestä tulee kylmä ja tunteeton. Satanisti on muutoin samanlainen, mutta tämä osoittaa kiintymystään niille, jotka ansaitsevat sen. (Partanen 1999, 6; ks. kuvio 4.) Ahorinta (1997) kertoo saatananpaltvontaan ajautuvan persoonallisuuden muuttuvan voimakkaasti. Kun yksitoistavuotias Minna myi sielunsa Saatanalle, ennen avoin, hymyilevä tyttönen muuttui sulkeutuneeksi ja vihamieliseksi. Sisäinen muutos ei ole kaikilla samanlainen. Se voi näkyä vihamielisyytenä ja rauhattomuutena. Tyypillisimmillään yksinäiset saatananpaltvojat ovat aluksi syrjään vetäytyneitä ja käyttäytyvät omituisesti. He jäävät erilleen muista, tavallaan erakoituvat. (Ahorinta 1997, 126; ks. Reinikainen 1996, 7.) Tiikko kertoo saatananpaltvojatyttärensä olleen kotona suunnattoman levoton ja ahdistunut. Erityisesti alituinen väsymys kiinnitti huomiota. Se oli totaalista väsymystä. Hän lisää muiden saatananpaltvojen äitien huomanneen saman oireen. Tyttö olisi vain maannut sängyssä tekemättä mitään. (Pulling 1989, 13.) Rikkisen ja Sohlbergin (1999, 12) tutkimuksien mukaan saatananpaltvojan elämän perusvireeksi voi tulla synkkyys ja depressiivisyys. Tomin luonnetta ei saatananpaltvonnasta huolimatta leimaa synkkyys. Hannan mielestä Tomi on kotona hyvätuulinen. Jos hänellä olisi yllään tavalliset vaatteet, ei uskoisi, että hän on saatananpaltvoja.

Kuitenkin Tomin palattua saatananpalvojen menoista tai kuunneltua kotona palvojen musiikkia, hänen luonteensa muuttuu.

Kun se on kotona ja jos sillä ois toiset vaatteet, ni kukaan ei ikinä uskois, ett se on saatananpalvoja. Se on tosi lepponen ja hyväntuulinen. Mutt sitt sen huomaa ku se ollu poissa niissä menoissa, ni se on ihan erilainen vähän aikaa, tosi etäinen ja viilee... ja niinku vihaa. Tai jos se kuuntelee omassa huoneessaan sitä palvojamusiikkia, ni se on vihasen olonen ennen ku se pääsee taas siitä yli. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Aallon kokemuksen mukaan tyypillinen oire on aivan tavallisen nuoren yhtäkkinen luonteenmuutos erittäin aggressiiviseksi. Aggressiivisuus saattaa tulla ilmi erityisesti, jos henkilö joutuu tekemisiin ehtoollisen vieton, uskontunnustuksen, rukoilemisen tai Raamatun lukemisen kanssa. Reaktio voi olla hyökkäävä, manaava tai kiroava. Kristinuskosta keskusteltaessa henkilön katse voi muuttua. Silmiin tulee terävä, pistävä katse, ikään kuin joku muu katsoisi hänen kauttaan. Koko kasvojen ilme jäähmettyy ja muuttuu "patsasmaiseksi". (Aalto 1993, 177.)

Koch kiteyttää edellä ilmenneet ulkoiset muutokset ja lisää niihin huolestuttavan usein esille tulevan elämänhallinnan menettämisen ja elämään kyllästymisen. Hän puhuu "okkulttisesta riippuvuudesta". Okkultistiset puuhailut, kuten taikominen, manaaminen, tietoinen liitto paholaisen kanssa aiheuttavat vaikeita sielullisia häiriöitä, jotka näkyvät masennustiloina, melankoliana, raivoamisena, elämään kyllästymisenä ja sielullisena jakautumisena, jollaista esiintyy myös psykoosin ja neuroosin taudinkuvissa. (Tervonen 1993, 11.) Aalto pitää varsinaisena ongelma-alueena sitä, että satanismi voi synnyttää mielenterveydellisiä ongelmia (Aalto 1993, 177). Hän tuo lisäksi esille, että saatananpalvontaan pahasti sekaantuneelle tyypilliset mielentilat voivat näyttää normaaleilta mielenterveysongelmilta, kuten akuutilta psykoosilta, skitsofrenialta tai rajatilalta. Kuitenkin kysymyksessä voi olla pahan valtaan joutuminen. Siksi onkin oltava varovainen ja osattava selvittää, mistä todella on kysymys. Ero tavallisen mielenterveysongelman ja okkultismin seurauksena syntyneiden mielenterveyden häiriöiden välillä näkyy esimerkiksi siinä, jos voidaan todeta oireiden alkaneen okkultismin harjoittamisen myötä. (Punkari 1993, 10.) Lisää okkultismiin liittyvistä mielenterveyden ongelmista luvussa 7.4.

Ahorinta varoittaa, että huipulla kestävät vain vahvat; heikot murtuvat ja sekoavat. Heille ei kerrota, mitä on luvassa loppuvaiheessa. Tällaisia nuoria on mielisairaaloiden suljetuilla osastoilla. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Hän jatkaa, ettei saatananpal-

vontaa harrastavien nuorten psyyke usein kestä kovinkaan kauan. Suurena vaarana on tällöin elämän päättäminen oman käden kautta. (Ahorinta 1997, 126.)

Elämään kyllästyminen, kuoleman ihannointi ja itsetuhoisuus näyttävät olevan saatananpalvonnan sisäisenä seurauksena enemmän sääntö kuin poikkeus. Ahorinta toteaa viehtymyksen kuolemaan olevan silmiinpistävän yleistä. "Saatana pelastaa!" (Ahorinta 1997, 126.) Heino pitää tätä saatananpalvontailmiön vakavimpana puolena, johon poliisin on vaikea puuttua. Vuoden 1998 aikana suojelupoliisille kertyi aikaisempaa enemmän tietoja saatananpalvontaan liittyvistä itsemurhista. (Kylätasku 1999b, 8.) Poliisi on epätietoinen itsemurhien yhteydestä saatananpalvontaan. Niiden epäillään liittyvän ilmiöön, mutta varmoja tietoja ei ole. (Ojansivu 1998, A5.) On luonnollista, ettei poliisi saa selville nuorten asioita niin hyvin kuin nuorten parissa toimivat nuorisotyöntekijät, jotka uskovat ilmiön todeksi, ottavat nuorten hädän vakavasti, ovat valmiita kuuntelemaan ja tarjoavat apua. Niemi todistaa kokemuksesta palvonnan johtavan itsemurhiin. Hän kertoo nuorten palvontaan sekaantuneiden hakevan apua, koska he pelkäävät tappavansa itsensä.

Muhun paljon otetaan yhteyttä kans sillain, että auta mua, että mä tapan itteni jos en mää saa apua näihin juttuihin (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998).

Tiikon 12-vuotias tytär oli tehnyt verivalan Saatanalle. Hän hoki, ettei häntä voi kukaan enää auttaa. Ainoa apu olisi, jos tappaisi itsensä ja antaisi elämänsä Saatanalle. (Kirkko teki varoittavan... 1994, 23.) Äiti kertoo näin:

Itse tiedän hänen yrittäneen itsemurhaa kerran, mutta hän sanoo tehneensä sen kolme kertaa, kun hänestä tuntui, ettei hän enää jaksaa elää. (Pulling 1989, 13.)

Itsetuhoisen käyttäytymisen syy voi olla, että jengi vaatii näyttöä. Palvojajengeissa arvotaan, kenen vuoro on uhrata itsensä Saatanalle. Etukäteen ei tiedä, milloin mahdollisesti oma vuoro koittaa.

Ne arpoo toinen toisille semmosia uhrapäiviä. Tomille oli arvottu... (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Niemi selittää itsemurhien logiikkaa saatananpalvonnassa. Hän kertoo, että sillä ostetaan Saatanan läheisyyttä. Lähtökohta on kristinuskon vastaisuus. Kristinuskossa on yksi uhri, Jeesuksen ristinkuolema ja veren vuodatus kaikkien puolesta, ja siihen uskomalla saadaan

vapaus. Saatananpalvonnassa Jeesuksen uhri halvennetaan ja tehdään tyhjäksi; ihminen itse vuodattaa verta ostaakseen hyväksyntää Saatanalta. (P. Niemi, tiedotustilaisuus 12.4.1999.) Kivun, kuoleman ja jopa helvettiin päätyminen uskotaan olevan hyviä asioita, joita kannattaa etsiä. Saatana kääntää kaiken väärin päin.

Jos tekee itelleen pahaa, ni ajattelee, että joo ei se oo mulle pahaa. Mutta siinä on niin hukassa, ett saatana on saamu valehdeltua, että se paha mitä tekee onki hyvää ja sillon kipu ei oo kärsimystä ja kuolema ei oo paha asia, vaan päinvastoin. Kaikki kun on kääntyny väärinpäin, niin kuolema ja kipu ja tuska onki niitä hyviä asioita ja kaikki on ihan väärinpäin. Hyvin suuri osa tietää sen, että ne on menossa helvettiin, mutta ne ajattelee niin, että ne hallitsee siellä Saatanan kanssa, jollon Saatana on niitten kaveri ja ne kiduttaa siellä niitä niille inhottavia ihmisiä tai niitä, joita ne vihaa. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Ennen itsetuhopäätöstä nuori haluaa Ahorinnan (1997) mukaan jollakin tavoin ilmaista aikeensa. Tunnusmerkkeinä voivat olla käyttäytymisen muutos, aggressiivisuus, ahdistuneisuus sekä erilaisten symbolien piirtäminen ja itsetuhoalusta kertovat kirjoitukset ja piirrookset. Merkit ovat jälkikäteen arvioituina selvästi havaittavia, mutta usein ne jäävät meiltä ymmärtämättä ja näkemättä. (Ahorinta 1997, 126; ks. Oinas 1997, 9.) Tomi sotki huoneensa seinät omalla verellään ja piirteli niihin symboleita uhripäivänsä lähestyessä.

Nuoret soittavat Ahorinnan matkapuhelimeen useita kertoja päivässä. Alkoipa puhelu avunpyynnöllä tai vihamielisellä toteamuksella, todelliset syyt soittamiseen tuntuvat usein olevan "ne pelot, kun Saatana hyppii koko ajan silmille". (Ulmanen 1999, 35.) Niemi kertoo kokemuksen todellisuudesta:

Sitte kun ne asiat tosiaan tapahtu ja tuli todeks mun elämässä, niin se oli ihan järkyttävää. Sanotaan, että kun 14 - 15 -vuotiaana joutuu semmoseen myllyyn, niin on kyllä itku todella lähellä, että siis kun kummittelua ja poltergeist-ilmiöitä ja tämmöstä niinku tapahtuu, niin se on ihan kauhee se pelko, mitä se aiheuttaa, kun tajuaa, että tää on totta ja mä en voi tälle enää mitään. Monta kertaa mä heräsin semmoseen ihan ylikuonnolliseen ahdistukseen ja siihen, että joku istuu mun mahan päällä ja kuristaa ja ei siinä ketään ollu kuitenkaan. Tai että joku tulee kämppään ja ovet paukkuu ja ei oo ketään kuitenkaan missään ja tämmösiä ett ihan niinku saatanan yhteydenottoja ja totta kai niistä seuraa hirveet pelot. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Myös Sari kertoo Saatanan läsnäolon ja ilmestymisen olleen heti ensimmäisistä kerroista alkaen ahdistavaa. Kuitenkin touhu jollain tavalla kiehtoi häntä vielä silloin, koska hän toteaa,

että jokin hänessä silti halusi olla läsnä oudoissa tapahtumissa. Silloin hän oli vielä porukassa, ei yksin. Jengi oli koolla jossakin kodissa.

Semmonen asia, minkä muistaa kaikkein parhaiten, on se, ett sillon oli kuitenkin tosi lämmin ilta ja lämmin talo, mutt yht'äkkiä tuntu ku ois ollu jossain kellaris-sa tai jossain keskellä talvea. Tuli tosi kylmä. Ja tuntu, ett se kylmyys tavallaan tulee ihan läpi, ett se menee ihan luuytimeen asti. Se pureutuu koko ruumiin läpi ja kietoo semmoseen kylmään vaippaan. Se tuntu tosi musertavaltakii jossain mielessä, ett aatteli, että mikä saa mut tunteen tällä tavalla. Sillonki vielä aatteli, ett enhän mä oo kenenkään käskyvallon alla enkä kenenkään muun voiman alla, ett mikä voima on kuitenkin se, mikä latistaa sillä lailla, jäädyttää täysin. Tuntu, että jollain on pääsy mun aivoihin, että joku tarkkailee koko ajan. Semmonen tunne, että nyt on kiinni jossain piuhassa, mistä joku pitää kiinni ja kattoo koko ajan jostain, ett missä sää oot ja mitä sä teet. - - Se, mikä tuntu hullulta oli, ett kuitenkin şisällä oli joku, joka halus pysyy siellä (Sari 18.4.1998).

Erikson (1982) käsittelee pelkoa ja ahdistusta. Molempiahan esiintyy saatananpalvojilla. Hänen mukaansa tulee oppia tekemään ero pelon ja ahdistuneisuuden välillä. Pelko on pelokkuudentila, joka kohdistuu erillisiin ja havaittaviin vaaroihin, niin että näitä voidaan järkevästi arvioida ja realistisesti vastustaa. Ahdistuneisuus on epämääräinen jännitystila, joka suurentaa ja jopa aiheuttaa ulkonaisen vaaran harhakuvan osoittamatta mitään keinoa, jolla vaaraa vastaan voi puolustautua tai sen voittaa. Nämä kaksi pelkäämisen muotoa esiintyvät usein yhdessä. (Erikson 1982, 401.) Okkultismiin sekaantuneilla nuorilla pelot kohdistuvat usein yliluonnollisiin, ei havaittaviin vaaroihin, joita ei voida järkevästi arvioida ja realistisesti vastustaa. Siksi ne aiheuttavat tavallisen pelon lisäksi suurta ahdistusta. Voisiko tämä ahdistus olla aiheuttamassa jopa harhakuvan ulkonaisesta vaarasta, niin kuin Erikson väittää? Eivätkö nuorten kokemukset persoonallisesta pahasta sittenkään ole todellisia? Sari kuvailee joitakin hyvin konkreettisia tilanteita, joissa Saatana on osoittanut hallitsevansa häntä. Nämä kuvaukset ovat myöhemmältä ajalta, kun hänen saatananpalvontaharrastuksensa oli syventynyt.

Tuli sellain musertava läsnäolo, ett se lonkero ympärillä kiristyy ja näyttää sen, ett kato mä asun jo teillä. Ett vitsit ollaan nyt jo pitkällä tällä tiellä! Se oli toisaalta tosi pelottavaa. Aatteli, että onks täällä kotona todella joku muu kun minä. Se oli semmosta kissa-hiiri-leikkiä ja minä olin se hiiri. - - Monesti, kun oli yksin kotona ja teki jotain omia hommia, ni yht'äkkiä saatto CD pysähtyä. Sitä seuras yleensä semmonen olo, ett nyt joku tuijottaa mua. Sitt hirveen usein, kun menin takaisin huoneeseen... mä olin ensi sytyttäny kaikki valot päälle... mä menin mun huoneeseen, niin yht'äkkiä sammuu joko mun huoneesta tai olohuo-

neesta valo. Sitt saatto oottaa, ett mitä tapahtuu seuraavaks. - - Yksi mieleenpainuvimmista kokemuksista on ollu se, ett kun on ollu kirjottamassa jotain koululäksyjä tai jotain kirjottaa jollekin, nin yht'äkkiä, kun alkaa kattoon sitä tekstiä, niin se ei oookkaan ollenkaan sitä, mitä on kirjottamu, vaan se on jotain ihan muuta. Se on saattamu olla englanniks jotain kirousta tai kirjettä joltain hahmolta pimeydelle. Tavallaan siinä tuli semmonen olo, ett onks mun sisällä joku, joka tekee jotain, mitä mä en tiedä. (Sari 18.4.1998)

Sari sai Saatanalta myös korvin kuultavia käskyjä. Hän kuvailee niitäkin todella ahdistaviksi.

Tuntu, ett ne on niitä kaikkein ahdistavimpia hetkiä. Tuntu ett siellä aivoissa on joku, joka kontrolloi. Ja sitt jos jätti jonkun tekemättä, ni siitä seuras heti rangaistus. Ett sitt... mulla ainakin kaikein pahinta mitä mä tiesin oli se ett jos mä heräsin keskellä yötä... ja... tunsin ja näki, ett joku seisoo oviaukossa. Ja sitt ties, ett jos olisin tehnyt sen mitä käskettiin tehdä, niin olisin nukkunu tämän yönikin kunnolla. Ett tavallaan semmost kauheeta suorittamista. Koko ajan pitää tehdä tiettyjä asioita, ett se pysyy se... ähhh! tavallaan se kanava pysyy auki. Ett heti jos siihen tulee omaa tahtoa tai jotain muuta väliin, niin se on aina rangaistavaa sitte. (Sari 18.4.1998)

Nämä asiat tapahtuivat Sarin ollessa yksin, ilman jengin rohkaisevaa vaikutusta. Ne aiheuttivat hänessä pelkoa ja ahdistuneisuutta ja olivat niin konkreettisia, että on vaikea pitää niitä ulkonaisena harhana. Tällaiset kokemukset ja niiden aiheuttamat pelot selittävät varmasti mielenterveydellisiä ongelmia, joita saatananpalvelon seurauksena yleisesti ilmenee.

6.2.3 Toisiin kohdistuva uhka

Saatananpalvelonta ei ole ongelma vain palvojen itsetuhoisen käyttäytymisen takia. Tappouhkauksia kohdistetaan myös toisiin palvojiin, perheenjäseniin, ja sivullisiin. Tomin perhe eli tappouhkausten alla, kun Tomille oli jengissä arvottu uhripäivä. Hän uhkasi tappaa koko perheen ennen oman henkensä antamista.

Se oli puhumu jo pitkän aikaa, ett hän ei elä - - vuotiaaks ja ett ennenkö hän tappaa ittensä, ni hän tappaa koko perheensä. - - Sitte ku ne tiedot valu meidän vanhemmille, iskä ja kaikki muutkin jutteli sen kanssa. Ihmiset eri puolilla Suomee rukoili ja paastos sen puolesta. No sitte Tomi sano, ett ei hän vissii nyt rupee mitää tekemää. Sitt se oli sinä viikonloppuna vaan sotkeru huoneensa yltä päältä verellä. Ne sitte iskän kanssa yhdessä putsas sitä huonetta ja se oli menny ihan levollisesti ohi. Mutt nyt taas syksyllä iskä oli löytäny sen huoneesta lisää tämmösiä uhkauksia. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Saatananpalvojaryhmissä on nimilistoja kristityistä, mm. seurakuntien työntekijöistä. He rukoilevat eli manaavat näiden kristittyjen perheiden hajoamisen puolesta. (Aalto 1993, 177.) Haastateltavamme Sari kertoi, että jengistä lähetetään urkkijoita seurakuntiin ottamaan selvää saarnaajien ja pappien heikkouksista. Pimeyden alttarille kannettuina ne ovat aseita, kun hyökätään näitä henkilöitä vastaan. (Sari 18.4.1998.)

Ulkopuolisiin kohdistuvista saatananpalvonnan vaikutuksista Aalto on huomannut auttajan näkökulmasta, että selittämätön väsymys voi olla seurauksena, jos on satanistin kanssa tekemisissä tai vain käsittelee tai puhuu avoimesti näistä asioista. Hän kuvailee tunnetta käsittämättömäksi, mutta väittää itse kokeneensa tällaisen väsymyksen. (Aalto 1993, 177.)

Kaiken kaikkiaan saatananpalvonnan vaikutukset ovat kielteisiä - nekin, jotka aluksi voivat tuntua palvojasta itsestään myönteisiltä. Sekä ulkoisten että sisäisten merkkien tunnistaminen voi auttaa vanhempia ja opettajia havaitsemaan, milloin nuori kiinnostuu saatananpalvonnasta tai alkaa syvemmin harrastaa sitä. Vaikutusten vakavuus, kuten mielenterveydelliset ongelmat, itsetuhoisuus ja ulkopuolisiin kohdistuva uhka, auttavat ymmärtämään, kuinka tarpeellista on puuttua nuoren tämän suuntaiseen kiinnostukseen. Emme voi sanoa, ettei siitä olisi nuorelle vakavia haittoja. Jos annamme nuoren vapaasti hakeutua saatananpalvonnan pariin ja tehdä kuten hän itse haluaa - onhan Suomessa uskonnon vapaus - olemme välinpitämättömiä.

7 Haavoittuneen auttaminen

Niemi (15.5.1999) peräänkuuluttaa kaikenlaista auttamista, välittämistä, koska kaikki auttamistyö on tarpeellista. Ahorinnan kokemuksen mukaan saatananpalvelon siteisiin jäänyttä voidaan auttaa sitä paremmin mitä nopeammin ongelma perheissä huomataan. Sama koskee luonnollisesti muutakin okkultistista toimintaa. Hänen mielestään auttamisprosessin alkuun saamisen suurin este on koko ongelman olemassaolon kieltäminen. Nuoria villitsevästä, salakavalasti turmioon ja kuolemaan johdattavasta ilmiöstä ei pidä vaieta, sulkea silmiä ja korvia tai panna päätä pensaaseen. Ahorinta valaa taistelumielialaa niihin, jotka ovat tällaisia nuoria lähellä: "Nuori on menetetty vasta sitten, kun hän on lähtenyt tästä ajasta. Siihen asti on toivoa." Hän muistuttaa vielä, että Saatanaa suurempikin voima on olemassa - Jeesus Kristus. (Oinas 1997, 9.) Ahorinnan mukaan käänne saatananpalvelonnasta pois tapahtuu sillä hetkellä, kun nuori itse tajuaa pahuuden mielettömyyden (Kylätasku 1999a, 15; Ulmanen 1999, 35).

7.1 Rakasta!

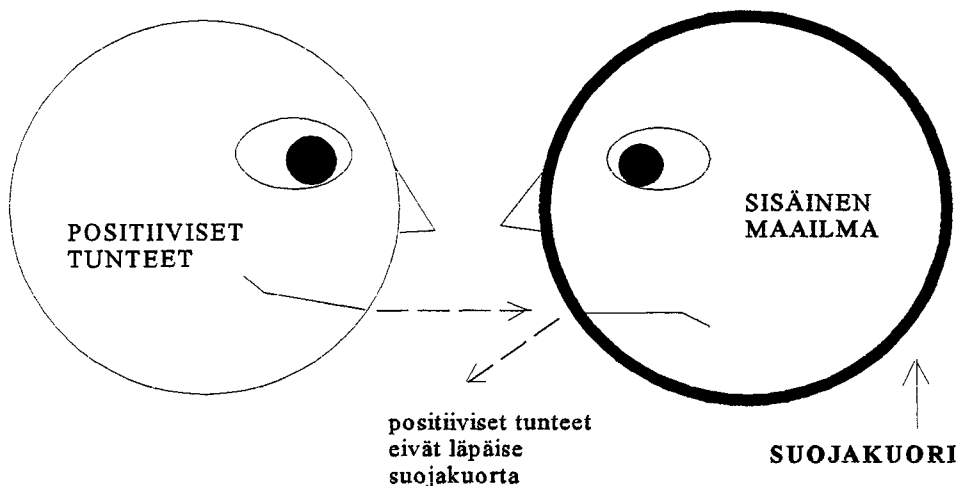
Saatanan ainoa päämäärä on tuhota ihminen. Hän toteuttaa suunnitelmansa poistamalla ensin kohteensa sydäimestä rakkauden, jotta kylmyys ja pimeys saisivat yhä enemmän valtaa. (K. Ahorinta, luento 26.5.1999; Partti 1998, 37.) Tutkimuksen kuluessa huomasimme, että saatananpalvelonnassa mukana olevat nuoret usein jäädyttävät tunteensa ja vaikuttavat vahvoilta, kylmiltä ja kovilta. Kuitenkin taustalla on rikkinäinen ihminen, joka kaipaa rakkautta. Tämän vahvistavat kaikki haastateltavamme. Rinne pitää selvänä, että rakkautta, turvallisuutta ja lämmintä huomiota kaipaa melkein jokainen tavallinen ihminen, saati sitten satanisti-saatananpalvoja. Vaikka kapina onkin päällä, taustalla on rakkauden kaipuu. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) 'Melkein' -sana lienee turha tässä yhteydessä. Jokainen kaipaa rakkautta, lämpöä ja turvaa. Myös Ahorinta korostaa, että yhteiskunnan pahoiksi leimattujen sisällä asuu voimakas rakkauden tarve ja hurjankin kuoren alta löytyy herkkä lapsi (Kylätasku 1999a, 15). Ongelmainen nuori on sisäisesti särkynyt ihminen, joka kaipaa rakkautta. Nuorta ei tarvitse pelätä. (Havia 1999, 14.)

Mitä enemmän on niin sanottujen kovien palvojien kans ollu tekemisissä, mä sanon siis tosi kovien, jotka sanoo itestää, ett he on todellisia Saatanan satureita, todellisia palvoja ja mitenkä he etsii todellista voimaa, mitenkä he on oikeen kouluttautunu okkultiikkaan... ku heidän kanssansa on ollu tekemisissä,

ei koekkaan voimallista Saatanaa. Näkee rikkiäisen, särkyneen ihmisen, joka tarttee apua. (Rinne 9.12.1998.)

Hanna kuvailee, kuinka Tomi torjui rakkauden, ettei satuttaisi enää itseään. Hän kovetti itsensä, pystytti "suojamuurin", jota rakkauden tunteet eivät läpäise.

Mun mielestä ainoa tapa on se, että ne rakastaa ulos. Ihminen janoaa rakkautta. Sitte niinku satanistit, saatananpalvojat... kaikkee muuta niillä on paitsi rakkautta. Ne on niinku meidän Tomi sanokii... ett se on jäädyttäny ittesä, niinku tunteensa niin paljon, että koska se sattuu, jos pitää tunteet tavallaa pehmeinä. Ainoa, ett jos siinä saa niin paljon rakkautta, ett ne tunteet sulaa, ett se niinku houkuttelee pois siitä, koska ne kuitenkin niin paljon ihannoii vihaamista ja kuolemaa ja kaikkee pahaa... Ne ei nää mitää elämässä semmosta positiivista tai missään niinku hyvää eikä todellista. Ett ainoa, jos ne kokee niin paljon rakkautta, ett ne alkaa uskoo johonki muuhun tai alkaa uskoo rakkautee enemmän ku vihaamiseen. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

KUVIO 5. Pettymisen ja omien tunteiden satuttamisen pelosta Tomi jäädytti tunteensa, pystytti ympärilleen suojakuoren, jonne hän ei päästänyt positiivisia tunteita.

Rakkautta vastaan pystytetyn suojamuurin näyttäisi voivan murtaa rakkaudella. Tomin kovetettuja tunteita pääsi sulattamaan hänelle yllättäen osoitettu rakkaus. Perheeseen tuli vierailulle ulkomaalainen nuorten ryhmä:

Ne osotti Tomille hirveesti rakkautta. Ett ne oikeesti sai Tomin sulamaa. Ja Tomi itekkii myöns, ett kyllä hänen tunteet sulii siinä vaiheessa, mutta hän jäädytti ne uudestaa. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Kenties nuorten vierailu oli niin tilapäinen, ettei se riittänyt vetämään Tomia ulos pimeydestä. Ahorinnan mukaan perhe on kuitenkin avainasemassa autettaessa nuorta irtautumaan saatananpalvonnan kahleista (Oinas 1997, 9). Vanhempien asiantuntemusta kannattaa kuunnella silloinkin, kun lapsi tai nuori on joutunut vaikeuksiin. On tärkeää saada yhteistä toimintaa perheen kesken, koska se mahdollistaa yhdessä onnistumisen kokemukset. (Vintiötyöryhmän muistio 1992, 3.) Niemi kertoo, että jossain vaiheessa todella syvällä jotkut, etupäässä sukulaiset, yrittivät välittää hänestä. Kuitenkin hän vain pilkkasi kaikkia. Kukaan ei jaksanut hänen kanssaan tarpeeksi kauan. (Ahokas 1998, A18.) Nyt, auttajana Niemi painottaa myös sitä, että auttajan tulisi olla ihminen ihmiselle, ei korkealta ohi viheltävä henkilö saatananpalvojalle. Auttajan tulisi myös olla saavutettavissa ja tavattavissa silloin, kun nuorella on siihen tarve, ei vain virka-aikana klo 8 - 14. Välittäminen tulisi osoittaa myös niin, että huomioi autettavan silloinkin kun ei voi itse olla tavattavissa: voi esimerkiksi antaa jonkun toisen ihmisen puhelinnumeron ja sopia, että autettava voi soittaa sinne. (P. Niemi, jatkohoitokoulutus 15.5.1999.)

Jokainen, joka rakastaa, voi auttaa (Havia 1999, 14; Rinne 1999, 209). Sarille osoitettiin rakkautta perheen ulkopuolelta, mutta tämä oli pitempiaikaista ja tapahtui kestävämpien ihmissuhteiden kautta. Sari oli saatananpalvontajenginsä lähettämänä soluttautunut erääseen seurakuntaan vakoojaksi. Seurakuntalaiset ja erityisesti hänen pienryhmäläisensä alkoivat kuitenkin rakastaa häntä.

Ne osotti semmosta välittämistä ja tosi lämpöä. Ja ku oli aina tottunu siihen, että on joko hyväksikäytetty tai saa koko ajan kattoa, ett kuka puukottaa selkään... ei välttämättä omasta jengistä, mutta ympäröivistä ihmisistä. Ja aina oli tottunu siihen, että enään ei oo elämässä rakkautta. Pienenä lapsena oli, ku äiti ja isi rakasti, mutt se rakkaus loppu siihen, kun anto ittensä Saatanalle. Ni sitt tavallaa tuli semmonen kauhee konflikti sisälle, että hei, mitä tää on! Mä oon koittanu monta vuotta päästä irti tästä tunteesta ja oon onnistunu. En mä nyt haluu, ett se tulee ja pilaa kaikki mun suunnitelmat. Mutt se oli vaa liian vahvaa se rakkaus siellä. Vähitellen se alko murtaa jäätä ja kasvattaa sisälle taas sydäntä kiviröykkiön tilalle. Tavallaan tieto ja tunne siitä, ett joku välittää musta ihmisenä, alko hajottaa sitä. Ja tuli niinkunkun semmonen, ett hahuunko mä olla jengin kanssa ja hahuunko mä yhä jatkaa siellä vai hahuunko mä hypätä veneestä ja kokeilla jotain parempaa. (Sari 18.4.1998.)

Rakkautta tarvitaan silloin, kun autetaan pääsemään saatananpalvonnasta tai muusta okkultismista pois, mutta myös sen jälkeen. Niemi on ollut auttamassa monia entisiä saatananpalvoja jaloilleen ihan kädestä pitäen. Hän tuo esiin, että kun nuori haluaa jättää ikävät saatana-kuviot ja ehkä huumejutut, hän tarvitsee rinnalleen tukihenkilön, "ison sisikon tai veljen" päästäkseen elämässä eteenpäin. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Erittäin runsasta, perusteellista ja pitkäaikaista ympäristön rakkautta ja huolenpitoa tarvitsevat jo lapsina pahan valtaan ohjatut, koska heiltä pahan poistumisen jälkeen puuttuu minuus (Aalto 1993, 180 - 181; Punkari 1993, 9). Aallon mukaan toiset tapaukset ovat helpompia. Jotkut ovat "vain" sotkeutuneet okkultismiin, mutta ovat muuten tasapainoisia. Heidänkin kohdallaan tilannetta tulisi edelleen seurata jonkin aikaa. (Aalto 1993, 181.)

Edelleen korostamme, että me kaikki - ja erityisesti sisäisesti rikkinäiset ihmiset - tarvitsemme varauksetonta, ehdotonta rakkautta, jossa voimme kokea hyväksyntää ja välittämistä virheistämme huolimatta. Saatananpalvojan auttaminen irti jengistä ja palvonnasta voi tuntua ylivoimaisen vaikealta asialta, mutta loppujen lopuksi kyse voi olla hyvin yksinkertaisesta välittämisen osoittamisesta, vaikkapa siitä, että kertoo nuorelle kerta toisensa jälkeen, kuinka mukava tämä on. Arvostelua nuori on jo saattanut kokea elämässään enemmän kuin jaksaa kestää.

7.2 Kuuntele ja keskustele

Niskanen (1994) pohdiskelee, että maailmankatsomusten välillä on suuriakin eroja niissä tavoissa, joilla pahaä käsitellään. Hän kritisoi länsimaista kulttuuria ja kristinuskkoa siitä, että ne kohtaavat pahuuden yrittämällä päästä siitä kokonaan eroon. Hänen mielestään on syytä pitää mielessä se, että ihmisen pahuus ja hyvyys näyttäytyvät aina uudella tavoin! Ne pukeutuvat jatkuvasti oman aikansa vaatteisiin. Ihmisen pahuudella on tuhannet kasvot. Edelleen Niskanen arvostelee kristittyjä, jotka arvelevat nuorten pahuuden taustalla olevan itsensä Saatanan. (Niskanen 1994, 12 - 13.) Ehkä arvostelu olisi oikeutetumpaa, jos nuoret itsekin pitäisivät Saatanaa keksittynä. Kun nuori kuitenkin uskoo persoonalliseen pahaan, kannattaa filosofointi heittää sikseen, kuunnella nuorta, ottaa todesta hänen tarinansa ja toimia niistä lähtökohdista käsin. Ahorinnan mukaan Saatanan tärkein juoni on, että se tekee itsensä ikään kuin olemattomaksi (Televisio-ohjelma 20.20. 19.3.1999; Partti 1998, 37). Hän painottaakin, että on tärkeää uskoa ilmiö todeksi, jotta siihen voidaan rohkeasti tarttua (Ahorinta 26.5.1999; Auvinen 1998b, 9). Tämä tarkoittaa persoonallisen Saatanan olemassaolon hyväksymistä, toisaalta myös persoonallisen Jumalan hyväksymistä. Vaikka ihmisen

ajattelua yleensä ja lähes kaikkia uskontoja leimaa hyvän ja pahan taistelu, dualismi, eivät tällaiset filosofoinnit hänen mielestään nuorta auta. Kysymys ei ole siitä, mihin me muut uskomme. (Ahorinta 26.5.1999; Harkki 1999, 40.) Suurin virheemme on Ahorinnan mielestä se, että emme osaa aidosti kuunnella, mitä nuorella on sanottavanaan (Ulmanen 1999, 35).

Me liian paljon tarkastellaan näitä asioita sen oman uskonnäkemyksemme kautta. Jos mulle isänä Saatanalla ei oo minkäänlaista merkitystä mun omassa kokemusmaailmassani, niin eihän se voi myöskään olla totta sen lapsen maailmassa. Tällä tavoin me suljetaan korvat kuuntelemasta sitä lasta, sitä nuorta, joka kuitenkin elää ja kokee sen ja kokee sen nimen omaan siksi, että hänelle paha, se persoona, on olemassa. (TV-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999.)

Saatananpalvontaa pitää siis tarkastella nuoren omasta uskomusmaailmasta käsin (Pyysalo 1999b, 57). Vanhemman ja kasvattajan maailma on sidoksissa omiin kokemuksiin ja omaan elettyyn aikaan. Ajattelun pohjana ovat ne tiedot, kokemukset ja vaikutelmat, jotka liittyvät hänen elämäänsä ja usein myös hänen ikäryhmäänsä. Hänen "historiallinen" todellisuutensa on erilainen kuin uuden sukupolven. Elämänkokemus auttaa, mutta samalla tulee olla joustava näkemään tilanne tässä ja nyt. (Jarasto & Sinervo 1998, 82.) Ahorinta (luento 26.5.1999) kehottaakin jättämään näistä asioista puhuttaessa oman saatanakäsityksen naulakkoon ja kuuntelemaan ilman ennakkoluuloja ja omia asenteita. Brunstad (1998) vahvistaa Ahorinnan näkemystä. Jos mielimme auttaa nuoria ja antaa heille tulevaisuudenvallmiuden, joka kykenee kantamaan heidät uudelle vuosituhannelle, meidän on ensin otettava heidän maailmansa tosissamme. Sillä tavoin voimme johdattaa heidät siihen, mitä me kasvattajina ja vanhempina pidämme vakavana. (Brunstad 1998, 49.) Ensimmäinen reaktiomme tulisi olla, että lapset ovat tosissaan (Sinikumpu 1997, 9). Niemi painottaa samaa suhtautumistapaa:

Jos nuori kertoo sulle, minkälaisissa peloissa ja minkälaista Saatanan todellisuutta hänellä on, niin meidän täytyy siinä ympärillä olevina uskoo sitä, ettei voi sanoo, ettei tommosia asioita oo olemassakaan, vaan se hänen helvettinsä on myöskin totta. (Televiosio-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999.)

Hanna uskoo, ettei okkultismin vähättely tai yliluonnollisten ilmiöiden olemassaolon kieltäminen riitä nuorille perusteiksi jättää touhu, koska he kuitenkin näkevät sen käytännössä toimivan:

En mä usko ollenkaan, että vaikka miten yrittäis järkisyillä ihmisille sanoo, että tää on "huu haata", ei kannata mennä siihen, ni ei ne... koska ne näkee että se toimii, Saatana on todellinen ja se antaa niille voimaa ja pystyy tekemää juttuja ja vaikuttamaa asioihin. Oikeestihan Saatana sitte käyttää niitä eikä ne Saatanaa. (Tomin sisko Hanna 18.1.1999.)

Toisen lähelle päästämisen pelko voi estää meitä puhumasta. Tunteet on helpompi kätkeä ja arkaluontoisista asioista vaieta aivan kuin pelättäisiin sitä hyvää, mitä siitä voisi seurata. Onko taustalla hyvän menettämisen ja pettymisen pelko; hyvä ei kuitenkaan kestä! Brunstad (1998) varoittaa, että vaarallisin pelko, mitä on olemassa on hyvän pelko. Tällä pelolla on mahdollisuus tuhota elämässämme jokainen inhimillinen yhteys. Hyvä on ikään kuin uhka sisimpään suljetulle katkeruudellemme. Tätä uhkaa torjumme vaikenemalla. Jatkuva keskustelu on hallitsemattoman vaitiolon vastakohta. Puhuminen ja sitä kautta ymmärtäminen tekee meidät kykeneviksi ratkaisemaan ongelmat, ennen kuin ne ovat edessämme avaamattomina "Gordionin solmuina". (Brunstad 1998, 41 - 44.) Kasvattajina ja auttajina meidän on pidettävä huolta siitä, ettemme ole sisäänpäinkääntyneitä ihmisiä, joista lapset ja nuoret eivät koskaan pääse selvytyteen. Turvallisuus syntyy avoimuudesta ja keskinäisestä luottamuksesta. Vaikka kukaan meistä ei ole virheetön, keskustelun vaarana eivät ole virheemme tai erimielisyydet, vaan vaarallista on hautova ja sulkeutunut katkeruus (Brunstad 1998, 44). Sekä myönteisten, että kielteisten tunteiden ilmaisemiseen tulisi antaa tilaisuus. Campbell (1993) rohkaisee kasvattajaa: "Kun lapsesi ilmaisee suuttumuksensa suoraan, ole iloinen. Mitä enemmän hän purkaa harmiaan sanoiksi, sitä parempi." Toisen näkökulman antaa sellainen nuori, joka ei pysty purkamaan vihaisuuttaan sanoiksi. Hänen ohjaamisensa terveempiin tapoihin on vaikeaa ja joskus mahdotonta. (Campbell 1993, 94, 95.)

Vasta viime aikoina on ymmärretty, miten tärkeää on suoda erilaisten koettelemusten uhreiksi joutuneille lapsille mahdollisuus puhua kokemuksistaan (Furman 1997, 42). Vanhempien on ehkä vaikea keskustella lastensa kanssa. Hyvästä halusta huolimatta aikuisten on usein työlästä eläytyä lasten maailmaan. On unohdettu kuinka itse suhtauduttiin ja kaiken lisäksi nykyajan lapsen maailma on kovin erilainen kuin se maailma, jonka vanhemmat ovat kokeneet. Lapsi toivoo, että aikuinen keskustelisi hänen kanssaan, ottaisi kantaa, vaikka tuntuisikin siltä, ettei aikuisen mielipiteellä ole mitään arvoa. (Jarasto & Sinervo 1998, 52.) Malmbergin neuvo kasvattajalle on: "Kuuntele nuorta ja yritä ymmärtää hänen sanattomiakin viestejään. Tee yhteisestä kodista paikka, jonne nuori voi aina poikkeuksetta tulla." (Malmberg 1997, 105.) Bergström (1997, 58) tuo esiin, että ihmiselle on erittäin tärkeätä tajuta olevansa tärkeä ja että juuri hänen omat ajatuksensa ovat tärkeitä.

Auttajan ei ole välttämätöntä tuntea saatananpalvonnan kaikkia syvyyksiä. Tärkeintä on avoin ja rehellinen suhtautuminen nuoreen. On vain annettava tilaisuus siihen, että nuori saisi kaikessa rauhassa purkaa pala palalta kerrostumat, jotka ovat häneen kertyneet Saatanan kanssa seurustellessa. (Ahorinta 1997, 129.) Auttamistyössä on tärkeintä selvittää saatananpalvonnan syyt yksilöstä ja hänen elämäntilanteestaan käsin (Rikkinen & Sohlberg 1999, 13). Syihin päästään käsiksi kuuntelemalla nuorta itseään. Riku Rinne kuvailee hyväksi havaitsemaansa lähestymistapaa:

Mä oon tehny sillä tavalla, että mä oon rakastanu, välittäny, ollu aito ja sitte yrittäny kuunnella ja saada sen oksentaa pihalle, mitä on tapahtunu, missä mennään. Että mitä se todella kokee ite! Antaa sen kertoa kaikki näyt ja ilmennykset ja kokemukset ja kaikki mahdollinen. Ni sit päästää sinne ongelmajuttuun käsiks ja voidaan auttaa ja rukoilla, jos rukoilla osaa. Ja sitte kun se saatananpalvonta saadaan tavallaan syrjään, ni rupee paljastuun vasta ne varsinaiset syyt ja ongelmat. Ja silloin ihminen tarttee tukea. Sitte täytyy tapauskohtaisesti, että löytyykö ammattipuolelta sitte jotakii apua, että miten voitais tämmöstä nuorta sitte auttaa eteenpäin. (Riku Rinne 9.12.1998.)

Eräs huolestunut äiti kyseli Niemeltä neuvoa tilanteeseen, jossa hän oli juuri saanut tietää lapsensa pyytäneen sielun vihollista sydämeensä. Äidin ja tyttären välit olivat hyvät, he pystyivät puhumaan keskenään avoimesti. Niemen mielestä äidin silloin kannattaa ehdottomasti keskustella tyttären kanssa asiasta mahdollisimman monelta kannalta. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Kun palvonnassa oleva nuori suostuu puhumaan, tilanne on jo parempi; hän on huomannut tarvitsevansa apua. Saatananpalvontaan osallistuvien suut ovat yleensä tiukasti suljetut. Muu ryhmä vaatii, että mukana oleva ei kerro kokemuksistaan tai pahoista teoistaan. (Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3.)

Voiko sitten tuntemattomia saatananpalvojia mennä jututtamaan ja siten auttaa? Niemi arvelee, että se riippuu persoonasta. Hän itse ei pitänyt ainakaan uskovien lähestymisestä, koska vihasi heitä toden teolla. Kuitenkin hän on nyt nuorten parissa huomannut, etteivät he pahastu siitä, jos vain motiivi ja asenne ovat oikeat. Hän varoittaa kauhistelemasta ja päivittelemästä. Aidolla kiinnostuksella ja välittämällä tilanteet aukeavat usein hyvin. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.) Ahorinnan lähestymistapa on nöyrä. Hän puhuu oppilaaksi asettumisesta ja kuuntelevasta aikuisuudesta. Ainoa keino on ilmaista suoraan omatkin tunteensa: "Minusta tuntuu hurjan pahalta, kun olet valinnut tällaisen tavan elää. Kertoisitko mitä tämä kaikki merkitsee?" (Kylätasku 1999b, 8.) Ahorinta kehottaa kaikkia nuorten kanssa työskenteleviä kysymään, mitä kaikki merkit nuorelle merkitsevät,

vaikka vastaan saisikin kirousryöpyn. Hän toivoo myös nuorten puuttuvan lähipiirinsä oireisiin. (Ojansivu 1998, A5; Reinikainen 1996, 7.) Sarin tapauksessa hänen ystävänsä, veljensä ja opettajansa olivat huolestuneet hänestä ja tarjosivat apuaan.

Yks mun ystävä tuli kerran meidän psykologian opettajan kanssa kysymään, ett haluisiksä jutella, ett sullei oo kaikki hyvin. Siihen vaan nauro, että onhan mulla kaikki hyvin, että mikä mussa vois olla vialla. Mut se psykan opettaja sano, ett sun silmissä ei oo nyt kaikki hyvin, ett ihan okei, jos sä et halua puhua, mutta tiedä, ett hän on täällä, jos muutat kuitenkin mieles. Ja samoin mun veli saatto kysyä monesti, jos juttelin sen kaa, ett hei missä sää oot, ett sää et oo enää ollenkaan täällä. Niinku että oot sää hävinny jonnekki. (Sari 18.4.1998.)

Sari oli jenginsä lähettämänä soluttautunut seurakuntaan vakoojaksi, kun hän sai seurakunnan pienryhmässä osakseen rakkautta. Irtauduttuaan jengistä hän sai rohkeutta puhua seurakunnasta saamilleen ystäville kaikesta kokemastaan. Hän kuvailee puhumisen vaikutuksia näin:

Ku sai parhaimmille ystäville kerrottua totuuden ja huomaa, ett ei ne lähe siitä mihikkää, vaa ne pysyy siinä yhä ja rakastaa entistä enemmän, ni sen jälkeen ymmärsi sen, ett ei menneitä tarvii muistella. (Sari 18.4.1998.)

Raittiin mukaan saatananpalvelon kohtaaminen on usein koulujen, nuorisotyön, sosiaalityön, sairaaloiden ja vankiloiden ongelma. Vaikka tietoa olisi ennestään vähän, vastuuta ei pidä paeta vähättelemällä tai ohjaamalla jonkun toisen luo. Kuka vain voi olla se lähimmäinen, joka ottaa asian esiin, puhuu siitä ääneen, kuuntelee ja käsittelee sitä yhdessä nuoren kanssa. (Seurakunnat apuun saatananpalvelon... 1999, 14.) Auttajan tulee tietyissä tapauksissa myös sanoa suoraan, jos näkee mikä on perimmäinen syy ongelmiin. Sen asian kiertäminen ei auta eikä autettava tule jaarittelusta miksikään. (Paloheimo 1997, 136.) Kun asian kerran sanoo ja se keskustellaan juurta jaksain, on autettavan valinta, pohtiiko hän sitä mielessään ja minkä ratkaisun hän tekee jatkon suhteen. Nyt kuitenkin pallo on heitetty autettavalle, jolloin hän pääsee itse rakentamaan omaa elämäänsä eteenpäin, auttajan tukemana tietenkin edelleen.

7.3 Rukouksen voima

Byrd (1988) on tutkinut kvantitatiivisesti kristittyjen rukousten voimaa sairauksien parantamisessa. Tutkimuksessa oli kaksi ryhmää: potilaat, joiden puolesta rukoiltiin ja kontrolliryh-

mä. Useiden sairauksien kohdalla paraneminen oli tilastollisesti merkitsevää, jopa niin, että multivariinssianalyysi tuotti tilastollisen merkittävyyden tason, jota harvoin saavutetaan missään tieteellisessä tutkimuksessa. Ainoa selitys parantumisille oli tutkimuksen mukaan se, että Jumala on olemassa ja vastaa kristittyjen rukouksiin. Mikään muu uskonnollinen ryhmä ei ole onnistunut todistamaan tieteellisesti, että heidän jumalansa toimisi parantavasti vastauksena heidän rukouksiinsa.

Esirukousta voi tehdä hiljaa itsekseen, vaikka se, jonka puolesta rukoillaan, ei kuulisikaan rukousta. Monesti nuorisotyöntekijät joutuvat kuitenkin tilanteisiin, joissa hädässä olevat nuoret pyytävät esirukousta puolestaan ja suorastaan jonottavat, että joku rukoilisi heidän puolestaan tässä ja nyt. Riku Rinne kuvailee esirukoustilannetta näin:

Ei se oo kovin monimutkasta. Ja ei oo olemassa mitään semmosta, että tee näin, vaan jokainen tapaus on oma juttu sinänsä. (Riku Rinne 9.12.1998.)

Niemi on rukoillut saatananpalvojen puolesta välillä hiljaa yksinäisyydessä, välillä kohdatesaan jonkun, joka pyytää rukousta siinä hetkessä. Hän kertoo rukouksen voimasta tilanteessa, jossa hän jatkuvasti rukoilee erään palvojan puolesta.

Pyhä Henki on ihan oikeesti totta ja se toimii. Yks erittäin kovissa saatananpaltakuvioissa mukana oleva ihminen, ollut pitkään saatananpalvoja ja saanu saatanan voimia käyttöönsä, kysy multa näin vihasesti, että rukoilenko mä hänen puolestaan. Mä sanoin, että kyllähän sä tiedät, että mä rukoilen sun puolesta joka päivä. Hän sitte siihen: "No joo, että kyllä mä sen tiesinki, ku välillä menee semmosia kuumia, semmosia jänskiä hyviä, niinku semmosia hyvän aaltoja musta läpi ja sitt sun [Päivin] kasvot ilmestyy mun mieleen, että mä tiedän että sä rukoilet mun puolesta". Mä rupesin sitte häntä kiusaan, että voi voi, että meneekö sulta voimat ihan, kun mä rukoilen sun puolesta niin paljon, ni se sano, että no ei paljon puutu. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Tomin perhe kertoo Tomin itsensä tunnustaneen vastaavalla tavalla, että perheen esirukoukset ovat vaikuttaneet häneen. Tomi tosin sanoo rukousten aiheuttavan hänelle vaikeuksia. Mieli riippuu siitä, mistä näkökulmasta asiaa katsoo. Palvojan näkökulmasta katsoen rukoukset häiritsevät Tomin saatanasuhdetta. Vanhempien näkökulmasta käsin heidän rukouksensa ovat tulleet kuulluiksi.

Kyll me on koettu, että Jumala on vastannu... meillä oli aika syvällisiä keskusteluja hänen kanssaan ja hän kerto, että jos me rukoillaan hänen puolestaan ni hänelle tulee vaikeuksia. Se kerto sen, että rukouksilla on vaikutuksia. Hän

tavallaan pyyti, ettei hänen puolestaan rukoilla, koska se tietää hänelle vaikeuksia... Saatana hyökkää vielä suuremmalla voimalla hänen kimppuunsa. Mutta me Jumalan eessä tehdään niinkö hyväkö koetaan tässä asiassa. (Tomin isä ja äiti 24.1.1999.)

Tomi sanoo, että hän heti tietää milloin mä vaikka yöllä rukoilen. (Tomin äiti 24.1.1999.)

Uskovien rukoukset vaikuttavat myös yleisellä tasolla, laajemmin kaupungin tai maan hengelliseen tilaan. Niemi kertoo saatananpalvojan itse kommentoineen, että pimeyden henkivallat eivät voi toimia siellä, missä rukoillaan.

Yks saatananpalvoja osuvasti sano, että tää on semmoinen maa, missä on vaikee päästä riivatuksi, että täällä rukoillaan niin paljon. (Jatkohoitokoulutus 15.5.1999; Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Rukousvastaukset eivät aina tule pian. Tomin perhe on taistellut poikansa puolesta jo useita vuosia. Heille jo sekin on ollut rukousvastaus ja Jumalan ihme, että Tomi on vielä hengissä, niin monta kertaa hänen henkensä on ollut uhattuna. Kuitenkin taistelu tuntuu pitkältä. Äiti kuvailee tuntemuksiaan tähän tapaan:

Sitä jotenkin luulee, että nopeempaa tulee Jumalalta ratkaisu. Että ku monta profetiaa on, että pian pelastuu ja mitenkä pelastuu, ni sitä odotti niinkun paljon nopeempaa. Mutta kyllä mä uskosin, että Jumala hänet vielä pelastaa, mutta taistelu on kyllä raju! Että silloin ku rajummin ottaa ni pitää aina rukoilla ja paastota. Kyllä siitä on apua henkimaailmoissa. (Tomin äiti 24.1.1999.)

Pastori Lari Junkkarin mukaan paras apu saatananpalvontaa vastaan on maltillinen rukoustaistelu. Sielunhoidossa palvonnassa olleita on autettava Jumalan sanalla ja rukouksella. (Rukous on ase... 1993, 7.) Tilanteessa, jossa todella kohtaa okkultismin kanssa tekemisissä olevan, ja kenties tekisi mieli rukoilla tämän puolesta, kannattaa Niemen mielestä toimia rukoiltavan ehdoilla. Rukoilla kannattaa, jos rukoiltava itse on siihen halukas. Lisää okkultismin kanssa tekemisissä olleiden kohtaamisesta ja tällaisista rukoustilanteista luvussa 7.5.

Mun mielestä ilman muuta kannattaa näissä tilanteissa toimia sen ehdoilla, miten tää rukoiltava niihin suhtautuu. Jos rukoiltava pyytää rukousta ja on siihen suostuvainen ja haluaa näin, niin totta kai sen sille voi tehdä, mikä estäis tekemästä. Mutta ei kannata lähteä semmoseen pakotukseen, että saanko mä nyt, että saanks mä please rukoilla sun puolesta nyt kerran tässä, ja toinen on

ihan että no ei, niin ei silloin kannata lähteä tekeen, koska sillon se ei vaikuta sitä, mitä sen pitäis. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Paras tilanne on se, kun palvonnassa mukana oleva todella haluaa irti palvonnasta ja alkaa itse rukoilla. Niemi koki, että tie irti saatanan talutusnuorasta avautui, kun hän itse nöyrytyi rukoilemaan.

Niinpä määki sitte hirvittävien pelkojen ja vastoinkäymisten ja vaikeuksien keskeltä nöyryyin siihen, että mä rukoilin ja mä rukoilin näin, että "Jeesus, jos sä todella oot niin kova jätkä, kun noin uskovaiset väittää, nyi auta mua, vapauta mut, pelasta mut, ota multa pois toi Saatana". Niin sitte mitä enempi mä rukoilin, sitä enempi se Jeesuksen läsnäolo ja ne hyvät asiat täytti mun elämää. Näin ollen se risti rupes mun elämässä, sekä sydämessä että kaulalla, kääntymään oikeinpäin ja mä tulinkin todella tajuaamaan sen, että Jeesus on todella ainut, joka voi vapauttaa niistä pimeyden hirvittävästä kahleista. (Televisio-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999.)

7.4 Jatkohoito

Lasta autetaan parhaiten tukemalla hänen perhettään ja muita hänelle tärkeitä ihmissuhteita. Vanhempia pidetään erittäin tärkeinä vaikuttajina, kun aloitetaan auttamisprosessi asosiaalisesti käyttäytyvän nuoren hyväksi. (Vintiötyöryhmän muistio 1992, 2.) Ahorinnan mukaan moniongelmaisten nuorten auttamiseksi tarvitaan kuitenkin usein monitahoista, kestävästä yhteistyötä; on luotava tukiverkkoja ihmisistä, jotka sitoutuvat nuoren pitkäaikaiseen auttamiseen (Auvinen 1998b, 9; Televisio-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999; Ulmanen 1999, 35). Niemi selventää:

No siinähan tarvitaan paljon semmosta tukijoukkoo ympärillä, jotka auttaa. Että siin on sisäisesti ihan rikki, ihan romuna, ei oikeen osaa ees elää normaalisti. Tarvii paljon semmosia ihmisiä, jotka oikein kädestä pitäen auttaa kiinni elämään ja paljon rukoustukee ja käytännön apua ja kaikkee semmosta konkreettista niinkun ystävyyttä, tukemista myöskin sen hengellisen todellisuuden lisäksi. (Televisio-ohjelma Credo - minä uskon 5.3.1999.)

Pelkän ensiavun anto, tuomitseminen tai tehtyjen tekojen kauhistelu eivät paranna, vaan tuudittavat pettävään hyvänolon tunteeseen, että kaikki on hyvin. Menneisyyden teot ja tapahtumat ovat kuitenkin piiloutuneet syvälle alitajuntaan. Eheytyksen myötä ne purkautuvat puheena, kirjoitteluna, piirtämisenä tai jopa valtavana raivona. Tähän kaikkeen on varauduttava ennalta avoimuudella ja rakkaudella. Auttajanakin saa olla heikko, mutta

epävarmuutta ei saa näyttää autettavalle. Jos tuntee epävarmuutta, pitäisi pyrkiä ennalta vahvistumaan. (Ahorinta 1997, 128.) Ahorinta neuvoo, että jos ei itse jaksaa, on hankittava joku tukihenkilö, joka jaksaa. Nuorta ei saa missään tapauksessa hylätä, mutta on huolehdittava myös itsestään ja muusta perheestä. Apua hakiessa ei kannata hävetä, jos oma lapsi on saatananpalvoja. Häpeä on se, jos pelkää eikä yritä auttaa. Vanhempien on pakko päättää, kumpi on tärkeämpää: lapsi vai se, mitä muut ajattelevat. (Kirkko teki varoittavan... 1994, 23.) Tiikko on saatananpalvojan äiti. Hän rohkeni tuoda huolensa julki, mutta hänelle naurettiin, ja asiaa vähäteltiin.

Perheneuvolassa, sosiaalivirastossa, yleensä paikoissa, joista pitäisi saada apua, minut luonnehdittiin ylihuolehtivaksi äidiksi, jolla on todella vilkas mielikuvitus. Ahussa tajusin vain, että jotakin todella vakavaa on tapahtumassa, mutta kun mainitsin tyttäreni sekaantuneen saatananpalvojen joukkoon, minua katsottiin todella pitkään. Kysyttiin, kuinka voin edes ajatella moista, kun viranomaisetkaan eivät tiedä semmoisesta mitään. Olen sikäli onnekas äiti, että olen kaikesta huolimatta saanut lähelleni ihmisiä, jotka olivat heti valmiit auttamaan ja tukemaan. (Pulling 1989, 14.)

Apua voi saada kääntymällä kasvatuksen ammattilaisten, kuntien tai seurakuntien nuorisotyöntekijöiden, uskontojen uhrin tai poliisin puoleen (Kirkko teki varoittavan... 1994, 23; Pyysalo 1999b, 59; Sahamies 1998, 8). Hiltunen on havainnut saatananpalvonnan vaurioittavan psyykeä ja vääristävän hengellistä elämää. Siksi nuorta on autettava sekä mielenterveydellisin että hengellisin keinoin. Hän ohjaisi palvonnan pariin joutuneen sekä lääkärin että papin hoitoon. Molemmilla tulisi olla aikaisempia kokemuksia saatananpalvonnan hoidosta. (Saatananpalvontaan on suhtauduttava... 1996, 3.) Belitzin ja Schachtin (1992) tutkimuksen mukaan psykiatrisesta kolmevuotisesta hoidosta oli apua saatananpalvonnassa mukana olleille nuorille. Hoidossa käytiin tarkasti läpi ne syyt, jotka olivat johtaneet saatananpalvontaan, ja etsittiin vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja. (Belitz & Schacht 1992, 857, 863 - 871.) Ahorinnan mukaan etenkin silloin, kun nuori vastustaa hoitoa eikä näe itsetuhoista käyttäytymistään ongelmana, huostaanotto ja psykiatriseen hoitoon paneminen voivat olla ainoa auttamiskeino (Pyysalo 1999b, 59). Rinne kuvailee osuvasti tällaista tilannetta:

Ku sä oot ongelmissa, nyi ne ongelmat yleensä on sun ympärillä. Ett siel on perheessä ongelmia ja siel on ongelmia sun kaveripiirissä ja siel on ongelmia joka alueella. Että jos sä todella haluat vapauteen, nyi itseasiassa sut pitäis siirtää helikopterilla viidensadan kilometrin päähän johonkin rakkaudelliseen perheeseen, jotka hoivaa sua ja vaihtaa vaipat joka päivä. Semmosta mahollisuutta on harvoilla. Jotku siihen saa mahollisuuden, että pääsee vaihtaa

paikkakuntaa ja todella hyvin ympyröihin ja heidän elämänsä sitte todella muuttuu. Mut se vaatii vanhemmilta todella rajua taistelua nuoren puolesta. (Riku Rinne 9.12.1998.)

Rinne näkee hoitoon ohjaamisessa kuitenkin vaaran, jos nuorta ei saada itse haluamaan irti saatananpalvonnasta. Hoidossa ollessaan hän saattaa vetää muita mukaan samaan pimeyteen. Rinne lähtisi siitä, että ensin saadaan saatananpalvonta pois. Sen jälkeen haetaan muuta apua. (Havia 1999, 14.)

Aalto huomauttaa, että jengistä on vaikea päästä irti. Yhteisön jättänyt joutuu painostuksen kohteeksi ja jopa hänen henkeään uhataan. (Aalto 1993, 176.) Jengin painostus voi kohdistua myös jengin jättäneen perheeseen, kuten kävi Tiikon taistellessa tyttärensä puolesta. Hän tietää saatananpalvoilla olevan tuhat ja yksi keinoa saada henkilö palaamaan takaisin.

Kun hän [tytär] oli viimeisiä aikoja siinä hoitopaikassa ulkopaikkakunnalla kaukana Tampereelta, hän sai kuulla, että jengi oli käynyt meillä kotona. Hänelle tuli kauhea tarve hyvittää, uhrautua minun puolestani. Sen takia hän palasi jengiin ja vaati, että äiti ja perhe on jätettävä rauhaan. Me ehdimme taas etsiä häntä, mutta tyttö palasi omasta aloitteestaan. Hän meni ensin poliisiasemalle ja sitten tuli pyytämään minulta lupauksia, etten enää pengo jengin asioita. Vastasin, että niin kauan kuin olet siellä, tulen penkomaan. Kun tulet pois, minulla ei enää ole tarvetta. (Pulling 1989, 12.)

Liisa (palvojan äiti) oli sinnikäs. Hän pyysi tyttärelleen huostaanoton ja hänet sijoitettiin mahdollisimman kauas kotipaikkakunnasta. Lopputulos on onnellinen; tytär selvisi vuoden psykiatrisen hoidon ja neljän vuoden sijoituksen jälkeen. Jengi oli kuitenkin niin uhkaava, että perhe joutui rakentamaan viranomaisten avulla uusiksi koko elämänsä.

Tuli tämmösiä uhkailukirjeitä ja sitten tuli tämmösiä vaatimuksia, että vaadittiin tosiaan rahaa ja ruokaa ja vaatteita. Ja siinä jonkin aikaa olikin tämmöstä, ett huomattiin, ett meitä seurataan. Minut pahoinpideltiin, poikaani pahoinpideltiin ja nuorinta lasta yritettiin lähestyä. Mehän jouduttiin sitt muuttamaan nimet ja me jouduttiin muuttamaan pienen ajan sisällä kolme kertaa sekä sitten jouduttiin laittaan kaikki tiedot salaisiksi. Tytön lähdettyä jengistä hän joutui uhkausten ja jengin kirousten kohteeksi. Jengi yritti ensin saada hänet takaisin, sitten tuhota manaamalla. (Televisio-ohjelma Ajankohtainen kakkonen 2.3.1999.)

Jatkohoito on sitkeää rakastamista tekojen tasolla. Siinä voi joutua vaarantamaan itsensäkin osoittaessaan epäitsekästä rakkautta. Raamatussa Jeesus antoi meille mallin epäitsekästä

rakastamisesta ja hän osoittaa samanlaista rakkautta vielä tänäkin päivänä. Sarilla ei ollut suuria tukiverkostoja, perheen tukea, uutta ympäristöä tai viranomaisia ympärillä, kun hän päätti jättää saatananpalvelon ja jengin ja “vaihtaa isäntää”. Hänen perheensä sai tietää hänen edes olleen palvoissa vasta jälkikäteen. Jengi yritti tuhota hänet manaamalla. Sari itse kertoo, että hänen apunsa jatkohoidossa oli Jumala. Uusi isäntä oli vahvempi kuin entinen.

Mä en tienny, mitä mä sanon sen porukan johtajalle, ett mä jätän porukan. Tavallaan pelkäs niin paljon sitä ihmistä. Ties, mitä se voi tehdä, jos joku asia ei sitä miellytä. Pelkäs sitä painostusta. Toisaalta aatteli, että mull on ennenki ollu valta tehdä valintoja. Mikä estää mua taas tekemästä valintaa parempaan päin. Sitä seuras pieni sotajakso. Mua ei jätetty rauhaan, kun koulusta lähin kotiin, nyi mua lähettiin seuramaan. Päivittäin tuli postia, missä oli uhkailuja tai kirouksia, mikä koittais säikäyttää. Kerran mä sitten tyhmänä soitin, ett ette te mua pysty kirjeillä säikäyttää, ett te tarvitte jotain vähän voimakkaampaa, ennen ku mut saa säikäytettyä. Mull on nyt toinen polku mitä mä seuraan. Ei menny ku pari päivää... mä ajoin pahan kolarin. Auto lähti tieltä ilman mitään syytä. Tiessä oli urat, mutt olin tiukasti urissa ja yht'äkkiä auto pomppas niistä ja lensi ilmassa kun nuoli. Tuntu, ett ei siihen autoon ois saanu ees polkastua niin paljon kaasua siinä lentotilanteessa. Ihme kyllä, säilyin hengissä vaikka pelastusmiehistö oliko sitä mieltä, että ei sielt ois kenenkään pitäny nousta ylös elävänä. Ties, että tää oli se isku, mitä ne oli suunnitellu. Mutta se polku, mille mä olin menny, sen polun vartija olikin voimakkaampi mitä pimeys. Siinä tuli semmonen täydellinen irtiotto, että ei pimeys saa mua mjerrettua. (Sari 18.4.1998.)

7.5 Okkultististen voimien kohtaaminen

Niemi (jatkohoitokoulutus 15.5.1999) kertoo pahojen henkien ja riivaajien olevan alue, johon liittyy helposti ylilyöntejä. Myös Aalto (1993) varoittaa näkemästä henkiä joka paikassa. Toisaalta on niitä, jotka selittävät okkulttiset ilmiöt ihmisen psyykestä johtuviksi. Purkamatta jääneet aggressiot ja traumat kumpuavat ihmisen tiedostamattoman mielen ja alitajunnan syvästä kentästä näiden ilmiöiden muodossa. Mitään demonia tai pahan valtaa ei tämän uskomuksen mukaan olisi. Tilanteiden hoitamisessa on edettävä herkällä mielellä, varovasti ja rakkaudellisesti. On pystyttävä erottamaan mielenterveyden ongelmat ja häiriöt demonien aiheuttamista ilmiöistä. Esimerkiksi skitsofreniaa sairastava saattaa kuulla ääniä ja käskyjä, mikä ei Aallon mukaan johdu demonisesta vaikutuksesta. (Aalto 1993, 175, 181.)

Paha henki voi vaikuttaa ihmisen elämään ulkoa käsin tehden häiriötä. Tällöin on kyse poltergeist-ilmiöistä, joihin liittyy kaikkea käsittämätöntä. Riivaaja/demoni/paha henki voi myös asettua ihmiseen, jolloin puhutaan tilariivauksesta. (Aalto 1993, 175; Punkari 1993,

10.) Riivaus on tila, jossa ihmisen keho tai persoonallisuus on joutunut kyseiseen ihmiseen asettuneen pahan hengen hallintaan. (Engelsviken 1994, 38). Aalto on ollut parikymmentä kertaa mukana tilanteissa, joissa demoneita on ajettu ulos ihmisestä (Punkari 1993, 10). Autettavilla henkilöillä on melkein aina taustalla okkultismi (Aalto 1993, 180).

Aalto (1993) korostaa, ettei koskaan lähdetä siitä olettamuksesta, että ihmisessä ilman muuta on demoneja, joita ajetaan ulos. Lähtökohta on se, että ihminen itse on tuonut esille tällaisia asioita. Usein autettavaksi tuleva ihminen on jo itse tiedostanut olevansa "vankilassa" ja tarvitsevansa vapautumista. Vaikka hän tällaista epäilee, ei ole mitenkään itsestään selvää, että hänessä todella on henkiä. Henkilölle tehdään selväksi, ettei suoralta kädeltä pystytä sanomaan mikä tilanne on, mutta koska hän itse haluaa asian selvittämistä, pyritään saamaan selville onko hänessä mahdollisesti joku henki. Tilanteessa painotetaan, ettei mitään pelättävää ole. Jos henkilön oma olettaus onkin oikea, hän kuitenkin pääsee varmasti vapaaksi. (Aalto 1993, 181.) Aalto korostaa myös, että Jeesuksen nimessä ja ristin suojassa ihminen on aina turvassa Saatanalta. "Jos tuntee joutuneensa pahan vaikutuspiiriin, siitä voi yksinkertaisesti päästä eroon sanoutumalla irti Jeesuksen nimessä. Jos paha tuntuu olevan läsnä, sen voi käskä poistumaan Jeesuksen nimessä." (Punkari 1993, 10.)

Nuoriso-ohjaaja Mane Juvonen on joutunut rippikoulunuorten kanssa tilanteisiin, joissa on jouduttu ajamaan ulos riivaajia. Juvosen mielestä riivaajissa on kysymys muustakin kuin henkisestä epätasapainosta. Riivattu käy taistelua hyvän ja pahan välillä. Ihmisellä, jossa on paha henki, on myös oma tahto. Se aiheuttaa ristiriidan ihmisen sisälle ja hän etsii selvyyttä. Nuori saattaa kuvailla tilannettaan ja kokemaansa siten, että hän tuntee sisällään vieraan voiman. Se on voinut myös puhua. Eksorkismi, riivaajien ulosajo, on Juvosen mukaan rukousta, jossa ihmisen sielua hoidetaan. Hänen tehtävänsä sielunhoitajana on aktiivisesti rukoilla. Pyhä Henki neuvoo ja johtaa toimimaan. Rukouksen seurauksena aikaisemmin levottomasti ja arvaamattomasti käyttäytynyt henkilö voi tuntea itsensä helpotuneeksi. Useissa riivaajatapauksissa, joissa hän on ollut mukana, riivaajan uhri on ollut tekemisissä saatananpalvelon, okkultismin tai spiritismin kanssa. Jotkut ovat itse halunneet sitoutua palvelemaan paha, toiset ovat joutuneet pahan vaikutuspiiriin viattomalta tuntuneiden kokeilujen vuoksi. Apu sisäiseen tuskaan ei aina tule helposti. Keskustelua ja rukousta voidaan tarvita paljon. (Mäkelä & Noponen 1994, 15.) Riku Rinne kuvailee kokemuksiinsa saatananpalvojen kohtaamisesta näin:

Tyypillisin tilanne, kun rukoilee satanistin/saatananpalvojan puolesta on se, että se tuntuu aika lailla samanlaiselta tilanteelta, kun kenenkä muun tahansa

puolesta rukoileminen, että tää on se tyypillisin tilanne. Ja se on aika yllättävää loppujen lopuks, mutta sitten on joitakin harvoja tapauksia, että aivan selkeesti tuntee, että siinä on jotakin ylimääräistä voimavaltaa läsnä. Onko sitten hänessä tai hänen ympärillään. Ja koko se rukoustilanne on alunperinkin semmoinen taistelutilanne. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Useimmissa saatananpalvojissa, joita Rinne on kohdannut, ei ole ollut demoneja. Toisaalta niissä harvoissa tilanteissa, kun riivaajat ehkä ovat olleet läsnä, on sen kokenut selvästi, ilman että on tarvinnut ruveta riivaajia kutsumaan tai niitä nostattamaan ihmisestä. Niemi on kohdannut rukoustilanteissa henkivaltojen vihamielisyyden. Joskus ne eivät ole voineet vahingoittaa häntä, vaikka olisivat halunneet.

Mulla on ollu kolme sellasta tilannetta, missä mä oon ollu saatananpalvonnan kanssa silmäysten, ja ne on pyytäny apua. Ne tietää, että mä tarjoon hengellistä apua, ja ennen kun me ollaan edes päästy siihen rukoustilanteeseen, niin kaveri on sanonu suoraan mulle, että mun tekis mieli kuristaa sut, ett tavallaan niissä on semmoinen viha ja se vihan voima - olkoon sitten henkivalta tai ei - niin on joutunu sen vihan hyökkäyksen kohteeksi. Mut silti ne sanoo sitten, että en mä pysty kuitenkaan mitään tekee, mutt että se on se tunne, että mun tekis mieli nyt kuristaa sut, ett aivan valtava viha nousee, mutt silti ne ei kuitenkaan voi tehdä mitään. Siinä kun on sitten rukoiltu, nyi se vihan tunne tai se henkivalta on hävinny. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan... 13.12.1998.)

Niemi on kiertänyt Suomessa auttamassa saatananpalvontaan joutuneita jo pidemmän aikaa eikä ole kohdannut kuin kolme tällaista tilannetta. Kysymyksessä täytyy siis olla marginaalinen ilmiö. Kuten Niemi kertoi terveisinä eräältä jengin pomolta luvussa 7.3, "Suomessa on erittäin vaikea päästä riivatuksi, koska täällä rukoillaan niin paljon". Jos siis saatananpalvontajengin pomo on tätä mieltä, täytyy auttajienkin rauhoittua ja lakata etsimästä riivaajia joka paikasta ja kaikista mustiin pukeutuneista. Niemi on pettynyt joihinkin tilanteisiin, joissa on tehty pahoja ylilyöntejä riivaajien suhteen. Hän peräänkuuluttaakin tervettä järkeä tässäkin asiassa. Hän itse on tehnyt Riku Rinteen kanssa selkeän päätöksen riivaajiin suhtautumisessa: he keskittyvät auttamistilanteessa ihmiseen ja jättävät riivaajat Jeesukselle. (P. Niemi , jatkohoitokoulutus 15.5.1999.)

Aalto kuvailee auttamistilannetta, jossa joutuu kohtaamaan okkultistisia voimia, hyvin kuluttavaksi. Jälkeenpäin vapautetulle ihmiselle on tehtävä selväksi, ettei hän ole huonompi tai pahempi kuin muut siksi, että on ollut okkultismin kanssa tekemisissä. (Punkari 1993, 10.) Järkytyksiin ja kielteisiin kokemuksiin liittyvien tunteiden, kuten hämmennyksen, häpeän ja syyllisyyden, purkaminen tapahtuu Furmanin (1997) mukaan parhaiten lapsuudes-

sa, mutta se ei ole kuitenkaan koskaan liian myöhäistä. Furman luo myönteistä mielialaa kaikkiin ongelmiin kohdanneisiin ja koettaakin saada ihmiset näkemään, ettei koskaan ole liian myöhäistä käydä läpi kipeimpiäkin asioita. Aina on mahdollisuus prosessoida niitä ja aina on ovi auki, jotta voisi kääntää tappiot voitoiksi. (Furman 1997, 43.) Yksilö on joka tapauksessa taipuvainen kehittämään muistamattomuuden tärkeimpiin lapsuudenkokemuksiinsa (Erikson 1982, 397). Monesti autettavat itse tiedostavat, että okkultistisista voimista vapautumiseen tarvitaan sitoutumista Jeesukseen Kristukseen. Aalto (1993, 180 - 181) pitää ehdottoman tärkeänä, ettei ihmisiä ainoastaan vapauteta pahoista hengistä, vaan että heidät sen lisäksi johdetaan Jeesuksen yhteyteen ja tässä yhteydessä edelleen kasvamaan.

Okkultististen voimien kohtaamisen kohdalla korostuu se, ettei pidä tehdä ylilyöntejä. Riivaustapaukset ovat meillä harvinaisia, eikä niitä tarvitse tai saakaan etsimällä etsiä. Ne ilmaisevat itse itsensä. Hoito tulee jättää sellaisille ihmisille, joilla on aiempaa kokemusta tältä alueelta.

7.6 Ojasta allikkoon - vai kalliolle?

Saatananpalvojat itse ajattelevat, että heidän elämällään on vain kolme mahdollista suuntaa:

Saatananpalvojilla... ne itekki tietää, että niillä on kolme vaihtoehtoa: joko joutuu mielisairaalaan, tekee itsemurhan tai toiset uhraa sen Saatanalle (Tomin sisko Hanna 18.1.1999).

Palvojathan on ite sitä mieltä, ett on kaks ulospääsyä: joko mielisairaala tai sitten itsemurha. Ne on kaks ainoota vaihtoehtoa, mitkä annetaan jos sä haluut koettaa päästä siitä porukasta irti. Tai sitte on kolmas se, ett jos joku toinen eliminoi sut, jos pidetään uhkana jengille. Esimerkiks jos sä tiedät liikaa jengin suunnitelmista, kaikista iskuista mitä ne suunnittelee kirkkoja tai ihmisiä kohtaan. Mut ei ne oo mitään ulospääsyeitä. Ne on vaan väliaikaisia ratkaisuja. Ei voi kukaan sanoa, ett jos sä jätät saatananpalvontajengin, niin sä voit palata tavalliseen elämään. (Sari 18.4.1998.)

Sarin oman kokemuksen mukaan on kuitenkin olemassa neljäskin tie, jonka saatananpalvoja voi valita: Jeesuksen ottaminen sydämeen Saatanan tilalle. Sarin elämä on todistus siitä, että uskoontulo voi auttaa irrottautumaan entisestä ja eheytyämään kaikesta koetusta kauheudesta huolimatta.

On mentävä sinne toiseen ääriin ja löydettävä tai otettava vastaan se Jumalan rakkaus, mitä Jumala antaa, koska ilman sitä se sisin pysyy samana. Että sille sisimmälle pitää antaa kuitenkin mahdollisuus parantua ja se ei parannu minkään muun, kun Jumalan rakkauden kautta. (Sari 18.4.1998.)

Kun Niemi kuvailee eloisaan ja vahvaan tyyliinsä saatananpalvontavuosiensa ahdistusta, hänen haastattelijansa ihmettelee sitä, miten tämä on siitä selvinnyt. "Mä vaihdoin isäntää, sillä mä siitä selvisin." Niemi tuli uskoon ja on saanut sitä kautta avun. (Ahokas 1998, A18.) Riku Rinne tarjoaa nuorille samaa apua, minkä Sari ja Niemi ovat kokeneet. Nuorten parissa työtä tehdessään hän haluaa antaa vastauksia ja hänen mielestään paras vastaus on Jumalan rakkaus ja turva Jeesuksessa. Jeesuksen luokse voi tulla jokainen. (Radio-ohjelma Taivaan ja maan väliltä 13.12.1998). Ahorintakin kiteyttää, että kun nuori on saatu irti saatananpalvonnan mekaniikasta, tarvitaan ihmisiä johdattamaan häntä Jumalan syliin (Auvinen 1998b, 9). Hänen mielestään ei ole hurskastelua todeta, että ainoa todellinen ja pysyvä irtaantuminen saatanaalisesta valhemaailmasta vaatii syvällisen hengellisen kokemuksen. Parhaimmat ja lopullisimmat tulokset on usein saavutettu uskonkokemusten kautta. (Ahorinta 1997, 129 - 130.) Ahorinnan haastattelema entinen saatananpalvoja kertoo Jeesuksen antamasta avusta näin:

Irttaantuminen pimeyden voimien alta tapahtui monen mutkan kautta. Pikku hiljaa tajusin, että saatana ei jätä mua rauhaan. Olin todella levoton ja ahtaalla, eikä kukaan voinut ymmärtää, kuinka peloissani olin. Erään kerran sain ajatuksen, että lähdeittäisiin käymään yhden tutun uskovan luona. Mä varoitteilin mun kaveria, ettei välitettäisi sen Jeesus-jutuista, mutta kävi niin että mä itse kuuntelin kuusi tuntia hievahtamatta, kun se puhui mulle Jeesuksesta ja uskonasioista. Sain rauhan siellä ollessani ja seuraavalla viikolla saatana repi mua ryysyistä takaisin pimeyteen. Yksi kaverini soitti vankilasta, että on tullut uskoon ja rohkaisi mua luvaten rukoilla mun puolesta. Mä ajauduin sitten gospel-konserttiin ja soittelin tälle mun tutulle, jonka luona olin ekaa kertaa saanut kokea jotakin Jumalan rauhasta. Mä vaan tulin uskoon. Pikku hiljaa Jeesus hoiti ja paransi mua. Mä haluan puhua tästä todella kipeästä asiasta siksi, ettei kenellekään toiselle kävisi niin kuin mulle kävi. Saatana on rikkirepijä, valehtelija ja raiskaaja. Se tekee kaiken, että se saa tuhota ihmisen. Se tekee sen vielä niin ovelasti, että se ihminen itse tuhoaa itsensä. Mä haluan tehdä kaikille tiettäväksi, että Jeesuksella on vain yksi ase. Se on rakkaus. Rakkaus on paras ase taistelussa saatanaa vastaan. Rakkaus on se ase, joka murtaa kovimmankin saatananpalvojan sydämen. (Ahorinta 1997, 120 - 121.)

Ahorinta (1997) itsekin toteaa: "Tähän pimeyteen tunkeutuminen ja uuden mahdollisuuden löytäminen vaatii suunnattoman määrän rakkautta. Ei ole mitään muuta rakkautta, kuin se,

jonka Jumala on meihin istuttanut.” Auttajan ei Ahorinnan mielestä tarvitse olla uskossa, mutta siitä on hyötyä. Rehellisyyden nimissä hän toteaa, että joskus ns. kiihkouskovaisuudessa menetetään enemmän kuin maltillisella toiminnalla voitaisiin saavuttaa. (Ahorinta 1997, 130.)

Saatananpalvontaa itse kokemattomalle voi herätä tässä vaiheessa kysymys, miksei palvojaa voitaisi irrottaa ikävistä saatanakuvioista niin, että hänestä tulisi ”tavallinen kansalainen” sen sijaan, että hän valitsee vastavoiman päästäkseen ulos ja pysyäkseen erossa saatananpalvonnasta. Niemi vastaa: Jos joku on kokenut niin kovia juttuja, kuin palvojat ovat kokeneet, hän ei voi jäädä uudessa elämässään ”kellumaan” ns. normaaliin elämään, vaan hän tarvitsee yhtä rajuja kokemuksia rakkauden puolelta. Toisin sanoen koska ongelma on hengellinen, tarvitaan myös hengellinen vastavoima. (P. Niemi, tiedotustilaisuus 12.4.1999.) Jos ollaan tekemisissä persoonallisen pahan, Saatanan kanssa, se ei lähde millään muulla kuin sitä vahvemmalta, eli Jeesuksella. Niemi toteaa kuitenkin heti perään, että jos saatananpalvonta on toiminut ihmisen ympärillä kulissina, siitä voi selvitä kuiville lähimmäisenrakkauden turvin. (Niemi 15.5.1999.) (Kulissisaatananpalvonnasta ks. kuvio 3, s. 30.)

Ahorinta on havainnut, että saatananpalvonnasta on mahdollista irrottautua myös perheen ehdottoman tuen ja avun turvin. Näin ollen saatananpalvojan elämällä olisi viisi mahdollista suuntaa: kolme tuhoon johtavaa ja kaksi vapauttavaa. Ahorinta väittää, että kummassakin vapautteen johtavassa tapauksessa muistoksi jäävät ankarat pelot, joiden lietsominen on monien rituaalien ainoa tarkoitus. (Tutkija törmäsi pahuuteen 1994, 22.) Näkisimme kuitenkin, että Jumalan rakkaus on haastateltavissamme saanut aikaan pelkojen poistumista.

Jumala on antanu niin täysin uuden elämän ja sydämen. Mä silloin aattelin, ku mä irtauduin, ett mä en ikinä pysty elämään normaalia elämää, ett mä aina nään painajaisunia ja semmosia tummia hahmoja, jotka vahtii oviaukossa ja ett elämä on pelkkää pelkoa. Sen pelon tilalle on tullu voittomieli. Jos kerran sieltä on noussu, niin tässä maailmassa ei oo mikään asia, mikä pystyis estään mun tietä Jumalan kanssa. (Sari 18.4.1998.)

8 Jälkipuinti

Tutkimuksemme on tuonut esiin uudenlaista tietoa palvelun ehkäisystä ja sen pariin joutuneiden auttamisesta. Tieto perustuu monien eri tahojen kokemuksiin saatananpalvelunasta. Kaikki lähteet eivät olleet saatananpalvelun todellisuudesta samaa mieltä. Kuitenkin nuoria auttamaan kyenneiden lausunnot tukevat nuorten omia kokemuksia saatananpalvelun todellisuudesta. Olemme tehneet tutkimustamme oman subjektiivisuutemme tunnistaen. Olemme mahdollisuuksien mukaan eliminoineet omia näkemyksiämme antaen tilaa tutkimusaineistosta nousevalle materiaalille. Tästä huolimatta työssä näkyy, ja saakin näkyä, oma vakaumusemme ja arvomaailmamme hyvin selkeästi.

Tutkimuksemme ajankohtaisuus on lisääntynyt koko ajan tutkimusta tehdessämme. Se on nousemassa pikku hiljaa myös useampien auttavien tahojen, koulujen, seurakuntien sekä sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiden silmien eteen. Tämä onkin tärkeää luotaessa auttajien yhteistyön tukiverkostoa saatananpalvelunasta irrottautuvien jatkohoitoa varten. Ilmiöön suhtautuminen muuttuu koko ajan. Tutkimuksemme kuluessa oma näkökulmamme muokkautui kohti auttamista. Se on ehdottomasti tärkeimpiä osa-alueita saatananpalvelunasta puhuttaessa. Sitäkin tärkeämmäksi näemme ennaltaehkäisyn. “Torju vihollinen sen ollessa vielä ulkopuolella!” Käytännössä auttaminen ja ennaltaehkäiseminen eivät ole kovin monimutkaisia asioita. Vaaditaan vain välittämisen ja ehdottoman hyväksynnän osoittamista, jossa konkreettinen askel eteenpäin on se, että järjestää aikaa nuorta varten, on läsnä häntä varten. Silti auttajakin saa olla ihminen puutteineen, heikko ja erehtyväinen. Se murtaa nuoren ja kasvattajan väliltä “farisealaisuuden muuria”.

On ollut tutkimuksen kannalta hyödyllistä olla yhteydessä asiantuntijoihin ja toimia itsekkin asiantuntijana tiedottaen aiheesta eteenpäin. Se on auttanut näkemään, millaisiin kysymyksiin kaivataan vastauksia. Tulevaisuudessa voisi tutkia lisää aihetta, josta alunperin lähdimme liikkeelle: Kuinka eri okkultismin lajit yhtenevät ja eroavat toisistaan? Onko kaikkien takana sama persoonallinen paha, ja jos on, kuinka se ilmenee?

Aikamme jälkiteollinen yhteiskunta nousee uudelleen kohti henkisten arvojen ja tuonpuoleisen etsimistä. Se kaipaa materialismin vastapainoksi mystisyyttä, korkeampia voimia ja henkisiä kokemuksia. Tästä kaipuusta kumpuaa osaltaan nykyinen okkultismin nousu. Kasvattajina meidän on laitettava omat arvomme järjestykseen. Onko okkultismi se, mitä haluamme välittää nuorillemme vai olisiko esimerkiksi kristinuskon Jumalalla parempaa tarjolla?

LÄHTEET

1. Teoria- ja metodikirjallisuus

- Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino. 3.painos.
- Antikainen, A. 1992. Kasvatus, koulutus ja yhteiskunta. Porvoo: WSOY.
- Apo, S. 1990. Kertomusten sisällön analyysi. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 62 - 80.
- Atkinson, R. 1998. The life story interview. *Qualitative Research Methods*, Vol. 44. Thousand Oaks: Sage.
- Belitz, J. & Schacht, A. 1992. Satanism as response to abuse: The dynamics and treatment of satanic involvement in male youths. *Adolescence* 27, 855 - 872.
- Bergström, M. 1996. Lapsi - viimeinen orjamme. Suom. R. Liljamo. Porvoo: WSOY.
- Brunstad, P. O. 1998. "Tylsää!!!" Nuoret ajassamme. Suom. R. Mäkelä. Kauniainen: Perussanoma.
- Byrd, R.C. 1988. Positive therapeutic effects of intercessory prayer in a coronary care unit population. *Southern Medical Journal* 81, 826 - 829.
- Campbell, R. 1993. Rakkaudesta murkkuun. 4., uudistettu painos. Suom. T. Ihalainen. Helsinki: Karas-sana.
- Clandinin, D. J. & Connelly, F. M. 1994. Personal experience methods. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage, 413 - 427.
- Damphousse, K. R. & Crouch, B. M. 1992. Did the devil make them do it? An examination of the etiology of satanism among juvenile delinquents. *Youth and Society* 24 (2), 204 - 227.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (toim.) 1994. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage.
- Engelsviken, T. 1994. Vapaaksi paholaisen vallasta. Suom. J. Norvanto. Kauniainen: Perussanoma.
- Erikson, E. H. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Toinen, tarkistettu painos. Suom. E. Huttunen. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Facta. 10-osainen tietosanakirja. Osat 2 ja 6. 1970. Tietosanakirja Oy. Helsinki: Sanoma paino.

- Festinger, L., Pepitone, A. & Newcomb, T. 1952. Some consequences of deindividuation in a group. *Journal and Social Psychology* 47, 382 - 389.
- Fontana, A. & Frey, J. H. 1994. Interviewing: The art of science. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage, 361 - 376.
- Furman, B. 1997. Ei koskaan liian myöhäistä saada onnellinen lapsuus. 5.painos. Porvoo: WSOY.
- Gerris, J. 1994. Perhearvot vanhempien silmin: perhe-elämän ja lastenkasvatuksen arvope- rustaiset mallit. Teoksessa J. Virkki (toim.) *Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin*. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikkö. Areena -sarja. Porvoo: WSOY, 144 - 162.
- Grönfors, M. 1982. *Kvalitatiiviset kenttätyömenetelmät*. Porvoo: WSOY.
- Hamel, J. & Dufour, S. & Fortin, D. 1993. Case study methods. *Qualitative Research Methods*, Vol. 32. Newbury Park: Sage.
- Heinonen, V. 1982. *Ihminen, kasvatus ja isänmaa. Puheita ja kirjoituksia vuosilta 1953 - 1982*. Jyväskylä: Gummerus.
- Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (toim.) 1998. *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Helkama, K. 1998. Ryhmäprosessit. Teoksessa K. Helkama, R. Myllyniemi & K. Liebkind (toim.) *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita, 253 - 289.
- Hirsjärvi, S. & Laurinen, L. ym. 1998. Kasvatustraditiot ja niiden muuttuminen. Teoksessa L. Laurinen (toim.) *Koti kasvattajana, elämä opettajana. Kasvatus- ja oppimis- kulttuurit tutkimuskohteina*. Jyväskylä: Atena, 12 - 35.
- Holmes, S. J. & Robins, L. N. 1987. The influence of childhood disciplinary experience on the development of alcoholism and depression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 28 (3), 399 - 415.
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. 1995. *The Active Interview*. *Qualitative Research Methods* vol. 37. Thousand Oaks: Sage.
- Honkonen, R. 1995. Elämäkerrallinen lähestymistapa opiskelijatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa J. Nieminen (toim.) *Menetelmävalintojen viidakossa. Pohdintoja kasvatuksen tutkimisen lähtökohdista*. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. B:13, 167 - 191.

- Huotelin, H. 1996. Menetelmällisiä lähtökohtia elämäkertatutkimukseen. Teoksessa oppimisenjaelämänhistoria. Aikuiskasvatuksen 37. vuosikirja. Helsinki: BTJKirjastopalvelu.
- Hurme, H. 1995. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhakangas & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 139 - 156.
- Jakobson, M. & Wiegand, E. 1995. Muutosvoima minussa. Nuoren selviytyminen arkielämän paineissa ja kriisitilanteissa. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1998. Elämää varten kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus.
- Jyrkämä, J. 1983. Toimintatutkimuksen teoriasta ja tutkimuskäytännöstä. Teoksessa R. Jaakkola & K. Urponen (toim.) Sosiaalipolitiikan teoriaa ja ongelmia. Helsinki, 57 - 91.
- Kiviranta, K. 1995. Giorgin fenomenologisen psykologian metodi laadullisen tutkimuksen apuvälineenä. Teoksessa J. Nieminen (toim.) Menetelmävalintojen viidakossa. Pohdintoja kasvatuksen tutkimisen lähtökohdista. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. B:13, 91 - 106.
- Koppinen, A. & Koppinen, M-L. 1988. Itsenäinen lapsi - vapaa aikuinen. Helsinki: Otava.
- Kuusinen, J. 1995. Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhakangas & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 311 - 322.
- Lehtovaara, M. 1993. Fenomenologinen näkökulma ihmisen tutkimisen metodologiaan. Teoksessa J. Varto (toim.), 1 - 34.
- Lehtovaara, M. 1995. Tutkimus ja tutkimuksen tutkimus fenomenologisesta näkökulmasta. J. Nieminen (toim.) Menetelmävalintojen viidakossa. Pohdintoja kasvatuksen tutkimisen lähtökohdista. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. B:13, 71 - 90.
- Liebkind, K. 1998a. Ihmisen minuus. Teoksessa K. Helkama, R. Myllyniemi & K. Liebkind (toim.) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita, 359 - 378.
- Liebkind, K. 1998b. Ryhmien väliset suhteet ja sosiaalinen identiteetti. Teoksessa K. Helkama, R. Myllyniemi & K. Liebkind (toim.) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita, 290 - 322.
- Lightdale, J. R. & Prentice, D. A. 1994. Rethinking sex differences: Aggressive behavior in the absence of social roles. *Personality and Social Psychology Bulletin* 20: 38 - 44.

- Lindlof, T. R. 1995. Qualitative communication research methods. Current Communications: An Advanced Text Series, vol. 3. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Louhelainen, M., Louhelainen, T. & Ylätaalo, M. 1995. Nuoren (14 - 16v.) ihmissuhde- ja identiteettiongelmat ja niistä selviytyminen, sekä kokemukset ehkäisevästä mielenterveystyöstä. Kuusankosken terveydenhuolto-oppilaitos, A:5.
- Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.
- Malmberg, R. 1997. Kodin onneksi. Perhe paras suojaverkko. Helsinki: kirjapaja.
- Mezirow, J. et al. (toim.) 1995. Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Suom. L. Lehto. Helsingin yliopisto, Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Oppimateriaaleja 23.
- Miettinen, S. & Väänänen, S. 1998. Näkökulmia lapsuustutkimukseen. Teoksessa L. Laurinen (toim.) Koti kasvattajana, elämä opettajana. Kasvatus- ja oppimiskulttuurit tutkimuskohteina. Jyväskylä: Atena, 67 - 81.
- Myllyniemi, R. 1998. Joukkokäyttäytyminen. Teoksessa K. Helkama, R. Myllyniemi & K. Liebkind (toim.) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita, 323 - 337.
- Mäkelä, K. (toim.) 1990a. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäkelä, K. 1990b. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42 - 61.
- Mäkelä, K. 1994. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa V. A. Niskanen (toim.) Tieteellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 154 - 169.
- Nieminen, J. (toim.) 1995. Menetelmävalintojen viidakossa. Pohdintoja kasvatuksen tutkimisen lähtökohdista. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. B:13.
- Niskanen, V. A. (toim.) 1994. Tieteellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Opiskelijan opas. Helsingin yliopisto, Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Aino -projekti. Oppimateriaaleja 30.
- Ojala, K. 1994. Mitä on New Age? Aquarian Publications.
- Oppiminen ja elämänhistoria. 1996. Aikuiskasvatuksen 37. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Paloheimo, M. 1997. Suomalaisen lapsuuden haavat. Miten sinua kohdeltiin. 2.painos. Helsinki: Kirjapaja.
- Perttula, J. 1995. Kokemuksen tutkimuksen luotettavuudesta. Kasvatus 1/1995, 39 - 47.

- Poikkeus, A-M. 1995. Lasten toverisuhteet ja sosiaaliset taidot. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 122 - 138.
- Pulkkinen, L. 1994. Millaista lastenkasvatusta nykytutkimus suosittelee? Teoksessa J. Virkki (toim.) Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikkö. Areena-sarja. Porvoo: WSOY, 26 - 45.
- Punch, M. 1994. Politics and ethics in qualitative research. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks: Sage, 83 - 97.
- Reason P. 1994. Three approaches to participative inquiry. Teoksessa N. Denzin & Y. Lincoln (toim.) Handbook of qualitative research. Thousand Oaks: Sage, 324 - 339.
- Sahamies, A. 1997. Saatananpalvonta - tarua vai totta? Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- Seppälä, A. 1999. Terve perhe-elämä paras kasvattaja. Opettaja 1.4.1999, nro13-14, 6 - 9.
- Siljander, P. 1988. Hermeneuttisen pedagogiikan pääsuuntauksat. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 55.
- Stake, R. E. 1994. Case studies. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks: Sage, 236 - 247.
- Suoranta, J. 1997. Kasvatuksellisesti näkeväksi. Sivistyksellinen kasvatuserittely tässä ajassa. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Tajfel, H. (toim.) 1978. Differentiation between social groups: studies in the social psychology of intergroup relations. London: Academic Press.
- Tajfel, H. & Turner, J. C. 1986. The social identity theory of intergroup behavior. Teoksessa Worchel, S. & Austin, W. G. (toim.) Psychology on intergroup relations. Toinen painos. Chigago: Nelson-Hall, 7 - 24.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Varto, J. (toim.) 1993. Kohti elämismailman ja ihmisen laadullista tutkimista. Filosofisia tutkimuksia Tampereen yliopistosta vol. 44. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Vintiötyöryhmän muistio. 1992. Suosituksia keinoiksi vaikuttaa lasten ja nuorten asosiaaliseen käyttäytymiseen. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 4/1992. Helsinki: Oikeusministeriö.

- Virkki, J. (toim.) 1994. Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikkö. Areena-sarja. Porvoo: WSOY.
- Virtanen, T. 1996. Lapsuuden käyttäytymisongelmat ja aikuisiän psyykkiset vaikeudet. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitoksen julkaisuja 334.
- Yin, R.K. 1994. Case Study Research. Design and Methods. 2. ed. Thousand Oaks: Sage.
- Zimbardo, P G. 1970. The human choice: individuation, reason and order vs deindividuation, impulse and chaos. Teoksessa W. J. Arnold & D. Levine (toim.) Nebraska symposium on motivation 1969. Lincoln: University of Nebraska Press, 237 - 307.

2. Tutkimusaineistona käytetyt lähteet

2. A. Julkaisematon aineisto

2. A. 1. Yleiset, kaikille avoimet tilaisuudet

- Ahorinta, Keijo. Luento saatananpalmvonnasta Mäntyharjulla 26.5.1999.
- Niemi, Päivi. Jatkohoitokoulutus saatananpalvojen auttajille Nokialla 15.5.1999.
- Niemi, Päivi. Tiedotus(- ja keskustelu)tilaisuus Jyväskylässä 12.4.1999.
- Sahamies, Arto. Nuortenilta Mäntyharjulla 23.4.1999.

2. A. 2. Haastattelut

- Niemi, Päivi. Haastattelu Nokialla 15.5.1999.
- Rinne, Riku. Haastattelu Jyväskylässä 9.12.1998.
- “Sari”. Haastattelu 18.4.1998.
- “Tomin sisko Hanna”. Haastattelu 18.1.1999.
- “Tomin isä ja äiti”. Haastattelu 24.1.1999.

2. B. Julkaistu aineisto

2. B. 1 Artikkelit ja kirjallisuus

- Aalto, J. 1993. Okkultismi eli salatieteet. Koulutusseminaari seurakuntien nuorisotyöntekijöille. *Perusta* 5/1993, 175 - 181.
- Ahokas, T. 1998. Vanhempani eivät olisi uskoneet tekojani. *Ilta-Sanomat* 18.4.1998, A18.
- Ahorinta, K. 1997. Saatananpalvelon monet kasvot. Helsinki: LK-kirjat.
- Arlebrand, H. 1992. Aura, karma, kabbala... Uuden aikakauden hengellisyys ja salatieteen nousu. Alkuperäinen teos: *Det okända*. Suom. O. Aho. Helsinki: Kirjaneliö.
- Auvinen, J. 1998a. Liian kallis uhri. *Sana* 25-26/1998, 8 - 9.
- Auvinen, J. 1998b. Miksi saatananpallvontta kiinnostaa? *Sana* 25-26/1998, 9.
- Haikas, K. 1995. Saatanan nuoret vai hysteerinen pelko. Uusi kriminaalihuolto: Vankeinhoito- ja kriminaalihuoltoalan julkaisu 12 (1), 51 - 52.
- Harkki, P. 1999. Saatananpallvontta - kapinaa vai hätähuuto? *Apu* 22.1.1999, 38 - 41.
- Havia, K. 1999. Jokainen, joka rakastaa, voi auttaa. *Sana* 28.1.1999, 14.
- Heino, H. 1993. Saatananpallvontta ja nuoriso - kenen toimintaa, kenen projektiota? *Nuorisotutkimus* 11 (3), 10 - 15.
- Jokela, A. 1994. Filosofiaa ja rikoksia Saatanan nimissä. *Nuorisotyö* 48 (4), 10 - 12.
- Juusela, P. 1999. Saatananpallvontta saattaa ammattiauttajat ymmälleen. *Lähetysanomat* 140 (1), 26 - 27, 37.
- Karhumäki, H. 1993. Poliisi ei voi estää saatananpallvontariittejä. *Ilta-Sanomat* 22.11.1993, A10.
- Kirkko teki varoittavan videon. 1994a. *Aamulehti* 21.8.1994, 22.
- Kylätasku, T. 1999. Konkurssi pahalaisen kanssa. *Kotimaa* 23.4.1999, 14 - 15.
- Kylätasku, T. 1999. Saatananpallvontta vie nuoria itsemurhiin. *Kotimaa* 29.1.1999, 8 - 9.
- Lantto-Tolvanen, M. 1998. Saatananpallvontta on brutaalista hyväksikäyttöä. *Keskisuomalainen* 12.12.1998, 5.
- Lapsille ja nuorille eivät rituaalit riitä. 1993. *Ilta-Sanomat* 22.11.1993, A 10.
- Lehtonen, V-P. 1995. Kirkko teki opetusvideon saatananpallvonnasta. *Peili: lasten ja nuorten kuvakulttuurin lehti* 19 (1), 22 - 23.
- Menin liian pitkälle. 1999. *Apu* 22.1.1999, 41.
- Mäkelä, L. & Noponen, N. 1994. Onko tämä piruilua, vai mitä? *Etsijä. Kristillinen kulttuuri- ja mielipidelehti*. 86 (2), 14 - 15.

- Mäki-Kulmala, A. & Mäki-Kulmala, H. 1993. Nuorten saatananpölvonta initiaatoriittien valossa. Nuorisotutkimus 11 (3), 16 - 21.
- Nenonen, M. 1999. Saatananpölvonta on nuori kultti. Tiede 2000 19 (1), 43 - 46.
- Niskanen, M. 1994. Pahan tuhannet kasvot. Etsijä. Kristillinen kulttuuri- ja mielipidelehti 86 (2), 12 - 14.
- Oinas, S. 1997. Saatananpölvonta vie nuoria salakavalasti turmioon. Lapin Kansa 24.11.1997, 9.
- Ojansivu, M. 1998. Poliisi selvittää rikollisuuden yhteyttä saatananpölvontaan. Helsingin Sanomat 22.12.1998, A5.
- Partanen, J. 1999. Saatananpölvonta nostaa esiin hämmentäviä kysymyksiä. Pitäjänuutiset 31.5.1999, 6.
- Partti, H. 1998. Pelottava, kiehtova pimeys. Hyvä Sanoma 57 (10), 36 - 39.
- Pulling, P. 1989. Noidankehässä. Helsinki: Kuva ja Sana. Suom. E. Koskimies
- Punkari, L. 1993. Saatananpölvonta ei ole hupaisaa harrastelua, vaan aina vaarallista. Kotimaa 12.3.1993, 9 - 10.
- Pyysalo, R. 1999a. Miksi paha kiehtoo? Suomen Kuvalehti 83 (6), 58 - 59.
- Pyysalo, R. 1999b. Saataka saapui Suomeen. Suomen Kuvalehti 83 (6), 54 - 59.
- Raitis, L. M. & Raitis, P. 1994. Meidän on suostuttava todellisuuteen. Etsijä. Kristillinen kulttuuri- ja mielipidelehti 86 (2), 16 - 17.
- Reinikainen, A. 1996. Minna myi sielunsa saatanalle. Länsi-Savo 2.12.1996, 7
- Rikkinen, M. & Sohlberg, J. 1999. Kirkko & kaupunki 3.2.1999, 12 - 13.
- Rinne, R. 1994. Syvyyden kuilusta. Helsinki: Kuva ja Sana.
- Rinne, R. 1996. Pimeys väistyy. Helsinki: Kuva ja Sana.
- Rinne, R. 1997. Aika on lähellä. Helsinki: Kuva ja Sana.
- Rinne, R. 1999. Varo, vihollinen! Helsinki: Kuva ja Sana.
- Rukous on ase saatananpölvontaa vastaan. 1993a. Sana 7.4.1993, 7.
- Saatananpölvonnalla on monet kasvot. 1993b. Sana 7.4.1993, 7.
- Saatananpölvontaan on suhtauduttava vakavasti. 1996. Seurakuntaviesti 11.9.1996, 3.
- Saatananpölvonta ei ole syy rikokseen. 1999. Keski-suomalainen 4.1.1999, 6.
- Sahamies, A. 1997. Saatananpölvonta -tarua vai totta? Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- Sahamies, A. 1998. Onko saatananpölvonta vaarallista? Lehteri 6.6.1998, 8.
- Satanismi ajoi ylivieskalaisen itsemurhayritykseen. 1993. Kalajokilaakso 11.12.1993, 6.
- Seurakunnat apuun saatananpölvonnan kohtaamisessa. 1999. Sana 28.1.1999, 14.

- Sinikumpu, J-J. 1997. Saatananpalvonta leviää kaupungeista jo pikkukyliinkin. Lapin Kansa 20.6.1997, 9.
- Taival, K. 1994. "Vain vahvat pysyvät elossa" Kaunistelemattomasti saatanan palvonnasta. Uusi tie 26.10.1994, 3
- Tervonen, H. 1993. Kuka Saatana on ja miten hän toimii? Kotimaa 12.3.1993, 10 - 11.
- Tutkija törmäsi pahuuteen. 1994c. Aamulehti 21.8.1994, 22.
- Ulmanen, K. 1999. Saatananpalvonta monisyinen ongelma. Irti-huumetyön erikoislehti 1/1999, 34 - 35.
- Valtonen, S. 1999. Saatananpalvonnasta tarvitaan kiihкотonta tietoa. Opettaja 94 (16), 8 - 10.
- Virnes, J. 1998. Saatananpalvonta leviää joka puolelle. Nuorten vääristynyttä totuuden etsimistä pimeistä arvoista. Savon Sanomat 8.9.1998, 1.

2. B. 2 Radio- ja TV-ohjelmat

- Ajankohtainen kakkonen. 1999. TV2. 2.3.1999, klo 21.00 - 22.00.
- Credo - minä uskon. 1999. TV2. 5.3.1999, klo 20.30 - 21.00.
- Seitsemän uutiset. 1999. MTV3. 18.3.1999, klo 19.00 - 19.15.
- Taivaan ja maan väliltä. 1998. Radio Day 13.12.1998, klo 22.00 - 24.00.
- Takaovi. 1999. Huomenta Suomi. MTV3. 7.4.1999, klo 6.45 - 7.00.
- 20.20. 1999. TV4. 19.3.1999, klo 20.20 - 20.30.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurungot

Sari (sekä New Age ja noituus -haastateltavat):

Kotitausta ja lapsuus?

Miksi ja kuinka aloit kiinnostua kyseisestä okkultismin alueesta?

Mitä sen parissa tapahtui?

Miten se vaikutti sinuun?

Millaisten vaiheiden kautta irrottauduit siitä?

Perhe:

Minkälainen perhe = taustat?

Milloin ja kuinka havaitsitte Tomin harrastavan saatananpalvontaa?

Millaisten syiden arvelette vaikuttaneen Tomin saatananpalvonnasta kiinnostumiseen?

Kuinka asia on vaikuttanut perheeseen?

Kuinka perhe on toiminut?

Mitä neuvoja antaisitte muille kasvattajille?

Auttajat = Riku, Päivi:

Kuinka olette käytännössä auttaneet?

Miten kasvattajan kannattaisi auttaa?

Liite 2. Aineiston luokittelurunko

Nuorten taustat

Saatananpalvonta ja siihen kuuluvat rituaalit

Saatananpalvonnan vaikutukset

Usko/Uskonnollisuus

Rakkaus/Rakkaudettomuus

Yliluonnolliset tapahtumat ja ilmiöt

Julkinen mielipide vs. todellisuus

Rukous

Liite 3. Suur-Jyväskylälehdhen juttu saatananpalvonnasta 14.4.1999: meidän haastatteluosuu-
temme.

Anne Koivusen ja Kati Karjalaisen saarananpalvontaa ja muuta okkultismia (yliluonnollisia ilmiöitä pimeyden puolelta) käsittelevä, valmistumaisiltaan oleva pro gradu - tutkimus Jyväskylän yliopiston opettajankasvatustieteiden osastolle on harvinainen lajissaan. Saarananpalvontaa on Suomessa tutkittu vain vähän. Osittain tämä johdetaan siitä, että ilmiö on meillä suhteellisen uusi.

- Suomeen saatananpalvonta on levinnyt räjähdysmäisesti tämän vuosikymmenen aikana Norjasta ja Ruotsista, etenkin black metal -musiikin välityksellä.

Suomalaiset saatananpalvojat ovat iältään verrattain nuoria, Koivunen ja Karjalainen kertovat.

Koivusen ja Karjalaisen tutkimus on mittava. He ovat haastatelleet saatananpalvojaa ja heidän perheitään, sekä saatananpalvontaan tuntumaa saaneita nuoriso- ja seurakuntatyöntekijöitä. He ovat lukeneet hyllymetreittäin saatananpalvontaa käsittelevää ja sitä sivuavaa kirjallisuutta, sekä kammanneet läpi saatananpalvonta -aiheiset jutut, jotka on julkaistu suomalaisissa tiedotusvälineissä vuodesta 1993 lähtien.

Jyväskylässä rikotaan hautarauhaa

Keräämässä aineiston perusteella Koivunen ja Karjalainen arvioivat, että Suomessa on tuhansia saatananpalvojia. Kyse ei ole vain turhautuneen nuorison kapinallisuudesta - kuten esimerkiksi poliisi on antanut ymmärtää - vaan tehokkaasti organisoidusta toiminnasta, jonka lonke-

rot ulottuvat Suomen syrjäisimmillekin paikkakunnille.

- Jokaisella maalla ja esimerkiksi Pohjoismailla on omat johtajansa. Suomekin on jakautunut jonkinlaisiin reviiireihin, Koivunen selittää.

Koivusen ja Karjalaisen arvion mukaan Jyväskylässä on useita satoja saatananpalvojia. Tieto perustuu entisten saatananpalvojen kertomuksiin.

Heidän mukaansa Jyväskylässä oli 200 saatananpalvojaa jo useita vuosia sitten. Lukumäärä ei oletettavasti ole ainakaan pienentynyt.

Jyväskylässä saatananpalvontaan viittaavat kaadetut hautakivet ja muu hautausmailla tehty ilkivalta. Hautaranhan rikkominen on keskeinen osa saatananpalvojen rituaaleja.

Tehokkaana mainoksena saatananpalvonnalle toimii ilmiön saama huomio suomalaisissa tiedotusvälineissä. Hyvinkään rituaalisurmaajat on jo julistettu suuri sankareiksi saatananpalvojen keskuudessa.

- Näyttäisi siltä, että saatananpalvonnalla keskuksella Suomessa ovat Oulu, Jyväskylä ja Tampere. Nuorin tietoomme tullut saatananpalvoja on ollut yhdeksänvuotias.

Eräessä Jyväskylän ympäristössä on viimeisen vuoden aikana ollut jo ainakin kaksi tapausta, joissa "mustaan messun" osallistunut nuori tyttö on jouduttu kiidätämään psykiatrisen hoitoon.

Kouluissa tyrkytetään okkultismia

- Vastuu saatananpalvoista ja heidän uhreistaan on yhteinen. Se kuuluu koko yhteiskunnalle, Koivunen

ja Karjalainen sanovat. Saatananpalvojat tekevät jatkuvasti aktiivista rekrytointia (väräys) -työtä, ja heidän pauloihinsa saattaa joutua kuka tahansa, etenkin herkässä iässä oleva nuori. Saatananpalvojat ovat hauraita ja rikkiäisiä ihmisiä, vaikka ulkomuoto kieltäisi muuta.

- Saatananpalvojen houkutukset ovat suuremmat ja ajanmukaisemmat kuin kirkon ja seurakuntien. Seurakunnat tarjoavat nuorille pingiksen peluuta ja tettä, kun saatananpalvojat tarjoavat tietokonepelejä, spiriittimaisia ja muuta jännittävää, Koivunen vertaa.

Saatananpalvojen kelkkaan ajautunut nuori voi olla päällism puolien aivan normaalin näköinen - ei mikään mustiin pukeutunut kalkkinaama. Synkeitä riittejä ja verivaloja ei touhuta vain tarkoitusta varten sisustetuissa "temppeleissä", vaan aivan tavallisissa kodeissa.

- On ollut lukuisia tapauksia, joissa vanhemmat eivät ole tienneet lapsensa olleen saatananpalvoja ennen kuin tämä on seonnut tai tehnyt itsemurhan, Karjalainen toteaa.

Koivunen ja Karjalainen sysäävät entistä suurempaa vastuuta lasten vanhemmille, sekä opettajille ja kouluille.

- Lapsille tyrkytetään okkultistista uskoa jo kouluissa, joissa järjestetään kaiken sortin Halloween-juhla ja noitutus-teemapäiviä. Nallekattujen sijaan on noitaturkkaneja ja enustajien esiintymisiä. Tämä on vähintäänkin arveluttavaa. Lapsille annetaan liian kilttu kuva salateieteisiin liittyvistä asioista.

SAMI LOTILA

Kuinka päästä irti?

Koivusen ja Karjalaisen tutkimus painottuu heidän itsensä mukaan okkultismissa ja saatananpalvonnassa mukana olevien auttamiseen ja kiinnostuksen syntymisen ennaltaehkäisemiseen. Palvojat itse katsovat, että heidän elämällään on vain kolme mahdollista suuntaa: miehisrauha, itsemurha, tai jengin tappamaksi tuleminen.

Koivunen ja Karjalainen ovat nähneet, että muita vaihtoehtoja ovat vastavoiman löytyminen saatananpalvonnalle eli uskoontulo, tai uuden elämän aloittaminen mahdollisesti uuden henkilöllisyyden turvin uudessa paikassa ympäristön rakkauden ja tuen turvin. Tutkijoiden mielestä välittäminen tulisi osoittaa kyselyllä, kunnioitella-

la ja uskomalla muoren kertomus.

Apua kannattaa hakea esimerkiksi seurakunnasta henkilöltä, jolla on aiempaa kokemusta okkultismin parissa olleiden kohtaamisesta. Lisäksi voidaan tarvita poliisin ja sosiaaliviranomaisen apua, sillä jengi ei yleensä jätä entistä jäsentään rauhaan.

Liite 4. Arviointia tutkimuksemme tiedotustehtävästä ja siinä toimimisesta.

Tutkimuksestamme tiedottaminen oli jo alun perin lähtökohta tutkimuksemme teolle. Tarkoituksemme ei ollut tehdä tutkimusta hyllyyn pölyttymään. Emme näe sellaista mielekkääksi. Tutkimuksen tehtävään on ilman muuta tuottaa uutta tietoa, jota ihmiset tarvitsevat. Siksi olennainen osa tutkimuksen tekoa on myös saaduista tuloksista tiedottaminen. Seuraavassa kokemuksiamme tiedotusprojekteista.

Tutkimuksemme aihe on "Taistelu saatananpalvontaa vastaan - ennaltaehkäisemisen ja auttamisen tueksi kasvattajille". Jo aihe sanelee sen, että olemme tekemisissä erittäin ajankohtaisen ja vakavan aiheen kanssa. Tutkijoina meidän täytyy siksi osoittautua luottamuksen arvoisiksi haastateltaviemme suhteen. Emme voi päästää julkisuuteen mitään, mitä haastateltavat eivät halua tai hyväksy. Aiheen arkaluontoisuus ja julkisuudessa nostattama kohu aiheuttivat sen, että halusimme pitäytyä poissa julkisuudesta aivan tutkimuksen loppuun saattamiseen asti. Kuitenkin loppusuoralla ollessamme tietoja tekemästämme työstä oli kaikunut toimittajien korviin. Suur-Jyväskylä -lehden free lancer toimittaja otti meihin yhteyttä ja halusi tehdä haastattelua. Aluksi kieltäydyimme sensaatiojutun ja työrauhan menettämisen pelossa, mutta kun toimittaja vakuutti tekevänsä juttua samasta näkökulmasta kuin me, eli auttamisen kannalta, myönnyimme tarjoukseen. Osittain myönteiseen päätökseemme vaikutti se, että toimittaja lupasi jutun yhteydessä mainostaa tulevaa tiedotustilaisuuttamme yliopistolla.

Haastattelu tehtiin ja toimittaja nauhoitti keskustelumme. Pyysimme saada lukea jutun ennen sen julkaisemista. Asiasta sovittiin. Kun saimme jutun luettavaksemme, siinä oli paljon asiattomuuksia ja virheitä. Toimittaja ei ollut ottanut lainkaan huomioon auttamisnäkökulmaa vaan oli sen sijaan hakenut erittäin sensaation makuista kohujuttua. Hän oli laittanut omia sanojaan, arveluitaan ja huhupuheita meidän suuhumme ja väittänyt niitä tutkimustiedoksi. Olimme lukemastamme tuhtuneita. Vaadimme toimittajaa tekemään kirjoitukseen merkitsemämme korjaukset. Kuvittelimme, että niin tapahtuukin, sillä toimittaja oli pahoillaan tekemistään virheistä.

Kun lehti ei julkaissutkaan toimittajan lupaamaa ilmoitusta tiedotustilaisuudestamme, otimme päätoimittajaan yhteyttä. Sanoimme, että koska he eivät ole pitäneet sanaansa ja toimittaja oli kirjoittanut omiaan, emme antaisi heille lupaa julkaista juttua meidän nimissämme. Silloin päätoimittaja ehdotti sovitteluratkaisua: voisimmeko tulla lukemaan jutun vielä kerran varmistuaksemme, ettei siellä ole virheitä. Kävimme lukemassa jutun vielä kerran. Edelleen siinä oli asiatonta tekstiä. Ihmettelimme päätoimittajalle myös sitä, ettei alkuperäisestä auttamisnäkökulmasta ollut jutussa sanaakaan. Päätoimittaja pyysi meitä tekemään auttamisesta tiiviin yhteenvedon, jonka hän liittäisi jutun yhteyteen.

Näin saimme lopulta taistelun seurauksena tiedotettua tutkimuksemme tuloksista 55000:een talouteen. Tiedottaminen ei ole aina yksinkertaista, mutta sinnikkästä työstä palkitaan! Lopulta yliopistolla järjestettävästä tiedotustilaisuudesta ilmoittaminen jäi Keski-suomalaisen "tilaisuuksia" -palstan ja yliopistolle sekä muutamille kouluille ja seurakuntiin jätettyjen ilmoitusten varaan. Sinne saapui paikalle noin kolmekymmentä asiasta kiinnostunutta. Tilaisuuteen oli kutsuttu puhumaan myös entinen saatananpalvoja Päivi Niemi.

Tiedotustilaisuuskin oli meille harjoitusta asiamme tiiviistä esittämisestä. Sen pitäminen jäseni tutkimuksemme sisältöä edelleen. Lisäksi saimme tilaisuudessa mukana olleilta palautetta siitä, millaista tietoa he tarvitsevat. Samoin saimme Päiviltä uutta tietoa ja hänen kommenttinsa työmme sisällöstä. Olimme lähettäneet hänelle työmme luettavaksi noin viikkoa ennen tilaisuutta. Hänen palautteensa oli rohkaisevaa. Olimme hänen mukaansa käsitelleet aihetta erittäin monipuolisesti. Kuulijoiden palaute tuli heidän esittämiensä kysymysten muodossa.

Suur-Jyväskylä -lehden julkaisusta ja tiedotustilaisuudesta on jo poikinut uusia kyselyitä. Meitä on pyydetty luennoimaan aiheesta kouluihin ja seurakuntiin. Tutkimuksen teko ja siitä tiedottaminen on ollut tähän mennessä erittäin palkitsevaa, koska emme tee tutkimusta vain tutkimuksen vuoksi. Meillä on selvät tavoitteet, ja tutkimuksen teko sekä tuloksista tiedottaminen tuntuvat hyödyllisiltä. Kenties tämä tutkivan opettajan rooli vie meidät tulevaisuudessa työtehtäviin aivan toisaalle kuin perinteinen uraputki edellyttäisi.